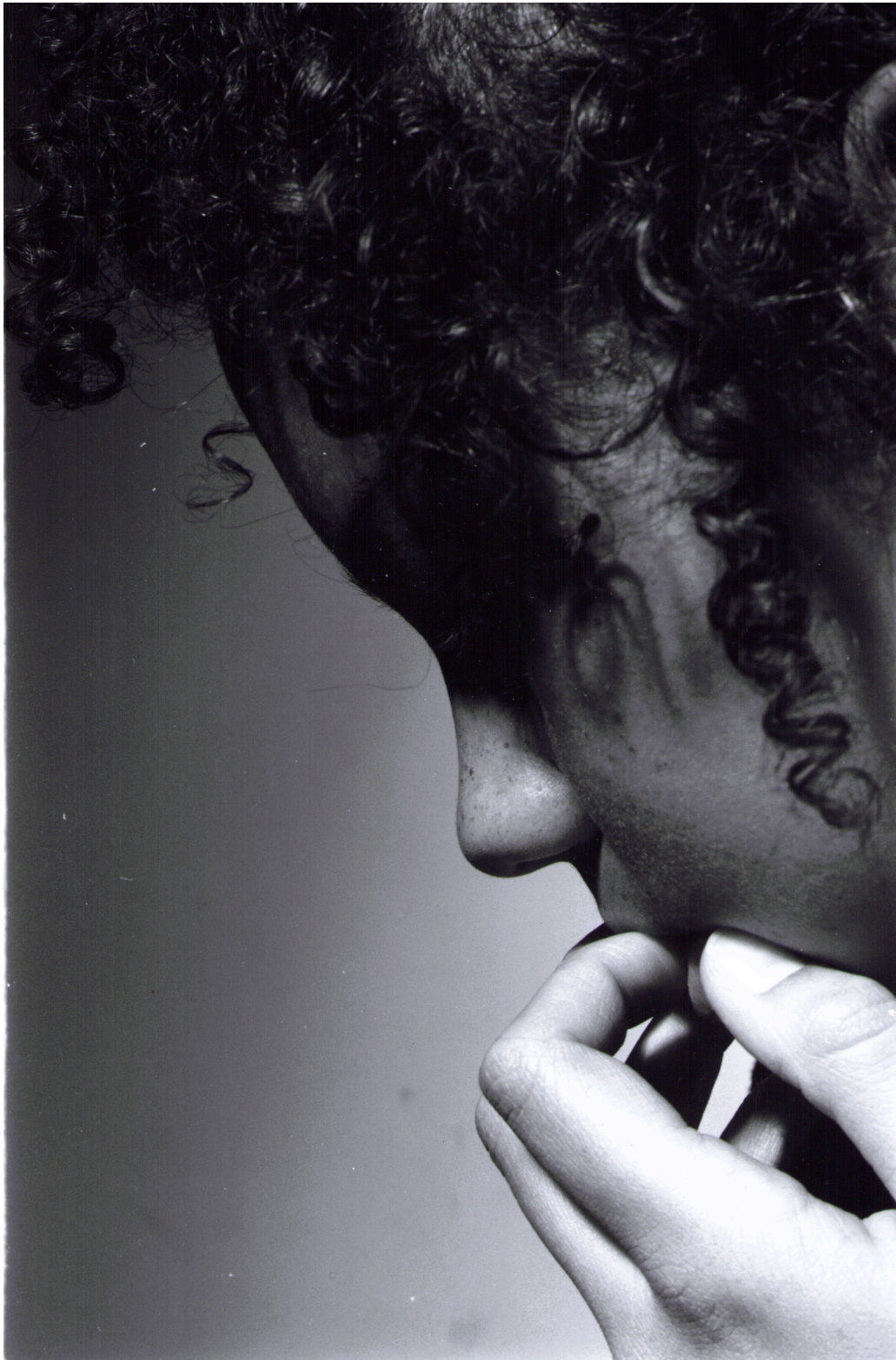

‘Even slikken en weer doorgaan’

Antilliaanse vrouwen in de drugscriminaliteit

Doctoraalscriptie Sociologie
Faculteit der Sociale Wetenschappen
Erasmus Universiteit Rotterdam
Rotterdam, maart 2006

Nadine S.V. Vlotman
Studentnummer: 168232
Scriptiebegeleider: dr. A. Peper

Voorwoord

Met deze scriptie ben ik gekomen aan het eind van mijn geweldige studententijd vol ervaring, lol en verdriet. Met heel veel plezier kijk ik hier op terug. Natuurlijk kan ik hier veel mensen voor bedanken, maar zal ik mij moeten beperken tot een aantal personen, die mij in de tijd van het voltooien van deze scriptie hebben geïnspireerd en bijgestaan.

Bram Peper was mijn begeleider, en daar ben ik ontzettend blij mee. Wat is hij een ontzettende held! Zijn mantra's, positieve kijk, humor, kennis, tips en steun hebben mij door dit toch wel lastige proces van schrijven en het afronden van mijn studententijd geholpen en gestimuleerd. Zonder zijn hulp was mijn scriptie nooit geworden zoals hij nu is.

Mijn dank is zeer groot voor Marion van San. Door haar ben ik in het onderwerp Antillianen geïnspireerd geraakt en heb ik de kans gekregen om mij op het gebied van dit onderwerp te begeven en te ontwikkelen. Het werken voor haar zie ik als leerzame periode. Zonder haar had ik nooit zulke mooie en leuke ervaringen kunnen opdoen. Ook bedank ik het Risbo voor mijn stage en de mogelijkheden om mijn scriptie te schrijven.

Ook mijn ouders wil ik ontzettend bedanken voor hun eeuwige steun. Zonder hen had ik nooit zo'n mooie studententijd kunnen hebben en zoveel mogelijkheden kunnen benutten. Het is fijn om altijd iemand achter je te hebben staan als je zoveel ideeën hebt en zoveel wil. Ze hebben altijd het volle vertrouwen in mij gehad, en dat doet je goed. Ik hoop dat jullie trots zijn.

Natuurlijk wil ik ook een paar vrienden bedanken. Als eerste wil ik Afke bedanken voor haar gezelligheid, haar motivatie en haar steun. Met onze scriptiegroep 'Vlot en Tevreden' hebben we heel wat bergen verzet. Al ging het niet altijd vlot en ging het schrijven niet altijd naar tevredenheid, wat hebben we een hoop lol gehad tijdens ons schrijven. Eva en Suzanne wil ik bedanken voor de redactionele en inhoudelijke commentaren. Roos voor de foto en Max voor zijn hulp met computerproblemen en bij de lay-out. Tevens wil ik mijn huisgenootje Monique bedanken voor haar gezelligheid en steun thuis tijdens het schrijven.

Voor de rest al mijn vrienden die er waren voor steun en ontspanning tijdens mijn scriptie schrijven. Speciaal wil ik hier mijn Eurekaweekmeiden bedanken voor de laatste-loodjes-mand! En dan nu Ad Fundum!

Nadine Vlotman
Rotterdam, maart 2006

Inhoudsopgave

VOORWOORD	1
INHOUDSOPGAVE	4
HOOFDSTUK 1 INLEIDING	7
1.1 INLEIDING	7
1.2 PROBLEEMSTELLING	9
1.3 OPBOUW SCRIPTIE	10
HOOFDSTUK 2 THEORIEËN MET BETREKKING TOT VROUWEN EN (DRUGS) CRIMINALITEIT	11
2.1 VROUWEN EN CRIMINALITEIT	11
2.2 VORMEN VAN CRIMINALITEIT	12
2.1 REKRUTERING	12
2.4 OORZAKEN EN ACHTERGRONDEN VAN VROUWEN IN DE CRIMINALITEIT	13
2.5 SMOKKELMETHODEN	16
2.5.1 <i>Sjouwen</i>	17
2.5.2 <i>Plakken</i>	17
2.5.3 <i>Bolletjes slikken</i>	17
2.6 MOTIEVEN & LEGITIMERINGEN	18
2.6.1 <i>Motieven</i>	18
2.6.2 <i>Legitimeringen</i>	19
HOOFDSTUK 3 CONTEXT	21
3.1 ALGEMENE CONTEXT	21
3.1.1 <i>De Nederlandse Antillen</i>	21
3.1.2 <i>Leefsituatie Antillen</i>	25
3.1.3 <i>Migratie</i>	26
3.1.4 <i>Leefsituatie Nederland</i>	27
3.2 BELEIDSCONTEXT	28
3.2.1 <i>Antillianenproblematiek</i>	28
HOOFDSTUK 4 DRUGSCRIMINALITEIT	31
4.1 DE ANTILLEN EN DRUGSCRIMINALITEIT	31
4.2 MAATREGELEN TEGEN DRUGSSMOKKEL	33

HOOFDSTUK 5 ONDERZOEK EN METHODOLOGIE	37
5.1 ONDERZOEK.....	37
5.2 ONDERZOEKSMETHODE.....	38
5.2.1 <i>Selectie van onderzoekseenheden, de respondenten</i>	38
5.2.2 <i>Data verzameling</i>	39
5.2.3 <i>Data analyse</i>	40
5.3 ONDERZOEKSGROEP: DE RESPONDENTEN	41
5.4 INTERVIEWVERLOOP.....	42
HOOFDSTUK 6 EEN ANALYTISCHE BLIK OP HET LEVEN VAN DE ANTILLIAANSE VROUWEN.....	43
6.1 REKRUTERING	43
6.2 ACHTERGRONDEN	46
6.2.1 <i>Korte introductie vrouwen</i>	46
6.2.2 <i>Onderwijs</i>	47
6.2.3 <i>Arbeid</i>	48
6.2.4 <i>Huisvesting</i>	49
6.2.5 <i>Gezin, omgeving en cultuur</i>	50
6.3 SMOKKELMETHODEN	52
6.4 MOTIEVEN	55
6.5 LEGITIMERINGEN.....	57
HOOFDSTUK 7 ANTILLIAANSE HUISVROUWEN IN HET SMOKKELCIRCUIT.....	62
7.1 HOE WORDEN DEZE ANTILLIAANSE VROUWEN GEREKRUTEERD?	62
7.2 WAT ZIJN DE ACHTERGRONDEN VAN DEZE ANTILLIAANSE VROUWEN?	62
7.3 OP WELKE WIJZE WORDT DE DRUGS GESMOKKELD?.....	67
7.4 WAT ZIJN DE MOTIEVEN VAN ANTILLIAANSE VROUWEN OM TE GAAN SMOKKELEN EN/OF ZICH MET DRUGS BEZIG TE HOUDEN?.....	68
7.5 HOE LEGITIMEREN DE ANTILLIAANSE VROUWEN HUN GEDRAG?	69
HOOFDSTUK 8 CONCLUSIE.....	72
8.1 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAAG.....	72
8.2 WETENSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	73
8.3 MAATSCHAPPELIJKE RELEVANTIE	73

HOOFDSTUK 9 AANBEVELINGEN	76
9.1 KRITISCHE ANALYSE VAN HET HUIDIGE BELEID	76
9.2 NIEUW ONTWERP BELEID	79
9.2.2 Een idee.....	79
9.2.2 Wat betekent dit voor de actoren.....	80
9.3 ENKELE ANDERE AANBEVELINGEN VOOR MAATREGELEN TEGEN DRUGSSMOKKEL.....	81
9.3.1 Preventieve maatregelen.....	81
9.3.2 Repressieve maatregelen.....	82
GERAADPLEEGDE BRONNEN	84
LITERATUUR.....	84
OVERIGE BRONNEN	87
INTERNETSITES.....	88
BIJLAGE I.....	89
REFLECTIE ONDERZOEK & INTERVIEWS.....	89
BIJLAGE II.....	92
VOORBEELDINTERVIEW	92

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Inleiding

De Volkskrant, 11 Oktober, 2004

VAN ONZE VERSLAGGEVER WEERT SCHENK

Coke blijft Schiphol instromen; 'Honderd-procentcontroles' niet effectief

De extra scherpe controles op Schiphol van vliegtuigen uit Suriname, Aruba en de Antillen hebben de drugsaanvoer op Schiphol niet drooggelegd. De zogeheten honderd-procentcontroles hebben niet het afschrikwekkende effect dat minister Donner van Justitie eind 2003 beoogde. Er worden zelfs meer drugskoeriers gepakt.

Dit blijkt uit vertrouwelijke cijfers van de Koninklijke Marechaussee en douane en van het ministerie van Justitie. In de 41 weken dat vrijwel alle capaciteit van marechaussee en douane (vierhonderd personen) werd ingezet voor de honderd-procentcontroles van risicovluchten, zijn 3166 drugskoeriers aangehouden. Dat is veel meer dan voorgaande jaren, waarin er gemiddeld ruim tweeduizend werden gepakt. Terwijl de verwachting was dat door scherpe controle de lijn vanzelf zou doodbloeden [...].

Het aantal aangehouden koeriers dat wekelijks wordt aangehouden, is sinds de invoering van de extra scherpe controles nauwelijks gedaald. In de eerste week werden er 160 gepakt. De laatste tijd worden er wekelijks nog steeds gemiddeld 125 personen met drugs opgepakt.[...]

In de media komt al jaren naar voren dat de drugssmokkel via de luchthaven een 'hot item' is. Volgens het United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC) wordt 10% van de cocaïnesmokkel via vliegtuigen vervoerd. Er zijn verschillende methoden van drugssmokkel via de luchthaven. Zo kan het smokkelen van drugs grootschalig gaan, in het bagageruim, maar ook op een kleiner niveau, via individuen. Van de drugs die via vliegtuigen vervoerd wordt, wordt 66 procent door individuen gesmokkeld. Volgens het onderzoek naar cocaïnehandel in Nederland (Gruter et al. 2005) van het Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen & Verslaving (IVO) zijn er drie methoden te onderscheiden, namelijk het sjouwen, het plakken en het 'bolletjes slikken'. Bij het sjouwen wordt de drugs meegenomen in de bagage. Het aantal kilo's dat wordt meegesjouwd varieert hier behoorlijk. Naast het sjouwen is er het plakken. Hierbij wordt de drugs in pakketjes op het lichaam geplakt en onder de kleding verborgen. Ook het 'bolletjes slikken' is een wijze om drugs te smokkelen. Hierbij wordt de drugs in kleine verpakte bolletjes oraal ingenomen en wordt deze op plaats van bestemming uitgescheiden. Het moge duidelijk zijn dat deze manier van smokkelen een hoop gevaar met zich meebrengt. Als er een bolletje in het lichaam knapt, zal de smokkelaar het met de dood moeten bekopen¹. Het smokkelen van drugs vergt een hoop organisatie en is een heel proces. Zo heb je, zoals hierboven beschreven, de smokkelaars. Deze individuen worden op verschillende manieren gerekruteerd om te smokkelen. De personen die smokkelaars rekruteren, werken vaak onder een grotere baas. Deze heeft vaak verschillende mensen onder zich werken die niet alleen zorgen voor de

¹ De wijzen van smokkelen zullen in hoofdstuk twee uitgebreid aan bod komen.

rekrutering, maar die onder andere ook zorgen voor de productie, de verpakking en de leverantie van de drugs. Daarnaast reizen er vaak mensen mee met de smokkelaar om een oogje in het zeil te houden. Als de drugs op de plaats van bestemming is, moet er afgerekend worden met de smokkelaar en moet de drugs doorverkocht worden om vervolgens door dealers aan de 'straat' verkocht te worden of verder naar andere landen gesmokkeld te worden. Naast deze feitelijke drugsmokkel brengt de drugscriminaliteit een hoop andere zorgen met zich mee. Het legt een grote druk op de maatschappij, zowel economisch als sociaal, en geeft druk op de opsporingsdiensten en de detentiecapaciteit. Er is dan ook grote aandacht van de overheid om dit probleem onder controle te krijgen. De maatregelen tegen smokkel van cocaïne via de luchthaven zijn begin 2002 gebundeld in een Plan van Aanpak drugsmokkel Schiphol (Tweede Kamer, 2001)². Het blijkt echter, onder andere uit bovenstaand krantenartikel, dat ondanks de inspanning van de overheid het probleem lastig aan banden te leggen is. Het aantal drugskoeriers dat via de luchthaven binnenkomt blijft hoog.

De samenstelling van deze smokkelaars is divers. Uit de media en de vijfde voortgangsrapportage drugsmokkel Schiphol (2003) van de Directie Opsporingsbeleid van Directoraat Rechtshandhaving van het Ministerie van Justitie komt naar voren dat drugsmokkelaars er in alle soorten en maten zijn; van kinderen tot volwassenen, zowel vrouwen als mannen. Ze zijn daarnaast uit verschillende landen afkomstig. Van de in 2002 aangehouden smokkelaars had het grootste gedeelte de Nederlandse nationaliteit, daarnaast komt een groot gedeelte uit Afrika (Ministerie van Justitie, 2003). De Nederlandse Antillen³, en dan voornamelijk Curaçao, komen dikwijls in het nieuws wanneer er over drugsmokkel wordt gesproken. Volgens cijfers van de UNODC komt de meeste drugs met bestemming Nederland uit het Caribische gebied, en dan vooral van de Nederlandse Antillen (UNODC, 2005).

Onder de smokkelaars bevinden zich onder andere Antilliaanse vrouwen en meisjes. Antilliaanse vrouwen en meisjes blijken relatief vaker in de criminaliteit bedrijvig dan andere bevolkingsgroepen. Dit blijkt uit gegevens van de rapportage 'Verdacht van criminaliteit' (Blom et al. 2005) van het Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum (WODC)⁴. Het percentage vrouwelijke daders binnen de Antilliaanse gemeenschap is opvallend hoog te noemen ten opzichte van andere bevolkingsgroepen. Het gaat hier om 12 tot 24 jarigen. Van de eerste generatie Antilliaanse meisjes is een percentage van 4,5 procent verdacht ((Blom et al. 2005). Zij worden in dit onderzoek vergeleken met personen van andere herkomst. De Antilliaanse meisjes zijn in sommige gevallen zelfs meer crimineel dan jongens uit andere herkomstlanden. Dit terwijl jongens en mannen vaker crimineel zijn dan meisjes en vrouwen (Bruinsma, 1987; Van Dam, 1995) Naast het feit dat de cijfers laten zien dat de criminaliteit bij Antilliaanse vrouwen hoog is, is er vaak nog een verborgen gedeelte in de criminaliteit bij deze vrouwen. Vrouwencriminaliteit is waarschijnlijk in werkelijkheid groter dan blijkt uit de criminaliteitscijfers. Dit blijkt uit de opvatting van Bongers (Rutenfrans, 1989, p. 54): "In gevallen met een vrouwelijke verdachte zou de aangiftebereidheid geringer zijn en zou vaker worden besloten tot vrijspraak. Bovendien zouden de delicten waaraan vrouwen zich het meeste schuldig maken het moeilijkste te ontdekken zijn, aangezien deze zouden worden begaan zonder gebruik van geweld".

² De inhoud van dit plan zal later uitgebreid aan bod komen.

³ De Nederlandse Antillen staan in deze scriptie gelijk aan de Antillen.

⁴ Dit Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatie Centrum is onderdeel van het Ministerie van Justitie

Het criminaliteitsprobleem is naar verwachting nog groter dan men uit de cijfers kan concluderen. Daarom is het erg belangrijk een zo juist mogelijk beeld te schetsen van de situatie, zodat er behoorlijke oplossingen geboden kunnen worden, om zo het uitbreiden in te perken.

Uit bovenstaande blijkt dat Antilliaanse vrouwen en meisjes in het criminele circuit bedrijvig zijn. Opmerkelijk is dat er in de wetenschap weinig bekend is over deze groep en dat er in de literatuur en in beleid geen duidelijk onderscheid wordt gemaakt tussen vrouwelijke en mannelijke criminelen. In onderzoeken wordt vaak gesproken over Antillianen in het algemeen. Als echter wordt gekeken naar de onderzoeksgroep die gebruikt wordt, blijkt dat het hierbij vooral om mannelijke Antillianen gaat. De Antilliaanse vrouwen en meisjes komen weinig aan bod en wanneer ze in de literatuur verschijnen, worden ze in één adem genoemd met de mannelijke Antillianen. De rekrutering, de achtergronden, de wijzen van smokkel, de motieven om deel te nemen aan criminaliteit en de legitimeringen van vrouwelijke criminelen, en dan specifiek smokkelaars, zouden wellicht kunnen verschillen van die van mannen. Mocht dit verschil er zijn, zou voor de groep vrouwen mogelijk een andere aanpak nodig zijn dan voor mannen. Om te weten of deze aanpak zou moeten verschillen, is het essentieel meer kennis en inzicht te hebben over de Antilliaanse vrouwen en meisjes in dit smokkelcircuit. Zoals gezegd is het frappant te constateren dat er weinig tot niets bekend is over deze vrouwelijke daders.

Niet alleen voor de wetenschap is het nuttig om meer kennis te hebben over Antilliaanse vrouwen in de drugscriminaliteit, maar ook voor de maatschappij is het van belang hier meer over te weten. Een belangrijk kenmerk van de Antillianen is het hoge percentage alleenstaande moeders. Steeds vaker komt naar voren dat opvoeding een oorzaak kan zijn voor het plegen van criminaliteit (Ministerie van Algemene zaken, 2005). Voor de kinderen van deze smokkelaars is het van belang dat de moeders als enige opvoeder niet wegvallen wanneer zij in detentie komen na het smokkelen van drugs. Als de 'belangrijkste' opvoeder, en daarbij een gedegen opvoeding, wegvalt is er een verhoogd risico voor crimineel gedrag bij de kinderen. Om te zorgen dat de moeders niet wegvallen, is het handig dat zij niet in het drugscircuit terechtkomen. Kennis over dit circuit is noodzakelijk om te voorkomen dat zij in het circuit komen. Deze scriptie zal kennis over deze onderwerpen geven.

1.2 Probleemstelling

Deze scriptie richt zich specifiek op de vrouwelijke smokkelaars die afkomstig zijn van de Nederlandse Antillen, in de hoop een bijdrage te leveren aan de kennis rondom rekrutering, achtergronden, motivaties en legitimeringen van deze Antilliaanse vrouwelijke smokkelaars om deze criminaliteit te begaan. Meer kennis en inzicht over hoe deze smokkelaars in dit circuit terechtkomen, kan bijdragen aan de ontwikkeling van een gepaste en meer effectieve aanpak van het probleem.

Centraal in deze scriptie staat de volgende onderzoeksvraag:

Hoe komen Antilliaanse vrouwen terecht in het circuit van de drugscriminaliteit en dan in het bijzonder de drugsmokkel?

Om deze onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, zullen de volgende deelvragen beantwoord moeten worden;

- Hoe worden deze Antilliaanse vrouwen gerekruteerd?
- Wat zijn de achtergronden van deze Antilliaanse vrouwen?
- Op welke wijze wordt de drugs gesmokkeld?
- Wat zijn de motieven van Antilliaanse vrouwen om te gaan smokkelen en/of zich met drugs bezig te houden?
- Hoe legitimeren de Antilliaanse vrouwen hun gedrag?

Kortom: in deze scriptie wordt nagegaan hoe vrouwelijke Antilliaanse smokkelaars terechtkomen in het circuit van de drugsriminaliteit. Met het antwoord op deze vraag zal er inzicht worden verschaft in de weg die Antilliaanse vrouwen bewandelen richting dit smokkelcircuit.

Bij het schrijven van deze scriptie wordt gebruik gemaakt van data die verzameld is in het kader van het onderzoek 'Criminaliteit van Antillianen in Rotterdam' *'Aard, omvang en interventies'* (2006) uitgevoerd in opdracht van de gemeente Rotterdam, door het Rotterdams Instituut voor Sociaal Wetenschappelijk Beleidsonderzoek (Risbo) verbonden aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam. Door een stage en een baan als onderzoeks-assistent bij het Risbo ben ik betrokken geweest bij dit onderzoek. De vrouwelijke Antillianen die in het kader van dit onderzoek zijn benaderd zijn vrouwen van 18 tot 30 jaar, geboren op Curaçao en komend uit Rotterdam. Deze scriptie zal zich dan ook richten op deze groep. De vrouwen zitten op het moment van ondervraging allen in detentie. Op de onderzoeksgroep en methode zal in hoofdstuk vijf worden ingegaan.

1.3 Opbouw scriptie

In de volgende hoofdstukken zullen achtergronden, theorieën, methodologie, resultaten en conclusies de revue passeren en op basis van deze kennis worden aanbevelingen geformuleerd. In hoofdstuk twee zullen verschillende theorieën over vrouwen en criminaliteit besproken worden. In hoofdstuk drie wordt ingegaan op de algemene context betreffende de Antillen en Antillianen, waarna de beleidscontext aan de orde komt. In hoofdstuk vier worden de drugscriminaliteit en de maatregelen ertegen besproken. In hoofdstuk vijf wordt aandacht besteed aan het onderzoek en de gebruikte methodologie. In hoofdstuk zes worden de analyse en de resultaten van het onderzoek uiteengezet. Hoofdstuk zeven is gereserveerd voor de beantwoording van de deelvragen, waarna in hoofdstuk acht de conclusies van deze scriptie aan de orde komen. In hoofdstuk negen zullen enkele aanbevelingen gedaan worden.

Hoofdstuk 2 Theorieën met betrekking tot vrouwen en (drugs) criminaliteit

Er is veel literatuur te vinden over drugscriminaliteit, maar over het specifieke onderdeel drugsmokkel door individuen binnen die drugscriminaliteit, is echter weinig geschreven. In de literatuur over drugscriminaliteit wordt de organisatie rondom de drugs uitvoerig onderzocht en belicht. Het koerierschap is onderdeel van een drugsorganisatie. Deze organisatie wordt vaak gekarakteriseerd door een hiërarchische structuur (Van Traa, 1996). Er zijn verschillende schakels binnen de drugsorganisatie. De smokkelaar is daar één van. In onder andere onderzoeken van Janssen (1994) en Zaitch (2002) is geschreven over drugsmokkelaars. Deze onderzoeken gaan echter niet over Antilliaanse vrouwelijke smokkelaars. Hier is, zoals in hoofdstuk één al naar voren komt, weinig over bekend. De theorieën over de smokkel zelf zijn niet heel uitgebreid en omvattend. Ze laten zien dat de aanleiding om drugs te smokkelen vaak te vinden is in het financiële motief. Dit klinkt heel logisch. Drugsmokkel is een lucratieve vorm van vermogenscriminaliteit. Er is snel geld mee te verdienen. Het is echter ook interessant om te kijken naar de achterliggende gedachten, de factoren die ertoe leiden dat men in financiële nood zit en dan overgaat tot crimineel gedrag. Waarom gaat iemand over tot crimineel gedrag? Met werken kan men ook zijn brood verdienen. Het is van belang de gehele context waarin de vrouwen zich bevinden te beschrijven, zodat de onderzoeksvraag in deze scriptie beantwoord kan worden. Om de onderzoeksvraag en de daarbij behorende deelvragen te beantwoorden, zullen daarom ook algemene theorieën over criminaliteit besproken worden, zodat een compleet beeld verkregen kan worden van de weg die vrouwen bewandelen naar een vorm van criminaliteit, in dit geval de drugscriminaliteit. Daarom zal nu eerst dieper worden ingegaan op vrouwen en criminaliteit, alvorens wordt overgegaan tot de theorieën die specifiek gaan over de drugscriminaliteit en het smokkelen.

2.1 Vrouwen en criminaliteit

Al jaar en dag wordt geschreven over criminaliteit en de oorzaken ervan. Er is dan ook veel literatuur over criminaliteit te vinden. Als men echter gaat kijken naar vrouwen en criminaliteit kom je er snel achter dat er weinig over is geschreven. Vaak wordt geschreven over criminaliteit in het algemeen waarbij mannen het studieobject zijn of worden vrouwen vanzelfsprekend vergeleken met mannen. Het gebrek aan literatuur over vrouwencriminaliteit is te wijten aan het feit dat de vrouw als crimineel later in beeld kwam dan de man als crimineel. Het begrip vrouwencriminaliteit is pas later gaan leven. 'Tot de jaren zeventig was het vraagstuk van de meisjes- en vrouwencriminaliteit dan ook eigenlijk een non-issue' zegt J. Junger-Tas in haar poging tot het oplossen van het raadsel van de vrouwencriminaliteit (Dam, 1995, p.35). Vanaf de jaren zeventig is niet alleen de criminele man het onderwerp van onderzoek, maar richt men zich tevens op de criminele vrouw. Frida Adler (1975) is de eerste die zich waagt aan het onderwerp vrouwencriminaliteit. Deze auteur legt een direct verband tussen de vrouwenbeweging en de emancipatie, en criminaliteit en vrouwen (Junger-Tas, 1995). Verondersteld wordt dat het criminele gedrag van vrouwen kan komen door de negatieve gevolgen van emancipatie van deze vrouwen. De acties van deze vrouwen worden in verband gebracht met de drang die zij voelen tot emancipatie. Vrouwen zijn door emancipatie meer competitiegericht geworden (Cernkovich & Giordino 1979, Adler 1975). Door deze emancipatie zal een vrouw eerder crimineel gedrag vertonen dan zij voorheen deed. De bovenstaande theorie over emancipatie wordt door

onderzoekers vaak gekoppeld aan de Straintheorie van Merton. Deze Straintheorie houdt in dat mensen eerder geneigd zijn crimineel gedrag te plegen wanneer zij worden geblokkeerd in hun mogelijkheden hun behoeften op legitieme wijze te bevredigen. De vrouwen kunnen door gebrek aan emancipatie niet in hun behoeften voldoen, dus gaan zij over tot crimineel gedrag. De eerste Nederlander die zich waagt aan het onderwerp vrouwencriminaliteit is Rutenfrans (Junger-Tas, 1995). Met zijn dissertatie tracht hij een verklaring te geven voor de verschillen in criminaliteit tussen vrouwen en mannen (Rutenfrans, 1989). Hij behandelt de verschillen vanuit verschillende disciplines. Deze scriptie zal zich echter richten op sociologische verklaringen van criminaliteit, daar het hier om een sociologische studie gaat. Deze verklaringen zullen bij de behandeling van motieven aan bod komen. Voordat we gaan kijken naar de rekrutering, de smokkelmethoden, de motieven en legitimeringen, wordt eerst ingegaan op de verschillende vormen van criminaliteit.

2.2 Vormen van criminaliteit

Er bestaan verschillende vormen van criminaliteit. De aard van delicten kan door middel van categorieën worden onderscheiden. Volgens het rapport 'Verdacht van criminaliteit' (Blom et al. 2005) kan men aan de hand van een proces-verbaal de volgende delicten onderkennen: geweldsdelicten, vermogensdelicten, vernieling en openbare orde, verkeersdelicten en overige delicten, waaronder drugsdelicten. Drugsdelicten kunnen echter ook onder vermogensdelicten gecategoriseerd worden, daar het met geld te maken heeft. Aan de hand van politiegegevens en de gegevens van 'self report'-onderzoeken, hierin geven de personen zelf aan welke criminaliteit ze gepleegd hebben, komt naar voren dat vrouwen eerder geneigd zijn te kiezen voor crimineel gedrag, zonder gebruik van geweld zoals drugssmokkel (Rutenfrans, 1989).

In de probleemstelling wordt niet specifiek ingegaan op de vorm van criminaliteit van Antilliaanse vrouwen. Dit omdat deze scriptie zich richt op vrouwen in de drugscriminaliteit en het al duidelijk was bij gebruik van de interviews dat zij zich met de drugscriminaliteit bezig hielden. Het is echter wel interessant na te gaan waarom zij voor een delict als drugssmokkel hebben gekozen en niet voor een ander delict. Door tijdens de interviews te vragen naar wat de vrouwen vinden van verschillende andere delicten, kan men kijken of ze inderdaad voor drugssmokkel gekozen hebben omdat zij bijvoorbeeld het gebruik van geweld afkeuren. Daarom zal in de analyse kort aandacht worden besteed aan wat de respondenten van andere delicten vinden. Door naar deze andere delicten te vragen, wordt het ook duidelijk uit wat voor een milieu de vrouwen komen. Voordat we naar achtergronden van criminelen gaan kijken, wordt nu eerst besproken hoe criminelen gerekruteerd worden.

2.1 Rekrutering

Er is in de literatuur weinig te vinden met betrekking tot theorieën over de rekrutering van vrouwen in het drugscircuit. Wel kan iets verteld worden over de rekrutering van vrouwen die ingezet worden voor criminele activiteiten anders dan drugssmokkel. Een manier om vrouwen te rekruteren voor crimineel gedrag verloopt via dwang (Rutenfrans, 1989). Vrouwen zijn over het algemeen kwetsbaarder en gevoeliger voor een dergelijke vorm van rekrutering dan mannen. Daarnaast voelen zij de dwang door

de machtsrelatie van mannen ten opzichte van vrouwen. Een voorbeeld van deze manier van rekruteren is het dwingen van meisjes in de prostitutie. Hierbij bestaat de een zogenaamde 'loverboy' die een meisje verliefd op zich laat worden door haar aandacht en cadeaus te geven, waarna ze in de prostitutie wordt gedwongen. (Bovenkerk et al. 2004). Uit eerder onderzoek van Bovenkerk in samenwerking met Yeşilgöz (1998) komt naar voren dat Turkse drugshandelaren jonge meisjes aanklampen om hen in de drugshandel te lokken. In hoeverre hier sprake is van dwang is niet duidelijk. De meisjes worden in ieder geval aangesproken met de vraag of zij drugs willen smokkelen. Men kan er dus vanuit gaan dat personen worden aangesproken om te gaan smokkelen.

De individuen die drugs via vliegtuigen smokkelen, worden op een bepaalde manier gerekruteerd (Gruter et al. 2005). De rekrutering verloopt meestal via tussenpersonen. Dit om te voorkomen dat de daadwerkelijke persoon, de bron achter de smokkel, niet gepakt wordt. Het slagen van de smokkel via vliegtuigen zal voor een deel afhangen van de koerier en zijn of haar betrouwbaarheid. Deze koerier zal aan bepaalde criteria moeten voldoen. Zo wordt er eerst gekeken naar het uiterlijk. Zo moet een smokkelaar een betrouwbare indruk maken en mag de verschijning niet te opvallend zijn, een smokkelaar moet er redelijk doorsnee uitzien. Daarnaast is de financiële situatie van de personen ook een belangrijke factor. Bij de rekrutering wordt onder andere gekeken of de persoon in kwestie in grote geldnood zit. De persoon moet bereid zijn om een bepaalde hoeveelheid cocaïne te slikken of de drugs op een andere manier te vervoeren. Een ander belangrijk criterium is dat de smokkelaar geen openstaande boetes mag hebben, omdat de kans op aanhouding dan te groter is. Het lijkt er op dat mensen hierover op straat worden aangesproken. In het rapport van Traa (1996) wordt geschreven dat smokkelaars in discotheken en op feesten worden gerekruteerd. Drugsbazen sturen mensen om te rekruteren waarbij wordt gekeken naar ondernemende jongeren, mensen met grote schulden of opvallende bijstandmoeders in wie niemand smokkelaars zou zien.

Zoals hierboven naar voren komt, wordt goed naar het individu gekeken voordat deze gerekruteerd wordt. Daarna wordt deze op straat, of in een andere openbare ruimte aangesproken of gebeurt de rekrutering onder dwang. Er lijken maar twee manieren te worden onderscheiden van het rekruteren van de smokkelaars. In de volgende paragraaf zal worden ingegaan op de achtergronden van vrouwen in de criminaliteit.

2.4 Oorzaken en achtergronden van vrouwen in de criminaliteit

Achtergronden en motieven om een criminaliteit te plegen liggen dicht naast elkaar. De achtergrond van een bepaalde persoon kan een motief zijn om over te gaan tot crimineel gedrag. Daarom zullen hier ook theorieën over motieven aan de orde komen en zal in de paragraaf motieven alleen worden ingegaan op specifieke motieven voor drugsmokkel.

Volgens het rapport 'Verdacht van criminaliteit' (Blom et al. 2005) heeft deelname aan criminaliteit twee oorzaken. Ten eerste kan een lage sociaal-economische status aanleiding geven om de criminaliteit in te gaan. Ten tweede is het gebrek aan sociale binding een oorzaak van criminaliteit. Als men deze twee kenmerken heeft, dan heeft men een verhoogd risico om crimineel gedrag te gaan vertonen. Waarom het zo is dat de ene persoon met deze kenmerken wel overgaat tot crimineel gedrag en de andere persoon niet, is niet duidelijk. De volgende theorieën gaan dieper in op deze

oorzaken van criminaliteit en geven een duidelijkere verklaring voor het feit dat deze kenmerken aanleiding kunnen geven voor crimineel gedrag.

Een lage sociaal-economische status kan, zoals hierboven naar voren komt, een verhoogd risico geven voor het niet slagen in de maatschappij. Bij het niet slagen in de maatschappij is de kans er om te vervallen in de criminaliteit. In de visie van Loosje en Bongers (Rutenfrans, 1989) is crimineel gedrag zeer sterk verbonden met het sociaal-economische leven. Loosjes verwacht dat de criminaliteit van vrouwen meer zal gaan lijken op die van mannen naarmate de sociale omstandigheden van beide geslachten meer overeen zullen komen. Of een vrouw slaagt in de Nederlandse samenleving hangt af van verschillende factoren. Enerzijds van persoonsgebonden factoren, zoals leeftijd, opvoeding, opleiding etc. Anderzijds van factoren die specifiek voor een bepaalde samenleving gelden. Hier kan gedacht worden aan onder andere geboden kansen, wetgeving en de economische situatie. Bij geboden kansen kan men denken aan projecten die voor de doelgroep georganiseerd worden of de aanwezigheid van sociaal en cultureel kapitaal. In theorie is te verwachten dat er samenhang bestaat tussen het gemiddelde opleidingsniveau en de positie op de arbeidsmarkt. De kansen op de arbeidsmarkt worden bepaald door het opleidingsniveau en de motivatie en het doorzettingsvermogen van de betreffende persoon.

Naast het kenmerk van een lage sociaal-economische status, kan het gebrek aan sociale binding een oorzaak zijn van criminaliteit. De sociale-controle theorie (Hirschi, 1969) laat zien dat mensen, in het bijzonder jongeren, van crimineel gedrag worden weerhouden doordat zij sterke bindingen met de samenleving ontwikkelen. Deze bindingen zijn:

- a. Gehechtheid aan anderen; de emotionele binding met de samenleving.
- b. Betrokkenheid; de rationele binding met de maatschappij
- c. Gebondenheid; de mate waarin iemand zich bezig houdt met conventionele activiteiten
- d. Overtuigingen; de mate waarin iemand gelooft de regels van de samenleving te moeten gehoorzamen.

Deze sociale-controle theorie wordt in de Nederlandse literatuur doorgaans uitermate geschikt bevonden voor de verklaring van de geringe hoeveelheid criminaliteit bij vrouwen (Mertens et al. 1998). Er wordt uitgegaan van het feit dat vrouwen een sterkere emotionele gehechtheid aan hun ouders hebben dan mannen. Daarnaast worden vrouwen formeel en informeel veel sterker gecontroleerd dan mannen. Met het toetsen van deze bindingen aan de interviews met de Antilliaanse vrouwen kan gekeken worden of zij deze bindingen missen. Als dit inderdaad het geval is, zou dit een verklaring kunnen geven voor de relatief hoge deelname van Antilliaanse vrouwen in de criminaliteit.

Men kan dus uit bovenstaande opmaken dat omgeving en vrienden ook belangrijke factoren zijn voor binding en het slagen in de maatschappij. Slechte omgeving en slechte vrienden vormen zo motieven voor crimineel gedrag. In de differentiële-associatietheorie (Bruinsma, 1985) komt naar voren dat crimineel gedrag wordt geleerd in interacties met deviante anderen. Hoe vaker men met hen omgaat, des te meer zal men praten over technieken die nodig zijn om crimineel gedrag te plegen en des te positiever zal de houding worden ten opzichte van crimineel gedrag. Dit proces wordt versterkt door prioriteit en intensiteit van dergelijke contacten met deviante anderen. Of er daadwerkelijk delicten worden gepleegd, is echter mede afhankelijk van de intensiteit van de behoeften en de mogelijkheden

die er zijn om dat gedrag uit te voeren. Uit de literatuur (onder andere Adler, 1993; Zaitch, 2002; De Boom et al. 2006) is bekend dat de criminaliteit van het dealen en smokkelen van drugs vaak diep geworteld is binnen de familie. Daarbij is samenwerking binnen de familie heel logisch als men denkt aan de hechte familieband, het vertrouwen en het gezamenlijke belang hierin. Binnen deze omgeving lijkt het logisch zich bezig te houden met dit soort zaken. In onderzoek (de Boom et al. 2006) komt zelfs ter sprake dat kinderen op de basisschool worden voorbereid op dit 'leven'. Ze moeten hele wortels doorslikken, om alvast te oefenen voor het bolletjes slikken.

Naast bovenstaande theorieën kan ook worden gekeken naar de mate waarin de Antilliaanse vrouwen geïntegreerd zijn. Criminaliteit kan hieraan verband houden. De overheid heeft door de jaren heen verschillende ideeën gehad met betrekking tot integratie. Het begrip integratie is een omstrede begrip. Het heeft altijd een normatieve bijmaak en vaak wordt integratie maar van één kant bekeken (Engbersen et al. 1995). Dit terwijl er verschillende dimensies van integratie zijn. Zo is er structurele en culturele integratie (Vermeulen en Penninx, 1994). Structurele integratie is de mate waarin mensen toegang hebben tot dominante instituties, zoals arbeid en onderwijs. Culturele integratie is de mate waarin mensen contact hebben met mensen van hun eigen cultuur. Daarnaast zijn er de functionele, morele en expressieve dimensies (Peters in Engbersen et al, 1995). Functionele integratie is de mate van toegang tot de arbeidsmarkt en het onderwijs. Vanuit de morele dimensie is het bij het integreren van belang dat men de 'spelregels' ook echt kan naleven. Het betreft hier omgangsnormen en waarden, vrijheid, gelijkheid, rechtvaardigheid en degelijke zaken. Ten slotte moet je de vrijheid hebben om jezelf te mogen ontwikkelen binnen een samenleving om zo goed te kunnen functioneren. Dit is de expressieve dimensie. Tussen en binnen deze verschillende dimensies zijn spanningsvelden. Een voorbeeld hiervan is besnijdenis, het is expressief, maar is echter in strijd met de Nederlandse regels, het morele.

Naast deze bovenstaande dimensies van integratie, kan ook op een andere wijze gekeken worden naar de mate van integratie. Hierbij gaat het om de mate waarin personen in de diverse sferen van het maatschappelijke leven zijn geïntegreerd. Volgens Engbersen et al. (1995) kunnen er zeven relevante sferen van integratie worden onderscheiden, te weten:

1. Recht
2. Politiek
3. Arbeid
4. Huisvesting
5. Onderwijs
6. Cultuur
7. Religie

Naast deze sferen van integratie zijn er ook bastaardsferen. Binnen bastaardsferen worden op illegitieme manieren legitieme goederen en diensten geleverd. Hierbij kan gedacht worden aan een kapper die in de avonduren 'zwart' bijknipt. Bovendien worden ook diensten en goederen geleverd die niet-legitiem zijn (college hand-out SVB/GVB I, 2000). Een voorbeeld hiervan is prostitutie.

Vrouwen kunnen binnen deze sferen van integratie op grond van hun sekse (gender) structureel geblokkeerd worden in hun legitieme mogelijkheden. Dit terwijl door emancipatie de vrouwen in hun eigen behoeften willen voorzien. Dit spanningsveld tussen de toenemende competitiegerichtheid en de algemene en gender-based beperkingen van de mogelijkheden, zou de toename van crimineel gedrag door vrouwen kunnen verklaren. Een geringere deelname aan het sociaal-economische leven stelt vrouwen ook minder in staat om criminaliteit te plegen. Hieruit volgt dat door een toenemende maatschappelijke participatie van vrouwen de verschillen tussen de seksen zouden afnemen.

Naast de integratie in de verschillende sferen, binding en de sociaal-economische status is opvoeding ook een belangrijke factor voor het slagen in de samenleving. Een falende opvoeding wordt steeds meer gezien als oorzaak van criminaliteit (Ministerie van Algemene zaken, 2005). Ook uit onderzoek van Haan et al. (1995) wordt een gebrekkige opvoeding als belangrijke factor gezien voor criminaliteit.

De culturele factor blijkt ook een belangrijke verklarende factor te zijn voor criminaliteit. Dit blijkt uit onderzoek naar Antilliaanse jongeren in de criminaliteit (De Jong 1997). Het gaat hier om criminaliteit van mannen in de lagere klassen. In de volksklasse-cultuur van Curaçao komen veel elementen terug die tot de cultuur van de lagere klassen worden gerekend (De Jong, 1997). Hieronder vallen de nadruk op fysieke hardheid, een zeker fatalisme in het zich schikken naar de problematische situatie en de nadruk op slimheid en gewiektheid. Daarnaast vinden Antillianen zich snel op over zaken, die als onrechtvaardig worden ervaren en heerst er een grote behoefte aan autonomie. Daarnaast gaat het in de Antilliaanse cultuur ook om aspecten die in de andere culturen evengoed een grote rol spelen, zoals geld, macht en status. Het is niet duidelijk of deze theorie ook voor Antilliaanse vrouwen opgaat. De relatieve-deprivatie theorie (Achtergrondstudies, 1993) stelt dat de achterstandspositie van bepaalde etnische groepen de relatief hoge betrokkenheid bij veelvoorkomende criminaliteit verklaart. Door hun etnische achtergrond wordt voor bepaalde personen de mogelijkheid tot sociale stijging ontzegt en neemt de kans toe dat crimineel gedrag een reactie daarop zal zijn.

2.5 Smokkelmethoden

Er zijn diverse methoden om drugs te smokkelen. Hierbij kan men denken aan smokkel via vrachtschepen of vliegtuigen. Omdat het in deze scriptie om drugssmokkel via vliegtuigen door individuen gaat, zal slechts deze smokkelmethode besproken worden. Niet alle methoden van deze smokkel zijn bekend of in de literatuur te vinden. Door de toenemende controles naar de standaard manieren worden allerlei andere manieren ontwikkeld om de drugs te smokkelen via het vliegtuig. Hier zijn enkele zaken van bekend, maar dit is slechts summier, omdat deze informatie via respondenten en informanten uit ander onderzoek verkregen is. Zo is bijvoorbeeld het impregneren van kleding door een goedje waar cocaïne door middel van een chemisch proces is toegevoegd een nieuwe methode om te smokkelen. Daarnaast wordt de cocaïne soms in mallen gegoten en worden deze in de bagage als kunstvoorwerpen vervoerd. Over dergelijke methoden is echter weinig bekend in de wetenschappelijke literatuur die over smokkel te vinden is. Daarom wordt in de analyse gebruik gemaakt van de indeling die in hoofdstuk één al naar voren kwam. Er zijn drie verschillende methoden te onderscheiden om drugs te vervoeren via het vliegtuig. Zo is er het traditionele 'sjuwen', waarbij de drugs in de koffer wordt gestopt. Daarnaast wordt het vaak op het lichaam verstoppt, het 'plakken'. Ook bestaat er het zogenaamde 'bolletjes slikken'. Deze methoden komen het meest voor en de

indeling wordt doorgaans gebruikt in de wetenschappelijke literatuur. Uit een criminaliteitsanalyse van het Ministerie van Justitie (Vijfde voortgangsrapportage, 2003) blijkt dat onder de aangehouden drugssmokkelaars op schiphof 39 procent de methode hanteert van het 'bolletjes slikken' en 61 procent 'plakt' of 'sjouwt'. Het Ministerie van Justitie maakt hier geen duidelijk onderscheid tussen plakken of sjouwen. Dit terwijl de manieren wel heel verschillend zijn en er verschillende risico's aan verbonden zijn. Vaak wordt namelijk bij plakken de drugs op het lichaam, dus in het vliegtuig, gedragen. Bij het sjouwen zit de drugs vaak in een koffer die in het bagageruim staat. Daarbij is het minder duidelijk van welke passagier de koffer is. Deze manieren zullen in de volgende paragrafen worden toegelicht. Het is niet duidelijk waarom het Ministerie hier geen onderscheid maakt. Wellicht maken zij hier geen onderscheid omdat het slikken van drugs veel meer risico met zich meebrengt dan het sjouwen en plakken. Het grootste gedeelte van de smokkelaars verkiest de minder risicovolle manier van het smokkelen van drugs. De drie verschillende methoden van drugssmokkel zullen nu kort toegelicht worden.

2.5.1 Sjouwen

Bij het sjouwen wordt de drugs in de koffer gesmokkeld. Het gaat hier vaak om grotere hoeveelheden dan bij het zogenaamde 'slikken'. Vaak gaat het om een hoeveelheid van rond de 20 kilo (Gruter et al. 2005). Het risico om gepakt te worden is hier groter dan bij het 'slikken', omdat de bagage vaak wordt gecontroleerd. De opbrengsten zijn echter wel groter dan andere vormen, omdat het hier om een grote hoeveelheid drugs gaat.

2.5.2 Plakken

Bij het plakken wordt de drugs in kleine pakketjes op het lichaam geplakt of onder het haar gestopt. De hoeveelheden zijn niet bekend. Men kan er vanuit gaan dat het hier om kleine hoeveelheden gaat.

2.5.3 Bolletjes slikken

Het zogenaamde 'bolletjes slikken' is een bekend fenomeen in de media. Veel mensen zien echter niet de risico's die aan het slikken verbonden zijn. Het bolletjes slikken is een heel proces. De drugs, voornamelijk cocaïne, wordt door de zogenaamde wikkelaars in kleine bolletjes verpakt. Hiervoor wordt bijvoorbeeld een condoom of chirurgische handschoen gebruikt, die vervolgens met fijne draad wordt dichtgemaakt. Uit een andere bron⁵, wordt verondersteld dat tegenwoordig steeds vaker geitendarmen worden gebruikt om de drugs in te verpakken. Geitendarmen zijn volgens deze bron niet te zien op de bodyscans die bij het detecteren van drugs in het lichaam, de bolletjes, gebruikt worden⁶. Gemiddeld neemt een bolletjesslikker 500 gram mee (Gruter et al. 2005). De inhoud van de bolletjes varieert, bijvoorbeeld 10 gram per bolletje. Dit hangt ook af welke grootte de slikker kan doorslikken. Vaak wordt, voor dat men overgaat tot het daadwerkelijk slikken van de bolletjes cocaïne, van tevoren geoefend met druiven of worteltjes. Om de rubbersmaak tegen te gaan wordt het bolletje vaak in het bier 'stout' ondergedompeld om zo de smaak te verdoezelen. Wanneer het inpakken van

⁵ Een mannelijke respondent die in de drugs zit en tijdens het interview hierover verteld.

⁶ Deze informatie is verkregen via een informant, en is daardoor niet te generaliseren.

de bolletjes is voltooid worden de bolletjes in azijn gelegd om te kijken of zij bestand zijn tegen maagzuur (Pick, 2004). Vaak gebruiken koeriers laxeermiddel (Gruter et al. 2005), om zo met een schone maag gedurende de laatste twaalf uur voor aanvang van de vlucht te beginnen met slikken. Het bolletjes slikken brengt grote gevaren met zich mee. Wanneer het plastic scheurt, heeft dit de dood tot gevolg. Als het plastic scheurt komt de drugs immers direct in het lichaam terecht en zal zorgen voor een overdosis. Het risico van het scheuren wordt groter wanneer men drinkt en eet, dit omdat de bolletjes door extra maaginhoud in het nauw komen. Daarnaast mag men niet naar het toilet, omdat de bolletjes dan per ongeluk mee kunnen komen en de smokkelaar betrapt kan worden. Daarom wordt er op vluchten vaak gekeken naar personen waarbij het opvalt dat zij niets nuttigen. De opbrengsten van deze vorm zullen ongeveer 2250 euro opleveren voor 500 gram (Gruter et al. 2005).

Bij de beantwoording van de onderzoeksvraag en de deelvragen wordt gebruik gemaakt van bovenstaande smokkelmethoden. Hier worden drie categorieën onderscheiden: het sjouwen, het plakken en het slikken. Nu we weten dat deze drie methoden worden gebruikt om te smokkelen, wordt gekeken naar de motieven en legitimeringen van het drugs smokkelen.

2.6 Motieven & Legitimeringen

Motieven en legitimeringen met betrekking tot het plegen van criminaliteit liggen dicht naast elkaar. Er zijn verschillende onderscheidingen te maken in deze begrippen. Daar het voor het begrijpen van de gepleegde criminaliteit belangrijk is om deze begrippen goed te formuleren, zal er in deze scriptie een bepaald onderscheid gehanteerd worden. De begrippen worden aan de hand van theorieën toegelicht. In deze scriptie wordt uitgegaan van het volgende onderscheid; Een motief is de aanleiding om over te gaan tot crimineel gedrag en met de legitimering praten delinquenten het criminele gedrag goed. Eerst zal er een paragraaf gewijd worden aan motieven, waarna wordt ingegaan op theorieën over legitimeringen.

2.6.1 Motieven

Zoals hierboven aangeduid wordt bij het begrip 'motief' uitgegaan van het volgende: een motief is de aanleiding om over te gaan tot crimineel gedrag. Met andere woorden worden hier oorzaken van criminaliteit onder verstaan. Er worden in paragraaf 2.4 al verscheidene oorzaken gegeven van criminaliteit. De achtergrond van een persoon is vaak een motief om een criminele daad te begaan. In paragraaf 2.4 zijn tevens de achtergronden voor crimineel gedrag al uitgebreid besproken, daarom wordt in deze paragraaf alleen gekeken naar motieven voor de specifieke drugscriminaliteit, de aanleiding om drugs te gaan smokkelen.

Zoals al eerder naar voren kwam, is er weinig literatuur over de specifieke motieven van Antilliaanse vrouwen om zich te begeven in de drugscriminaliteit. Bij de keuze tot het smokkelen van drugs speelt het financiële motief een belangrijke rol. Het gaat hier niet alleen om een overlevingstrategie, maar status, macht en respect spelen ook een belangrijke rol. Daarnaast lijken er motieven te liggen in het feit dat de illegale activiteit in algemene zin een aangenaam alternatief vormt om veel geld te kunnen verdienen, dan met welke andere reguliere activiteit dan ook (Gruter et al. 2005). Dit laatste ligt dicht

naast de keuze voor een bepaalde vorm van crimineel gedrag, het legitimeren van een keuze. Dit zal in deze scriptie daarom niet als motief worden gezien, maar wordt bij de legitimeringen behandeld.

In deze scriptie wordt uitgegaan van het financiële motief als aanleiding om over te gaan tot crimineel gedrag. Het achterliggende van dit financiële motief, de aanleiding, zal bij de achtergrond besproken worden. De financiële beweegredenen kunnen verklaard worden vanuit twee motieven, die van overleven of die van status, macht en respect. Bij het eerste motief, dat van overleven, wordt geld gezien als noodzakelijk om in de eerste levensbehoeften te voorzien. Bij het tweede motief wordt geld gezien als must om een bepaalde positie in de samenleving te verwerven.

2.6.2 Legitimeringen

Zoals hierboven aangeduid wordt bij het begrip 'legitimering' uitgegaan van het volgende: een legitimering is de keuze voor een bepaalde vorm van criminaliteit en gedrag en het goedpraten van dat criminele gedrag. Anders gezegd wordt hier afgevraagd waarom wordt gekozen voor drugscriminaliteit en smokkel als vorm van criminaliteit ten opzichte van andere vormen van criminaliteit. Hier wordt in paragraaf 2.2 al over gesproken. De bespreking zal in de analyse terugkomen. In deze paragraaf wordt gekeken naar de reden waarom delinquenten het normaal vinden deze criminaliteit te plegen, dus hoe zij hun criminele gedrag goedkeuren.

Er is weinig nieuwe literatuur te vinden over legitimering van delinquent gedrag. Daarnaast zijn er geen specifieke legitimeringen voor het smokkelen van drugs. De literatuur die te vinden is, is verouderd, maar de theorie kan nog wel gebruikt worden.

De meest gangbare theorie die gebruikt wordt om de legitimering van criminaliteit en gedrag te begrijpen is de neutraliseringstheorie van Sykes en Matza (1957). Hierbij kan men twee kanten op; of er wordt vooraf geneutraliseerd, waarna men overgaat tot crimineel gedrag, zodat men zich niet schuldig voelt. Of het gedrag wordt achteraf, na de daad, geneutraliseerd. Deze theorie kan in dit onderzoek niet gebruikt worden omdat vrouwen in detentie worden geïnterviewd. Deze zullen eerder geneigd zijn hun gedrag te legitimeren omdat zij op dat moment in detentie zitten. Het is niet gemakkelijk te achterhalen wat zij van het criminele gedrag vonden voordat zij gepakt waren en in detentie kwamen.

Een theorie die wel gebruikt kan worden, is de volgende. Legitimeringen van delinquent gedrag worden gezocht in de situatie waarin mensen zich bevinden. Er wordt dan gesproken van de 'common sense' notie (Van San, 1998); als iemand mij aanvalt, mag ik iets terug doen. Daarnaast legitimeren mensen hun criminele gedrag vanuit de achterstandspositie waarin ze zich bevinden. Het gaat hierbij vooral om delicten van instrumentele aard. Uit onderzoek naar legitimeringen onder jongens (Van San, 1998), komt naar voren dat zij vaak hun Curaçaose achtergrond en positie in de Nederlandse samenleving gebruiken als excuus voor hun gedrag. Dit gedrag wordt goedgekeurd door personen in hun omgeving, omdat het wordt gezien als enige manier van 'overleven'. De sociale positie van de Antilliaanse vrouwen zou hier dus een legitimering kunnen zijn van het criminele gedrag dat zij vertonen.

Zoals in paragraaf 2.4 wordt genoemd kunnen waarden en normen invloed hebben op het wel of niet vertonen van crimineel gedrag. Als deze ontbreken, zal men eerder geneigd zijn een criminele daad te

begaan. Hierbij gaat het vooral om het ontbreken van de normen en waarden die dit gedrag afkeuren. Er zijn ook andere manieren waarmee de personen hun gedrag rechtvaardigen. Zo onderscheiden Sykes en Matza (1957) vijf soorten van neutralisering van gedrag die delinquenten gebruiken (zie ook Bovenkerk et al. 1998). Ten eerste ontkennen zij de verantwoordelijkheid voor hun gedrag. Ten tweede ontkennen ze dat hun gedrag schade veroorzaakt. Ten derde zijn ze van mening dat er geen slachtoffers zijn. Ten vierde vinden ze dat personen die hun gedrag afkeuren zelf schuldiger zijn dan zichzelf. Ten vijfde vinden ze dat er loyaliteiten bestaan van een hogere orde.

De oorzaken van het legitimeren van gedrag kunnen in categorieën verdeeld worden. Enerzijds wordt het legitimeren van gedrag gedaan vanuit de achterstandspositie waarin personen zich bevinden. Anderzijds kan een oorzaak van het legitimeren van gedrag gezocht worden in het ontbreken van normen en waarden binnen een bepaalde samenleving of cultuur. Daarnaast zijn er ook legitimeringen die de criminele daad vanuit een ander perspectief neutraliseren. Hierbij ontkennen de delinquenten dat hun gedrag gevolgen heeft voor andere personen en de maatschappij en zijn zij van mening dat personen die hen veroordelen zich zelf schuldiger maken dan de delinquenten zelf.

Hoofdstuk 3 Context

Om de weg die Antilliaanse vrouwen bewandelen naar het drugscircuit te kunnen begrijpen, is het van belang de kenmerken, culturele achtergrond en de situatie van deze doelgroep te kennen. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op deze aspecten.

3.1 Algemene context

3.1.1 De Nederlandse Antillen

Elk eiland heeft zijn eigen bevolkingssamenstelling en cultuur. Hier wordt alleen specifiek op Curaçao ingegaan, daar de respondenten in dit onderzoek allen van Curaçao komen en het van belang is de achtergrond en situatie van dit eiland te kennen.

Geografische ligging en kenmerken

De Antillen zijn gelegen in het Caribische gebied, vlakbij de kust van Venezuela. Zij vallen samen met Nederland en Aruba onder het Koninkrijk der Nederlanden en bestaan uit de volgende vijf eilanden: Bonaire, Saba, Sint Eustatius, een deel van Sint Maarten (het andere deel maakt deel uit van Frankrijk) en Curaçao. Curaçao heeft een oppervlakte van 444 vierkante kilometer en heeft 130.000 inwoners, waarmee dit het grootste eiland van de Nederlandse Antillen is. Het eiland bestaat uit 160 wijken, waarvan er 15 probleembuurten zijn (Bovenkerk, 2001).

Fig. 1 Ligging Curaçao⁷

Fig. 2 De Nederlandse Antillen⁸

Officieel kent het land één taal, het Nederlands, in praktijk is Papiaments de voertaal. Daarnaast wordt de Engelse en Spaanse taal ook vaak gebruikt. De bevolking bestaat uit diverse nationaliteiten en kent

⁷ <http://www.trans-ocean.org/>, 8 januari 2006

⁸ http://www.minbzk.nl/de_nederlandse/algemene_informatie, 8 januari 2006

verschillende religies. De inwoners bezitten de Nederlandse nationaliteit en kunnen zich daarom zonder problemen in Nederland vestigen.

De regering van de Antillen bestaat uit een gouverneur die benoemd wordt door de Koningin, en de Raad van Ministers, deze wordt benoemd door de gouverneur. Elk eiland levert een persoon voor de regering. Daarnaast heeft elk eiland zijn eigen bestuur, dat het volk vertegenwoordigt. De structuur binnen het eilandbestuur kan vergeleken worden met een gemeentebestuur in Nederland. Ook hebben de Nederlandse Antillen een minister die zetelt in Nederland en die de belangen van de eilanden in Nederland behartigt. Daarnaast heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de ontwikkeling en uitvoering van het beleid van Nederland ten aanzien van de Nederlandse Antillen tot taak. Het statuut regelt de staatkundige relatie tussen Curaçao en de andere landen van het Koninkrijk. Volgens de website van het ministerie van BZK is het uitgangspunt van dit Statuut de volgende: het is een rechtsorde waarbij de landen hun eigen belangen zelfstandig behartigen, op voet van gelijkwaardigheid de gemeenschappelijke belangen verzorgen en elkaar over en weer bijstand verlenen. Het is gebaseerd op de beginselen van de democratische rechtsstaat. Alle drie de landen zijn verplicht om zorg te dragen voor de verwezenlijking van de rechten van de mens, rechtszekerheid en voor deugdelijkheid van bestuur. Het Statuut kan alleen veranderen als alle drie de landen daarmee instemmen (Ministerie van BZK, 2006).

Een belangrijke inkomstenbron bestaat uit ontwikkelingshulp afkomstig uit Nederland. De hoeveelheid hulp die Nederland biedt maakt het eiland afhankelijk van Nederland. Op het moment van schrijven staat er overleg op de planning tussen de Nederlandse regering en de Nederlandse Antillen. De bedoeling van dit overleg is om tot een akkoord te komen tot een nieuwe beleidsinzet voor de Nederlandse Antillen. Ook is het weigeren van Antillianen een 'hot item' in het nieuws. Op het moment van schrijven wordt een wetsvoorstel in de tweede kamer besproken.

Geschiedenis en economie

Curaçao werd in 1634 door Nederland gekoloniseerd. Het eilanden behoort sedert de 17e eeuw tot het Nederlands Koninkrijk. Vanaf 1950 werd Curaçao een autonoom land binnen het Koninkrijk der Nederlanden. De inwoners kregen vanaf die tijd de Nederlandse nationaliteit en kunnen zich, tot op de dag van vandaag, zonder veel problemen in Nederland vestigen.

De Nederlandse Antillen zijn aantrekkelijke landen. Het welvaartspeil ligt hoger dan in de rest van het Caribische gebied en de lonen zijn hoger waardoor veel inwoners van de omliggende landen er graag werken of zouden willen werken. De eilanden kennen een stabiel politiek regime, ze vormen een rechtstaat en er is een goed functionerende overheidsbureaucratie. Nederland staat in voor internationale politieke belangen en defensie. Om een goed beeld te schetsen van de welvaart van een land, kan onder andere gekeken worden naar het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking. Het gemiddelde inkomen per hoofd van de bevolking op de Antillen is 12.000 US dollar. In vergelijking met het gemiddelde in Zuid-Amerika, 7.100 US dollar, is dit hoog⁹.

⁹ http://www.minbzk.nl/de_nederlandse/armoedebestrijding, 1 september 2005

De economie berust over het algemeen, op drie pijlers:

- De verwerking van ruwe olie
- De toeristenindustrie
- De dienstverlening

Ook de haven van Willemstad, de hoofdstad van Curaçao, is een belangrijke inkomstenbron voor het eiland. De haven is een van de grootste van de wereld.

Een andere belangrijke inkomstenbron bestaat, zoals uit bovenstaande al naar voren komt, uit ontwikkelingshulp afkomstig uit Nederland. Bovendien zijn er veel Nederlandse bedrijven op Curaçao gevestigd. Dit zijn voornamelijk bedrijven die er goed verdienen in de consultancy sector. Dit zorgt voor nog grotere tegenstellingen tussen rijk en arm en maakt dat de Curaçaose bevolking soms niet erg positief staat tegenover de Nederlandse bevolking, die daar als enige profiteert van de welvaart. Ook het vertrouwen van de bevolking in de overheid neemt hierdoor af. Er is een samenwerkingsprogramma van Curaçao met de Nederlandse regering waarbij onder andere getracht wordt een duurzame economische ontwikkeling te bewerkstelligen. Het programma van de duurzame economische ontwikkeling levert een bijdrage aan de economische ontwikkelingen van het eiland op de lange termijn via een verbetering van de infrastructuur, het bevorderen van het toerisme, de diversificatie van de kleine eiland- economieën en de versterking van het midden- en kleinbedrijf ter stimulering van de werkgelegenheid.¹⁰

De sociaal-economische ontwikkelingen op Curaçao van de 17^e eeuw tot nu

In de 17^e eeuw veroverde de West-Indische Compagnie Curaçao op de Spanjaarden. Door de gunstige ligging van Curaçao was het een aantrekkelijk land voor kolonisatie. Curaçao diende in die tijd vooral als een maritieme uitvalsbasis. Tot 1915 was Curaçao de minst belangrijke kolonie voor Nederland, totdat Shell kwam in dat jaar. Toen pas kreeg het eiland te maken met bemoeienis van Nederland (Dalhuisen et al. 1997).

De komst van de olieraffinaderij had grote gevolgen voor het eiland. Tot dan toe kende het eiland een zwakke economie. Er werd voedsel verbouwd voor de boeren zelf en hun slaven, het overschot werd in de stad verruild. Aan die zwakke economische positie kwam aan het begin van de twintigste eeuw verandering. 'Het eiland veranderde in korte tijd van een agrarisch-commerciële in een modern-kapitalistisch geïndustrialiseerde samenleving en werd een van de meest welvarende eilanden uit de regio' (Van San, 1998). Het ging goed met de olie-industrie en de vraag naar arbeidskrachten steeg. De sociaal-economische omstandigheden veranderden hierdoor drastisch. De inkomsten stegen en de armoede op het eiland werd minder. Hierdoor verbeterden de leefomstandigheden op het eiland. De lokale arbeidsmarkt bleek echter ontoereikend voor de stijgende vraag naar gekwalificeerde arbeiders. Daarom werden uit andere landen arbeidskrachten aangetrokken die meeprofitteerden van de welvaart die de olieraffinaderij met zich meebracht. De handel en scheepvaart bloeiden. Door de economische bloei kon de overheid haar begroting voor het eerst sluitend maken. Door de hoge lonen in de olie-

¹⁰ http://www.minbzk.nl/de_nederlandse/samenwerkingsrelatie#DuurzameEconomischeOntwikkeling, 28 november 2005

industrie vergeleken met andere bedrijfstakken, verdwenen andere minder rendabele vormen van bestaan. Zo liepen de visserij, de landbouw en de hoedenindustrie¹¹ terug. Door de gestegen koopkracht en de sterke bevolkingsgroei door de van elders aangetrokken arbeidskrachten, kreeg de dienstverlening een impuls. Deze sector groeide snel.

De komst van de raffinaderij had echter ook negatieve gevolgen. Eén van die gevolgen was dat het de kloof tussen arm en rijk op het eiland groter maakte. Dit kwam door de ongelijke inkomensverdeling die door Shell werd gehanteerd (Van Soest, 1977). Tevens ontstond door de immigratie van gekwalificeerde arbeiders, structurele werkloosheid onder de Curaçaose bevolking. Bovendien ontstond er een arbeidsconflict door een loonsverlaging. Dit conflict mondde uit in de havenstaking van 1922. De staking heeft maandenlang geduurd en resulteerde in een gewelddadige uitbarsting, waarbij zelfs doden vielen. Het conflict werd uiteindelijk opgelost door een loonsverhoging en betere sociale voorzieningen.

Na al deze veranderingen kwam de economische crisis van de jaren dertig. Deze was ook op Curaçao te voelen. De economische groei kwam tot stilstand en er was weer grote werkloosheid. Ondanks de crisis herstelde de economie zich, in tegenstelling tot de rest van de landen, op Curaçao redelijk snel. De jaren erna waren jaren van economische bloei. De 2^e wereldoorlog heeft weinig invloed gehad op de economie van het eiland.

Na de economische bloei van de jaren veertig liep door de toenemende wereldconcurrentie op de oliemarkt en de automatisering binnen de olie-industrie de werkgelegenheid gestaag terug en nam de werkloosheid in de jaren vijftig sterk toe. Dit zorgde voor verwaarlozing van andere middelen van bestaan en had vele sociale gevolgen. De migranten, die als eerst werden ontslagen, vertrokken weer naar hun eigen land. De koopkracht nam af.

In mei 1969 escaleerde de situatie. Het personeel van Werkspoor Caribbean (Wescar) ging staken. Onder de stakers bevonden zich veel voormalig Shell medewerkers, die na hun ontslag bij Wescar in dienst waren genomen. Zij protesteerden tegen het feit dat het salaris bij Wescar vele malen lager was, terwijl zij dezelfde arbeid moesten verrichten. De stakers kregen ontslag. Uit solidariteit met de ontslagen werknemers begonnen andere arbeidskrachten van andere bedrijven ook te staken. Op 30 mei liepen duizenden stakers in een protestmars. De politie greep in en het liep uit de hand. Er vielen wederom doden. De Nederlandse regering greep hard in om de orde te herstellen. Als gevolg hiervan kwam een stroom van nationale en internationale kritiek op gang. Dit zette Nederland aan tot een versnelling van de dekolonisatie. De toenmalige Curaçaose regering trad af en er werden nieuwe verkiezingen gehouden. De nieuwe regering verbeterde de sociale wetgeving op het eiland. Zij voerde in 1972 het minimumloon in en in 1974 de ontslagwet.

Bovenstaande gebeurtenissen veroorzaakten een verslechtering van de sociaal-economische situatie van het eiland. Echter, eind jaren zestig krijgt Curaçao er een nieuwe bron van inkomsten bij. Het toerisme, dat kan opgesplitst worden in cruise- en verblijftoerisme, begint dan een inkomstenbron voor het eiland te vormen. De economische situatie van het eiland verandert hier niet veel door, omdat

¹¹ Hierbij werden hoeden gevlochten, o.a. de z.g. panamahoeden.

de behaalde winst vaak uitvloeit naar andere landen. In de jaren zeventig neemt het toerisme weer af. Het eiland wordt minder aantrekkelijk door de slechte omstandigheden, waardoor de cruiseschepen steeds meer andere eilanden aandeden. Na 1980 stagneert het en loopt het toerisme nog verder terug. In het belang van de werkgelegenheid werden er plannen ontwikkeld om het toerisme te stimuleren. Er werden onder andere hotels opgeknapt en er werd veel reclame gemaakt. Het kooptoeerisme uit omliggende landen werd gestimuleerd. Echter, de devaluatie van de Venezolaanse bolivar heeft een negatief effect op het kooptoeerisme vanuit Zuid-Amerika gehad. Ook hier was dus sprake van een teruggang. De waardedaling van de Amerikaanse dollar, hier is de Antilliaanse gulden aan gekoppeld, compenseerde dit enigszins. De Antilliaanse gulden is de munteenheid die op de Nederlandse Antillen sinds 1928 wordt gebruikt. Toeristen uit Europa profiteren nog steeds van de gunstige wisselkoers, wat Curaçao een aantrekkelijke bestemming maakt. De situatie op het eiland is in die tijd niet rooskleurig. Uiteindelijk trekt ook Shell weg van het eiland. In 1985 wordt de koninklijke Shell raffinaderij verkocht aan de lokale overheid voor het symbolische bedrag van één gulden. Deze sloot vervolgens voor de exploitatie een lease-contract af met Isla, een maatschappij uit Venezuela. Deze off-shore activiteiten waren één van de belangrijkste bronnen van inkomsten toendertijd.

In 2000 stond de Curaçaose regering onder druk omdat het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Nederlandse regering hen vroeg om de overheidsfinanciën op orde te brengen. Er volgde massaontslagen voor ambtenaren. Ook nu is de werkloosheid op het eiland groot en dat heeft grote gevolgen. Voordat deze gevolgen besproken worden, zal eerst dieper in worden gegaan op de migratie die door de jaren heen heeft plaatsgevonden.

3.1.2 Leefsituatie Antillen

De situatie van jarenlange economische malaise zorgt er voor dat de schuldenlast tot in de miljarden is opgelopen, terwijl het werkloosheidspercentage is gestegen van 15.1 naar 16.0 procent in 2004. De jeugdwerkloosheid is gestegen van 33,6 procent in 2003 naar 36,8 procent in 2004 (CBS, AN, 2005)¹². Wat het werkloosheidspercentage van vrouwen is, is niet helemaal duidelijk.

Door het gebrek aan financiële middelen, kunnen er andere vormen van bestaan en alternatieven voor het reguliere werk ontstaan. Een voorbeeld hiervan is het zogenaamde 'hosselen' (zie ook Sansone, 1992). Dit is een illegale manier om aan geld te komen, het bijverdienen in het grijze of zwarte circuit. Door de ongunstige economische situatie van het land lijkt drugssmokkel een praktische en lucratieve oplossing, om de persoonlijke omstandigheden te verbeteren. Er is een nieuwe economie ontstaan rondom de drugshandel. Ook de Antilliaanse vrouwen nemen hier aan deel.

Een factor waardoor de Antilliaanse groep zich onderscheidt van andere groepen is het feit dat zij een relatief hoog aantal tienermoeders kent. Dit kan komen door het feit dat moederschap in de lagere sociale klasse van essentieel belang is voor de toekenning van de vrouwelijke identiteit (Van San, 1998, p. 65). Het geeft hen een bepaalde status. Misschien biedt het de vrouwen, die vaak kansarm zijn, troost een kind te nemen. Vaak is het hun enige bezit en hebben zij iets om te koesteren.

¹² December 2005 persbericht Central Bureau of Statistics, the Netherlands Antilles februari 2005

Daarnaast blijkt uit verschillende literatuur dat zij vaak kinderen willen om een man aan zich te binden. Deze behoefte is in Curaçao waarschijnlijk groter, daar de 'macho' cultuur onder de mannen er voor zorgt dat zij er vaak meerdere vrouwen op na houden. Er wordt gedacht dat bij het nemen van een kind, de man de vrouw eerder trouw zal blijven. De groep kenmerkt zich echter door een matrifocale gezinssamenstelling, waarbij de opvoeding alleen door de moeder geschiedt. De vaders zijn vaak niet meer in beeld en/of bemoeien zich nauwelijks met de opvoeding en de geldzaken binnen het gezin. Een bijkomend probleem van het feit dat vrouwen jong kinderen krijgen is het feit dat ze hierdoor hun opleiding niet afmaken, waardoor het opleidingsniveau erg laag is en de toekomstperspectieven niet heel positief zijn. De vrouwen zitten vaak in de onderstand, dit is de naam voor de 'bijstandsuitkering' op Curaçao. Deze onderstand is zo laag, dat er nauwelijks van rond te komen is. Door het feit dat de vrouwen hun opleiding niet afmaken ontstaat er weer werkloosheid. Vrouwen die naar Nederland komen en hier wel werk vinden, zijn vaak goedkope hulp in bijvoorbeeld de huishouding. Niet alleen deze vrouwen maken hun opleiding niet af, maar bijna de helft van de kinderen maakt de lagere school niet af; naar schatting 70% van de bevolking is functioneel analfabeet.¹³

De meisjes worden in tegenstelling tot de jongens kort gehouden. Er wordt hen gevraagd verantwoordelijkheid te nemen. Ze hebben grote behoefte aan autonomie. Je moet jezelf maar redden, en je maakt een ander niet deelgenoot aan je eigen problemen. De Curaçaose samenleving draait van hoog tot laag om informele persoonlijke relaties (De Jong, 1997).

Het feit dat de groep Antillianen een hoog aantal tienermoeders kent en de gezinssamenstelling vaak matrifocaal is, brengt de situatie met zich mee dat de Antilliaanse vrouwen in de criminaliteit vaak moeder zijn. Wat er gebeurt wanneer de Antilliaanse moeder in detentie komt is niet duidelijk. Dit zal verderop aan bod komen bij de analyse van de interviews in hoofdstuk zes.

Curaçao lijkt een relatief welvarend eiland te zijn. Dit is echter maar schijn. Het eiland heeft te kampen met grote problemen. De inkomensverdeling is zeer scheef: er is een groot verschil tussen een kleine groep zeer rijke mensen en een grote groep zeer arme mensen. Door deze armoede wordt er naar andere, informele vormen van inkomsten gezocht. Daarnaast trekt een deel van de bevolking weg. Omdat de Curaçaoënaars een Nederlands paspoort bezitten, emigreren de meesten naar Nederland met de hoop op een betere sociaal-economische situatie. De situatie op het eiland verslechtert hierdoor nog meer.

3.1.3 Migratie

Zoals hierboven naar voren komt, kunnen Antillianen zich op nu nog, zonder veel problemen in Nederland vestigen. Op dit moment is dit onderwerp veel in het nieuws. De toelatingseisen worden aangescherpt. Zo moeten de Antilliaanse jongeren, die zich in Nederland willen vestigen, een opleiding hebben afgerond of over werk beschikken. Daarnaast moeten jongeren tot 18 jaar, die alleen naar Nederland komen, aantonen dat zij hier een voogd hebben.

¹³ 29 november 2005, http://www.nieuwrotterdamstij.nl/read/oktober2005/Problemen_Antillen

Vanaf de jaren zeventig vestigen Antillianen zich in Nederland. De migratie kan verdeeld worden in verschillende stromen. Deze zullen hieronder worden toegelicht.

Ten eerste komt er een stroom op gang door de vraag naar Antilliaanse arbeiders vanuit Nederland. Het Nederlandse bedrijfsleven heeft in de jaren zestig op georganiseerde wijze arbeiders, waar onder ook vrouwen gerekruteerd. De werving van de arbeidskrachten wordt in 1971 stopgezet, maar tot 1977 blijft de Antilliaanse overheid een emigratiebeleid naar Nederland voeren om de toegenomen werkloosheid op het eiland de baas te blijven. Dit hielp echter niet. Begin jaren tachtig passeert het werkloosheidscijfer op de Antillen de 20 procent.

Na inkrimping en sluiting van de olieraffinaderij van Shell in 1985 komt een tweede grote stroom van migratie op gang. Voorheen kwamen hoogopgeleiden of studenten naar Nederland om hun onderwijskansen te vergroten, om daarna weer terug te keren, maar die jaren vertrekken er andere Antillianen naar Nederland. Dit is onder andere te wijten aan de langdurige economische crisis waarin het land jarenlang verkeerde en nog steeds verkeert. De omvang van de emigratie van deze jaren hangt dus vooral samen met de werkgelegenheid.

De sociale samenstelling van de Antilliaanse migranten die momenteel naar Nederland komen, is in de jaren sterk veranderd van relatief hoog opgeleid, naar laag opgeleid met veel taalproblemen. De 'nieuwe' beweegredenen zijn te zoeken in politieke en economische redenen. "Vooral van Curaçao komt een groep sociaal en economisch zwakkeren die qua (voor)opleiding, taalbeheersing en sociale vaardigheden onvoldoende toegerust is om aansluiting te vinden bij de arbeidsmarkt in Nederland" (Notitie Antilliaanse risicjongeren, 2004, p. 1). Van de groep Antillianen die naar Nederland komt, bestaat een groot deel uit tienermoeders en alleenstaande moeders, maar ook jongeren die oververtegenwoordigd zijn in de criminaliteit en personen met een slechte uitgangspositie. Door de aanhoudende werkloosheid op Curaçao blijft de emigratie groot. Aangezien het voornamelijk om jongeren gaat die wegtrekken is er een proces van vergrijzing gaande onder de achterblijvende bevolking.

3.1.4 Leefsituatie Nederland

De Antilliaanse bevolkingsgroep in Nederland is jong. Ruim 50 procent van de Antilliaanse kinderen en jongeren tot 20 jaar woont in een eenoudergezin (ISEO-rapport Minderheden in beeld, 2002) Het percentage Antilliaanse verdachten in Nederland in de leeftijd van 12 tot 25 jaar in 2000 is 10,6 procent tegen 2.3 procent Nederlandse jongeren: het absolute aantal in 2000 is 1700 (ISEO-integratiemonitor, 2002). Een deel van de bevolkingsgroep onderscheidt zich door een achterstand op vrijwel alle leefgebieden (Actieprogramma Integrale aanpak Antillianen Rotterdam, 2005).

Door de emigratie en daarmee de komst van crimineel actieve Antillianen, verplaatst de criminaliteit die zich op Curaçao al ontwikkeld heeft zich naar Nederland. Zo blijkt uit verschillende literatuur en rapporten dat verschillende gemeenten last hebben van criminaliteit, die voor een groot gedeelte gerelateerd is aan zaken rond drugs, gepleegd door Antilliaanse jongeren. Er zijn ongeveer 20.000 Antillianen in Nederland, waarvan 10 procent bekend is bij de politie in verband met geweldsdelicten (www.tegengeweld.nl). Hoeveel hiervan gerelateerd is aan drugs is niet duidelijk.

Uit onderzoek komt naar voren dat het aandeel in de vermogenscriminaliteit bij Antillianen het hoogst is, hoewel de deelname aan geweldscriminaliteit ook opvalt. De vroege aanvang en de langer durende criminele carrières van Antilliaanse verdachten is een tweede te onderscheiden kenmerk van deze dadergroep, zo blijkt uit de notitie Antilliaanse jongeren. Ook uit de bijlage van een ander rapport van het ministerie van justitie blijkt hetzelfde: “Ernstig is de oververtegenwoordiging bij overlast en criminaliteit, de vroege aanvang en lange duur van criminele carrières en het percentage vrouwelijke daders”. (bijlagen Notitie Antilliaanse Risicjongeren, 2004, p. 29)

Met de Nederlandse taal word je vaak pas op school geconfronteerd op de Antillen. Deze tweetaligheid levert de jeugd de nodige problemen op. Veel inwoners hebben een taalachterstand in het Nederlands wanneer zij immigreren naar Nederland. Daarnaast gaat het bij de Antilliaanse jongeren die naar Nederland komen in feite in veel gevallen om levensverhalen van kansarme jongeren die door hun ouders in de steek zijn gelaten, geen opleiding of slechte opvoeding hebben gehad en uiteindelijk haast vanzelfsprekend in het criminele milieu terechtkomen (Van den Heuvel, 2002).

Uit een artikel van het Rotterdams Dagblad van 9 februari 2006 komt naar voren dat Antillianen nauwelijks doordringen tot de hoogste klassen van het voorgezet onderwijs. De cijfers zijn schikbarend ‘slechts 3 procent van de Antilliaanse scholieren in Rotterdam doet VWO-examen’. Niet alleen in Rotterdam is het opleidingsniveau van Antillianen laag, landelijk laten de cijfers eenzelfde achterstand zien. Ook het aantal voortijdig schoolverlaters is hoog bij de Antillianen. Opmerkelijk is dat Antilliaanse vrouwen veel vaker hoger opgeleid zijn dan andere etnische groepen (Van den Berg, 2005).

In Rotterdam, de stad met de meeste Antillianen, is er een oververtegenwoordiging van uitkeringsontvangers (COS, 2004). Volgens het CBS ontvingen in 2005 landelijk 27,7 procent van de Antillianen een uitkering ten opzichte van 12,5 procent autochtonen die een uitkering ontvangen (CBS, 2005). Ook de werkloosheid onder Antilliaanse vrouwen is groot in vergelijking met autochtone vrouwen. Volgens het CBS is in 2005 het werkloosheidspercentage van Antilliaanse vrouwen op landelijk niveau 19,6 procent ten opzichte van 6,6 procent van de autochtone vrouw.

3.2 Beleidscontext

3.2.1 Antillianenproblematiek

In deze paragraaf wordt de Antillianenproblematiek in Nederland besproken. Er wordt specifiek ingegaan op de problematiek in Rotterdam, omdat de respondenten daar vandaan komen.

Sinds de jaren negentig zijn er veel problemen rondom Antillianen en komen zij vanaf die tijd vaak negatief in het nieuws. De problemen rondom de Antillianen, in de volksmond Antillianenproblematiek genoemd, zijn groot. Het is echter niet duidelijk wie deze term geïntroduceerd heeft. Wel is de politiek al jaren bezig deze problematiek aan te pakken en deze term werd reeds in de jaren negentig al veelvuldig gebruikt.

Uit verschillende literatuur en rapporten komt naar voren dat Antillianen vaak betrokken zijn bij allerlei criminele activiteiten. Zo promoveert Van San in 1998 met haar onderzoek naar het criminele gedrag van Curaçaose jongens. Schrijft Bovenkerk (2001) zijn boek Misdaadprofielen, waarin Antillianen ook voorkomen. En is er tien jaar geleden ook al onderzoek gedaan naar criminaliteit van Antillianen in Rotterdam. In het boek 'Hoe doe je je ding' van de Jong (1997) komen de resultaten naar voren.

De Nederlandse overheid probeert van alles te doen om de Antillianenproblematiek op te lossen. De stad Rotterdam heeft al jaren te maken met de zogenaamde Antillianenproblematiek. Deze term omvat de verschillende problemen rondom Antillianen in de stad. Veelal worden hier overlast en criminaliteit genoemd, terwijl het ook om andere zaken gaat. Zo onderscheidt een deel van de groep Antillianen zich door een achterstand op vrijwel alle leefgebieden. Om deze problematiek onder controle te krijgen worden verschillende acties ondernomen. Zo bestaat er sinds september 2003 het overleg van de Antillianengemeenten. Rotterdam is hier voorzitter van. Tegenwoordig telt het overleg 21 gemeenten. Om bij dit overleg betrokken te mogen zijn moet de gemeente aan bepaalde voorwaarden voldoen (Muskens, 2004). De gemeenten die betrokken zijn hebben een onevenredig aandeel in de opvang van Antilliaanse risicjongeren¹⁴. Naast dit onevenredige aantal risicjongeren, zijn er ook gemeenten die belast worden door geconcentreerde criminaliteit en overlast. Een ander punt dat rechtvaardigt dat de gemeenten in dit overleg zitten is het feit dat zij allen vooruitgang hebben geboekt op het gebied van Antillianen. Als laatste betogen de gemeenten dat specifieke middelen nodig zijn om hun taken met betrekking tot de Antilliaanse risicjongeren de komende jaren uit te voeren. Met dit intergemeentelijke overleg trachten ze te komen tot gesloten aanpak van Antillianen, van preventie naar repressie. Hierin staat de samenwerking tussen de gemeenten centraal. Daarnaast hopen zij hun doelen beter te bereiken richting het Rijk door hun krachten te bundelen.

Sinds vorig jaar hebben Antillianen prioriteit in Rotterdam. Er is gebleken dat het huidige reguliere beleid onvoldoende aansluit bij deze problematiek. Vier jaar lang heeft de gemeente met het project Lus di Trafiko beleid voor Antillianen gevoerd. Dit programma had als doel de Antillianen binnen de gemeente die in een achterstandpositie verkeerden een autonoom leven te laten opbouwen.

Nu is het tijd voor een intensievere aanpak van de problematiek en is het actieprogramma Integrale aanpak Antillianen (2005) ontwikkeld. De lering die is getrokken uit het programma Lus di Trafiko vormt de bouwsteen voor dit nieuwe beleid. Tot 2008 zal een generiek en integraal beleid worden gevoerd ten aanzien van een deel van de Antilliaanse bevolkingsgroep.

Met dit gevoerde beleid hoopt de gemeente Rotterdam de overlast en criminaliteit met 30 procent terug te dringen. Tevens hoopt zij de achterstand van Antillianen op de leefgebieden werk, huisvesting, opleiding en financiën te verminderen om te voorkomen dat Antilliaanse jongeren in een

¹⁴ Een risicjongere is volgens het Ministerie van Justitie iemand die met meerdere (in verschillende combinaties) risicofactoren geconfronteerd wordt. Onder deze risicofactoren vallen een slechte opleiding met de daarbijbehorende slechte toekomstperspectieven op allerlei leefgebieden, het leven in een criminele buurt en het opgroeien in een eenmoedergezin.

crimineel circuit terechtkomen. De oververtegenwoordiging bij het voortijdig schoolverlaten moet met 50 procent worden teruggedrongen en de jeugdwerkloosheid met 30 procent. Hiermee tracht de gemeente Rotterdam de Antilliaanse bevolkingsgroep uiteindelijk volledig te laten deelnemen aan de maatschappij en voor hen gelijke kansen te creëren, zodat de achterstandspositie waarin zij verkeren op den duur wordt verkleind en afneemt. De doelgroep bij dit beleid zijn 'hinderlijke, overlastgevende en criminele Antillianen tot 35 jaar, kinderen en het gezin. De kern van dit beleid is dat het gericht is op de volgende aspecten: integraal, doelgroepgericht, persoongericht en gebiedsgericht. Daarnaast moet het aansluiten bij de bestaande structuren en beleid.

Naast dit actieprogramma heeft de gemeente een bestuurlijke conferentie georganiseerd in januari 2006. Hierbij waren deskundigen en hulpinstanties op het gebied van Antillianen betrokken. Het doel van de conferentie was om samen te kijken hoe er een scherpere focus en een betere samenhang in de Rotterdamse aanpak voor Antillianen kon komen. Rotterdam heeft beloofd. Daarnaast werd er een resultaatsverplichting aangegaan. De groep Antillianen tot 35 jaar moet of op school zitten, of werk hebben of in een justitieel traject zitten.

Rotterdam hoopt met haar beleid de geweldproblematiek van criminele en overlastgevende Antillianen in 2006 onder controle hebben (Persbericht gemeente Rotterdam, 2006).

De criminele activiteiten hebben een transnationaal karakter. Dit is vooral te zien bij de drugscriminaliteit, waarbij de drugs vaak vervoerd wordt per vliegtuig. Ze reizen vaak heen en weer tussen Nederland en Curaçao met een vrachtje drugs. Het transnationale karakter is een reden voor de verschuiving van de criminaliteit van Curaçao naar Nederland.

Hoofdstuk 4 Drugscriminaliteit

4.1 De Antillen en drugscriminaliteit

Drugscriminaliteit is niet iets van de laatste tijd. Het heeft een geschiedenis. Deze begint echter niet op Curaçao. Het eiland is niet altijd in de ban geweest van drugs en de bijgaande criminaliteit, maar door veranderingen in de loop der jaren is het eiland dat nu wel. Sinds de ontmanteling midden jaren negentig van de Colombiaanse drugskartels Medellín en Cali, is de organisatie rondom drugssmokkel veranderd en zijn er andere landen betrokken bij de drugscriminaliteit, zoals Curaçao. Deze kartels waren jarenlang de grootste cocaïneleveranciers en misdaadorganisaties. De smokkel is, na de ontmanteling, overgenomen door een groot aantal gedecentraliseerde groepen smokkelaars. Deze drugssmokkel is een aanzienlijk probleem, dat erg breed is en internationaal, en daarnaast frequent gepaard gaat met corruptie. Vaak wordt de drugs gesmokkeld door individuen die worden ingezet om het 'vuile werk' op te knappen voor de grotere bazen. Deze werken echter allemaal via verschillende contactpersonen, waardoor zij moeilijk zijn op te sporen. De smokkelaars worden gepakt, maar de kern, de organisatie erachter blijft, waardoor het daadwerkelijke probleem niet wordt aangepakt.

Wereldwijd zijn er meer dan 14 miljoen mensen, dat is ongeveer 0,3 procent van de wereldpopulatie, die cocaïne gebruiken (transnational crime and justice, 2005). De drugs zijn voornamelijk, zo'n 87 procent in 2002, afkomstig uit Amerika, vooral Zuid-Amerika, dat bekend staat om zijn productie en handel in cocaïne. Colombia is het grootste exportland. Hiervandaan kan de drugs eenvoudig via bootjes worden aangevoerd en wordt via andere wegen weer doorgesmokkeld naar andere plekken, waaronder Nederland. Nederland en Spanje vormen samen de grootste importlanden van cocaïne voor de rest van Europa. Jaarlijks wordt naar schatting 40 tot 60 ton cocaïne via Nederland gesmokkeld (persbericht Ministerraad, 2003)¹⁵. Zoals in de inleiding van deze scriptie besproken, komt de meeste drugs met bestemming Nederland van de Nederlandse Antillen. Door de gunstige ligging van Curaçao vormt het eiland een episch centrum voor de drugssmokkel. Vooral Willemstad op Curaçao is een aantrekkelijke haven om aan te meren met drugs, daar de haventarieven hier erg laag zijn.

Niet alleen de geografische ligging kan als oorzaak worden gezien voor het feit dat Curaçao als doorvoerhaven wordt gezien, maar ook de afwezigheid van integriteit bij de machthebbers wordt als oorzaak gezien. Zo zijn de Antillen dikwijls in het nieuws geweest met onfrisse praktijken, hierbij valt te denken aan de zaak Nordholt¹⁶. Nordholt, een commissaris van de politie in Amsterdam in de jaren negentig, beschuldigde de Antilliaanse regering ervan criminele en overlastgevende jongeren naar Nederland te sturen. Na onderzoek bleek dit onjuist te zijn. Ook is een lid van het Hato-team, het team op de Curaçaose luchthaven om de drugssmokkel tegen te gaan, opgepakt wegens corruptie. De bevolking heeft door dit soort praktijken weinig vertrouwen in haar bestuur.

¹⁵

http://www.justitie.nl/pers/persberichten/archief/Archief_2003/241003Ministerraad_aanvullende_maatregelen_tegen_smokkel_van_cocaine.asp, 1 maart 2006

¹⁶ Meer informatie over deze zaken is te vinden in verschillende literatuur, waaronder 'Stelen & Steken' van Marion van San.

Alvorens de drugs naar Nederland wordt doorgesmokkeld, worden ze op het eiland doorverkocht en in pakketjes of bolletjes verwerkt, afhankelijk van de manier van smokkelen. De meeste Antillianen houden zich alleen bezig met het smokkelen van drugs. Een vorm van smokkelen die veel door hen gebruikt wordt, is die via het vliegtuig. De smokkel via passagiers in vliegtuigen is lucratief en vergt minder organisatie. De andere vormen van smokkel en de zaken er omheen vergen een hoop organisatie en gewiektheid. Deze wordt vaak door Colombianen of Nederlanders gedaan.

Vanaf het vliegveld Hato, op Curaçao, zijn dagelijks vluchten naar Nederland. Onder de passagiers van deze vluchten bevinden zich drugkoeriers. Uit analyse van Justitie komt naar voren dat voordat de 100% controles werden ingevoerd, zo ongeveer 30 a 50 smokkelaars per vlucht van Curaçao kwamen. Als wordt gekeken naar de nationaliteiten van de smokkelaars komt naar voren dat het grootste gedeelte Curaçaoënaar is. Van de in 2002 aangehouden smokkelaars heeft 79,6 procent de Nederlandse nationaliteit. Daarvan is 16,9 procent van Nederlandse afkomst en de rest van Antilliaanse afkomst. Opvallend is daarbij dat 65,5 procent uit Curaçao komt. Van de aangehouden drugssmokkelaars met de Nederlandse nationaliteit van Antilliaanse afkomst, wonen meer dan 50 procent in Nederland, de overigen op Curaçao (Vijfde voortgangsrapportage, 2003).

Veel Antillianen houden zich dus bezig met drugs. Uit onderzoek dat is gedaan in opdracht van de gemeente Rotterdam naar de aard en omvang van criminele Antilliaanse jongeren (De Boom et al. 2006) blijkt uit dossiers dat van de 40 ondervraagden, 25 in detentie zitten voor het overtreden van de Opiumwet en uit zelfrapportage blijkt dat 34 van hen te maken hebben gehad met praktijken rondom drugs. Als rekening wordt gehouden met het feit dat de ondervraagden niet alles vertellen, zal dit aantal waarschijnlijk hoger liggen.

De laatste jaren is er ook een enorme toename van druggerelateerde misdrijven, waardoor duidelijk wordt dat Curaçao niet alleen fungeert als doorvoorhaven, maar als plek waar de drugsmaffia steeds meer de dienst uitmaakt. Door deze misdrijven, als overvallen, berovingen en liquidaties wordt het er niet veiliger op. Het lijkt alsof heel het eiland in de ban is van de drugs en de bijbehorende criminaliteit.

Uit onderstaande tabel van het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) van de Nederlandse Antillen is te zien hoe het er eind jaren negentig voor stond. Opvallend is hier dat de criminaliteit destijds op sommige vlakken afnam of gelijk bleef. Wel kan gezegd worden dat in de jaren negentig de problemen rondom Antillianen in Nederland toenamen.

Justice and Security

1. Number of crimes reported to the police, Curaçao

	1997	1998	1999	2000
Offences against public morals	80	52	75	93
Offences against life	160	180	116	120
Larceny	1233	1334	1073	462
Robbery and housebreak-ins	2670	2270	1705	935
Assault	625	773	681	914
Malicious damage	301	346	279	0
Embezzlement	78	81	74	65
Swindling and forgery	76	127	99	69
Receiving	1	-	3	205
Marauding	1	4	3	0
Other crimes	-	627	710	484

Source: Police Force of Curacao

Het contactplan 2005¹⁷ laat zien dat het aantal overvallen op de Nederlandse Antillen sterk is toegenomen; In 2003 waren er iets minder dan 600 overvallen maar in 2004 zijn er meer dan 1000 overvallen gepleegd. Volgens de regering is de stijging van geweldsdelicten te wijten aan het hard aanpakken van de export van drugs. Ook het aantal moorden is extreem hoog te noemen. 'In 2004 zijn er 50 moorden gepleegd waarmee Curaçao de derde of vierde plaats in de wereldranglijst van moorden inneemt.' Op Curaçao zijn in 2002 37 moorden gepleegd, waarvan bekend is dat zij in verband staan met de handel in cocaïne (Vijfde voortgangsrapportage, 2003).

4.2 Maatregelen tegen drugsmokkel

Zoals hierboven en al eerder in hoofdstuk één te lezen is, zijn er veel problemen rondom drugsmokkel. De Nederlandse regering tracht deze smokkel tegen te gaan. Ze spant zich al geruime tijd in om de smokkel aan banden te leggen. Daarbij zijn verschillende maatregelen getroffen. Opvallend is dat deze maatregelen allemaal een repressief karakter hebben. Hoe dit voorheen zat is niet duidelijk. In deze paragraaf zullen de maatregelen die de laatste jaren getroffen zijn om deze smokkel tegen te gaan, kort besproken worden. Van sommige maatregelen is helaas niet bekend hoe het er voor staat.

Sinds 1993 is er een Schipholteam dat tracht drugsmokkel te bestrijden. Dit is ingesteld om passagiers op drugs te controleren en drugs te onderscheppen. Hierbij werden successen geboekt, maar de toestroom van bolletjesslikkers nam niet af. In december 2001 zijn er controleacties geweest op drugs die aanleiding gaven om een plan op te stellen. Dit is tot uiting gekomen in het Plan van Aanpak drugsmokkel Schiphol 2002. Het uitgangspunt van dit plan was het realiseren van een structureel hoog handhavingsniveau, waardoor de pakkans zodanig groot zou worden dat daarvan een

¹⁷ Uit Staten-Generaal, Parlementair contactplan 2005, vergaderjaar 2004-2005 B, 29965 nr. 2

afschrikkende werking zou uitgaan richting de koeriers en organisaties daarachter (ministerie van justitie, 2003). Het Kabinet gaat daarbij uit van de bestaande twee-sporenaanpak. Zo worden er maatregelen aan de bron genomen en maatregelen tegen het transport. Tevens worden er maatregelen getroffen met betrekking tot de inname van de drugs en de vervolging van de koeriers. Maatregelen zoals in het Plan van Aanpak drugssmokkel Schiphol staan, worden getroffen met betrekking tot de aanvoer van drugs. Daarnaast worden maatregelen getroffen met betrekking tot de controle van drugs, met betrekking tot het strafrechtelijke beleid en met betrekking tot penitentiaire capaciteit. Als laatste worden ook wetgevende maatregelen getroffen.

Er is in verschillende voortgangsrapportages te lezen hoe de implementatie van de maatregelen is verlopen. In de laatste, de vijfde voortgangsrapportage (2003), staat een aantal zaken. Zo is de gehele justitieketen eind 2002 uitgebreid en is er een wetgeving in werking getreden die er voor zorgt dat het mogelijk is dat zaken tegen bepaalde koeriers ook door de politierechter behandeld kunnen worden. Daarnaast zijn er vanaf 15 april 2002 de zogenoemde pre-flightcontroles. Ook zijn er toen afspraken gemaakt om deze controles op Curaçao in te voeren. De controles hebben een preventief karakter. Er wordt aan de hand van vastgestelde criteria gekeken of een passagier voldoet aan het profiel van een koerier. Deze mensen kunnen dan geweigerd worden. Deze controles worden uitgevoerd door het Schipholteam in samenwerking met de luchtvaartmaatschappijen. Ook is er in 2002 een regel ingesteld om de koeriers met een kleine hoeveelheid aan drugs met een dagvaarding naar huis te sturen en eventueel uit Nederland te verwijderen. Dit om de justitiële keten te ontlasten. Sinds 1 januari 2003 zijn er een parket, een rechtbank en een penitentiaire inrichting op Schiphol om de criminaliteit nog effectiever aan te pakken. Vanaf december 2003 zijn de 100% controles ingevoerd op alle risicovluchten van de Nederlandse Antillen, waarna in februari 2004 ook alle vluchten uit Suriname werden gecontroleerd. In juni 2004 is de bodyscan op Schiphol in gebruik genomen. Er waren aan het begin wat problemen met de bezetting van het apparaat, maar sinds dit jaar kan er 24 uur per dag gebruik worden gemaakt van de bodyscan.

Daarnaast is het gebleken dat er aanvullende maatregelen getroffen moeten worden om de drugssmokkel verder tegen te gaan. In de vijfde voortgangsrapportage (2003) staat dat deze maatregelen zich richten op:

- a. De doorvoerlanden in het Caribische gebied en op de bronlanden
- b. Het intensiveren van de controle- en handavingsinspanningen in Nederland
- c. Het beperken van de reismogelijkheden van drugskoeriers vanuit de bronlanden via de lucht naar Nederland
- d. Europese samenwerking

Er is momenteel een zwarte lijst waar drugskoeriers op staan die zijn aangehouden. Het Kabinet bekijkt de mogelijkheden voor een vluchtverbod van vliegtuigmaatschappijen. Het nut van het vluchtverbod is om te voorkomen dat drugs per vliegtuig wordt vervoerd. Het is niet duidelijk hoe het hiermee staat.

Daarnaast heeft een discussie in de Tweede kamer plaatsgevonden met betrekking tot het innemen van het paspoort van een aangehouden smokkelaar, om zo de komst tegen te gaan. Het paspoort mag

nog steeds niet worden afgenomen, maar er kan wel een reisverbod worden opgelegd. Op dit moment laait de discussie weer op.

Op Schiphol is inmiddels de Nationale Recherche actief. Zij trachten samen met de andere diensten de georganiseerde criminaliteit in relatie tot Schiphol onder handen te nemen.

Nederland overwoog in 2004 toe te treden tot de zogenoemde Costa del Sol-groep, bestaande uit Frankrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk om gezamenlijk de strijd tegen drugs aan te gaan. Het is niet duidelijk Nederland nu tot de groep behoort. Er bestaat al samenwerking met Frankrijk en Sint Maarten. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt met Duitsland over informatie-uitwisseling en samenwerking ter bestrijding van de drugscriminaliteit. Ook is er regelmatig overleg met de Verenigde Staten over deze problematiek en worden er oplossingen gezocht.

Op Curaçao zijn inmiddels ook meerdere maatregelen getroffen. Uit het reguliere tripartiete overleg dat het Directoraat Generaal Rechtshandhaving samen met de Minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijkrelaties in januari 2004 voerde met de Antilliaanse regering is gebleken dat het Nederlandse beleid op grote steun kan rekenen van deze regering. Er is een gezamenlijke werkgroep Drugsbestrijding ingesteld. Met Aruba, die vooralsnog besloten heeft hier niet aan deel te nemen, worden wel intensieve contacten onderhouden met betrekking tot de drugsproblematiek. De werkgroep probeert de drugsproblematiek aan te pakken in alle schakels van de keten. Er is in 2004 een protocol getekend om projecten initieel te financieren. Daarnaast wordt er door het WODC in samenwerking met de Nederlandse Antillen onderzoek gedaan naar de aard en omvang van de georganiseerde criminaliteit op de eilanden. Ook zullen er, samen met de kustwacht, verdere maatregelen worden getroffen om de effectiviteit van hun werk te vergroten. Hierbij is het Recherche Samenwerkingsteam ook betrokken en worden zij ingezet bij de bestrijding van organisaties die zich bezig houden met drugs. Zij werken nauw samen met andere opsporingsdiensten binnen en buiten de landen van het Koninkrijk.

Het Hato-team is op de Curaçaose luchthaven geïnstalleerd om de drugssmokkel naar Amsterdam tegen te gaan. Het team bestaat uit functionarissen van politie, het Openbaar Ministerie en de douane en heeft tot taak de bolletjesslikkers en andere drugssmokkelaars uit de stroom van reizigers te halen. Het is niet heel duidelijk wanneer het Hato-team actief is geworden. Wel staat er in een artikel van het NRC op 25 augustus 2003 dat het team anderhalf jaar actief is, dat zou betekenen dat het dus begin 2002 is ingesteld. Dit team hield destijds (2003) dagelijks zo'n vijftig tot zestig verdachten tegen. Het Hato-team kan echter de toestroom niet aan. Er is grote onderbezetting. Dit komt door de constante bedreigingen die worden geuit tegen de medewerkers van het team, waardoor er weinig mensen overblijven die dit werk willen uitvoeren.

Vanaf januari 2003 is de bodyscan op Hato in gebruik genomen. De bodyscanner staat er wel, maar wordt in de praktijk nauwelijks ingezet. Dat komt omdat deze alleen wordt gebruikt op verzoek van een verdachte, iemand die door het Hato-team wordt aangehouden en die teruggestuurd dreigt te worden. Met de bodyscanner kan hij zijn onschuld dan bewijzen. Maar zulke verzoeken zijn er

zelden¹⁸. De door Nederland beschikbaar gestelde bagagescans worden niet gebruikt om reguliere passagiers te controleren. Die wordt gebruikt bij de ingang voor vip's en personeel, zo bevestigt de luchthaven. Logistieke problemen maken het volgens haar niet mogelijk om ze bij de reguliere ingang te plaatsen (NRC, november 2003).

Door de ingevoerde maatregelen is het detecteren van drugsmokkelaars een stuk makkelijker geworden. Uit cijfers blijkt echter dat de drugstoevoer en de drugsgerelateerde criminaliteit nog niet zodanig is afgenomen om van succes te spreken. Het probleem is lastig onder controle te krijgen. Kijkend naar de maatregelen die zijn genomen om de smokkel van cocaïne tegen te gaan, kan men concluderen dat het beleid vooral gericht is op de repressieve kant. Daarnaast gaat het niet alleen om de afname van deze smokkel en sec, maar ook om de directe en indirecte gevolgen die deze smokkel met zich meebrengt. Wat deze gevolgen voor Antilliaanse vrouwen zijn, komt bij de analyse van de data aan de orde. Allereerst zal worden ingegaan op de onderzoeksmethode.

¹⁸ NRC, augustus 2003

Hoofdstuk 5 Onderzoek en methodologie

5.1 Onderzoek

De data die is verzameld en kennis die is verkregen voor onderhavige studie maakt onderdeel uit van een groter wetenschappelijk onderzoek dat op het moment van schrijven nog loopt. Daarom wordt hier kort ingegaan op dit onderzoek.

De gemeente Rotterdam kampt al jaren met problemen rondom Antillianen, de zogenaamde Antillianenproblematiek. Zij voert daarom al enige tijd een bepaald beleid om dit probleem aan te pakken. Met het project 'Lus di Trafico', dat zo'n veertigtal kleinere projecten omvatte, heeft de gemeente getracht de Antillianenproblematiek te beheersen. Uit recente cijfers blijkt echter dat de interventies niet hun bedoelde effect hebben gehad; de criminaliteit en overlast is toegenomen in plaats van gelijk gebleven of afgenomen. De problemen rondom Antillianen zijn nog lang niet opgelost. De gemeente tracht door middel van het onderzoek naar de aard en omvang van criminaliteit van Antillianen meer grip te krijgen op de situatie in de stad. Er wordt in dit onderzoek gekeken naar in hoeverre de ingezette interventies van de afgelopen jaren de doelgroep bereikt hebben. Tegelijkertijd wordt er naast het onderzoek een nieuw beleid ingezet. Met het Actieprogramma Aanpak Antillianen Rotterdam tracht de gemeente het probleem onder controle te krijgen. In dit programma staat de ontwikkeling van een Persoons Gebonden Aanpak (PGA) centraal. Deze PGA is door de gemeente reeds op meerdere probleemgroepen toegepast en blijkt effectief te zijn (Actieprogramma Integrale aanpak Antillianen Rotterdam, 2005). De bedoeling van deze PGA is voor een persoon een 'sluitende' aanpak te ontwikkelen. Met 'sluitend' wordt een goede afstemming tussen preventief en repressief beleid bedoeld. Er moet een gesloten ketengerichte persoonsgebonden aanpak komen. Om deze aanpak te ontwikkelen is het nodig op een klein niveau te opereren zodat men het proces, de zogenaamde 'keten' in de gaten kan houden. Om deze aanpak te ontwikkelen zijn twee pilotgebieden, zogenaamde proefgebieden, uitgekozen, te weten Pendrecht en Katendrecht. Deze wijken zijn gekozen omdat hier een hoog percentage Antillianen woont. De bedoeling is dat parallel aan het ontwikkelen van deze aanpak, het wetenschappelijk onderzoek naar de aard en omvang van de criminaliteit van Antillianen in Rotterdam plaatsvindt. Om dit onderzoek te bewerkstelligen is, naast een literatuurstudie, een vijftigtal Antilliaanse vrouwen en mannen geïnterviewd. Deze scriptie zal zich richten op een klein onderdeel binnen dit grotere onderzoek. Zoals al in eerdere hoofdstukken naar voren komt wordt alleen gekeken naar de Antilliaanse vrouwen en niet naar de mannen.

Het onderzoek dat voor deze scriptie wordt verricht heeft een explorierend en diagnostisch karakter. Na de analyse zal meer duidelijk zijn wat de achtergronden zijn van de Antilliaanse vrouwen in drugsmokkel en wat de oorzaak is dat zij in dit circuit terechtkomen en hoe zij dit legitimeren.

Voordat over wordt gegaan tot de daadwerkelijke analyse, wordt eerst besproken wat de onderzoeksmethode is. Hier wordt duidelijk hoe de selectie van de onderzoekseenheden, de data verzameling en de data analyse plaatsvindt. Daarna wordt de onderzoeksgroep uiteen gezet. Hier wordt kort aangegeven hoe de onderzoeksgroep er uitziet.

5.2 Onderzoeksmethode

5.2.1 Selectie van onderzoekseenheden, de respondenten

De selectie van onderzoekseenheden voor een onderzoek kan op diverse methoden. Om de reden dat deze scriptie wordt geschreven in het kader van een stage en een lopend onderzoek, is de selectie van de onderzoekseenheden vastgelegd. Hier wordt specifiek ingegaan op het type selectie dat gebruikt is binnen dit onderzoek.

Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in achtergronden van de criminele betrokkenheid van Antilliaanse vrouwen en de betekenis die zij aan hun criminele gedrag geven. Om meer te weten te komen over het gedrag en de belevingswereld van deze vrouwen, is het noodzakelijk om hen zelf aan het woord te laten. Een correcte afspiegeling van deze groep is, gezien het illegale karakter van de activiteiten, moeilijk, zo niet onmogelijk. Het is een lastige zaak om aan respondenten te komen waarvan bekend is dat zij zich bezighouden met (drugs) criminaliteit. Personen zullen niet snel aan de grote klok hangen dat zij zich bezig houden met activiteiten van dien aard en zullen niet op straat lopen met een bordje om hun nek waarop staat dat zij een criminele daad hebben begaan. Op straat is het dus onmogelijk te zien of mensen zich binnen het circuit van de drugs bevinden, het gaat om een moeilijk te bereiken groep. Er moet een andere manier gezocht worden om daadwerkelijk met deze groep in contact te komen. Het interviewen van gedetineerden heeft grote praktische voordelen volgens Van San (2004). Bij het interviewen van gedetineerden staat het namelijk vast dat de respondent een bepaald delict heeft gepleegd en daarnaast zijn gedetineerden vaak bereid mee te werken aan een onderzoek. Dit komt omdat zij vaak blij zijn even van de cel af te mogen en met andere mensen te praten dan waarmee zij dagelijks in contact komen. Gezien deze voordelen en beperkingen is voor de verrichting van dit onderzoek gekozen om vrouwen te interviewen in detentie, de zogenaamde onnatuurlijke omgeving. Het is jammer dat deze zekerheid alleen mogelijk is door onderzoek te doen onder gedetineerden daar onderzoek in het natuurlijke milieu over het algemeen meer betrouwbare en meer valide gegevens oplevert (Bovenkerk, 1992). Mensen in deze situatie zullen zich meer 'thuis' voelen dan wanneer zij in detentie zitten en daardoor eerder geneigd zijn eerlijk te zijn over hun criminele daden.

Bij de selectie van de respondenten is gebruik gemaakt van een niet-kanssteekproef, dat wil zeggen een doelgerichte steekproef. Onder doelgerichte steekproef wordt het volgende verstaan: hetzij selecteren van bijzondere, informatie-rijke eenheden, hetzij eenheden binnen een moeilijk te bereiken bijzondere doelgroep, hetzij bepaalde soorten eenheden voor diepgaande bestudering. (Braster, 2000) De respondenten zijn geselecteerd door middel van een lijst die is verkregen via het ministerie van Justitie. De personen op deze lijst voldoen aan de volgende criteria: Antilliaanse vrouwen van 18 tot 30 jaar uit Rotterdam in detentie. Vanuit het Risbo is contact opgenomen met de penitentiaire inrichtingen, met de vraag of zij de gedetineerden zouden willen vragen om medewerking aan het onderzoek. Daarna is een afspraak gemaakt en zijn de interviews afgenomen. Binnen deze doelgerichte steekproef is gebruik gemaakt van een sneeuwbalmethode. De respondenten die al waren geïnterviewd, werden gevraagd de andere eenheden over het interview te vertellen en hen te vragen of zij mee wilden doen.

5.2.2 Data verzameling

Bij de verzameling van data binnen dit onderzoek is gebruik gemaakt van diepte-interviews. Via dit soort gesprekken valt immers goed na te gaan op welke wijze de vrouwen de gebeurtenissen in hun leven percipiëren, beleven, interpreteren en aan de interviewer uitleggen (de Boom et al. 2006). De interviews zijn mondeling afgenomen en duurden ongeveer anderhalf uur. Het betreft semi-gestructureerde interviews, waarbij gebruik is gemaakt van een zogenaamde topic-lijst. Tijdens de interviews worden de volgende thema's uitgediept: aantal en type delicten die zij rapporteren, zelf verwoorde redenen waarom zij deze delicten hebben gepleegd, migratiegeschiedenis, sociale achtergronden in termen van schoolopleiding en werk, primaire bindingen met gezin, vriendengroep en buurt.

Betrouwbaarheid

Het is nooit zeker of respondenten de waarheid vertellen en in hoeverre de informatie verkregen uit interviews betrouwbaar en dus bruikbaar is. Om de betrouwbaarheid te vergroten wordt er geprobeerd de interne consistentie van de verhalen te controleren door dieper in te gaan op bepaalde vragen en deze op verschillende manieren te stellen. Daarnaast kan een aantal uitspraken gecontroleerd worden aan de hand van de interviews met de andere respondenten. Hierbij kan gedacht worden aan uitspraken over hoeveelheden drugs die vervoerd worden en geldbedragen die de smokkelaars ontvangen voor het smokkelen van drugs. Een andere aanpak die is toegepast om de betrouwbaarheid te vergroten, is het checken van bepaalde zaken die de respondenten noemen aan de hand van het pen-dossier¹⁹. Hiermee kan getoetst worden of de respondent daadwerkelijk de waarheid heeft gesproken. Daarom wordt tevens, naast het afnemen van het interview, het pen-dossier bekeken. In dit dossier, dat bij de gevangenisadministratie beschikbaar is, staat een overzicht van de criminele activiteiten (voor zover bekend bij justitie) van de betrokkene (Van San, 2004). Daarnaast zitten er geschriften in over het gedrag en een eventuele psychiatrische verklaring. Voor het inkijken van deze dossiers is apart toestemming verleend voor dit onderzoek door het Ministerie van Justitie. Deze dossiers worden, indien aanwezig, na het interview ingekeken. Uit deze dossiers worden belangrijke en opvallende zaken met betrekking tot de respondent en mogelijke inconsistenties ten opzichte van het interview genoteerd. Dit wordt bewust achteraf gedaan, zodat alvorens het interview begint, de mening nog onbevlekt is. De waarnemingseenheden bij dit onderzoek zijn dus de dossiers en de gedetineerden.

Dit onderzoek was al van start gegaan voordat deze scriptie in gang was gezet. Om er zeker van te zijn over voldoende informatie te beschikken om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn telefoonnummers opgeschreven van de respondenten. Zo kon eventueel later contact opgenomen worden om zaken te verhelderen en uit te diepen.

¹⁹ Pen staat hier voor Penitentiair

Validiteit

Interne validiteit

Bij het afnemen van de interviews is gebruik gemaakt van opname apparatuur, zodat tijdens het interview alle aandacht voor de respondent was. De interviews zijn transcriptie uitgewerkt, dat wil zeggen letterlijk uitgewerkt. Dit om zo de objectiviteit van de gegevens te vergroten. De interviewer kan namelijk op het moment van uitwerken al een eigen interpretatie van de tekst hebben. Door het transcriptie uit te werken wordt dit voorkomen. Daarnaast missen er geen gegevens en kan alles teruggezocht worden. Tijdens de uitwerking van de interviews zijn tevens spreek/taalfouten bewust opgenomen. Ook straattaal wordt op die manier in zijn waarde gelaten. Dit laat de sfeer zien waarin het interview is afgenomen. Tevens zegt het veel over de betreffende respondent en haar taalgebruik.

Externe validiteit

In hoeverre is de groep respondenten die hier aan het woord komt nu representatief voor de gehele populatie smokkelaars? Het gaat hier om 15 respondenten. Een brede generaliseerbaarheid is dan niet mogelijk, echter is er wel diepgang en komen er bijzondere gegevens vrij, die het mogelijk maken om complexe processen te beschrijven en mechanismen in sociale processen te achterhalen. Op die manier kan de weg die deze vrouwen bewandelen naar het drugscircuit en hun legitimeringen goed in kaart gebracht worden.

5.2.3 Data analyse

Hieronder zal toegelicht worden hoe de analyse van de data heeft plaatsgevonden. Data analyse is op verschillende manieren mogelijk. Zo zijn er verschillende programma's waar men data verkregen uit kwalitatief onderzoek in kan verwerken. Dit vergt echter veel tijd en kennis over het programma. Gegeven deze nadelen en het feit dat het aantal interviews te overzien was, is gekozen voor een andere vorm van data analyse, het analyseren met de hand (en gezond verstand)(Braster, 2000). Om de analyse te beginnen zijn allereerst de interviews meerdere malen doorgelezen. Hierbij werden aantekeningen gemaakt. Daarna zijn de algemene achtergrondkenmerken in een computerbestand verwerkt, om zo de achtergronden in een duidelijk overzicht te plaatsen, zodat deze zonder veel moeite zijn op te zoeken. De interviews zijn daarna met de hand gecodeerd, om de kwalitatieve analyse uit te voeren. Hierbij werden manieren van rekrutering, motieven, legitimeringen en extra relevante achtergrondkenmerken gecodeerd met verschillende kleuren stiften. Nadat alle interviews handmatig gecodeerd waren op de verschillende aspecten, zijn de citaten uit de interviewbestanden gehaald. Deze zijn in een document onder elkaar gezet. Vanaf dit punt is er getracht de aspecten in groepen te verdelen en typologieën te creëren. Vervolgens is de data getoetst aan de theorieën die in hoofdstuk twee uiteen zijn gezet.

Bij de analyse van de data moet gelet worden op het feit dat de vrouwen die geïnterviewd zijn allemaal in detentie zitten. Ze zijn daarom misschien eerder geneigd hun gedrag bij voorbaat al te legitimeren. Ze voelen zich misschien vervelend in de situatie waar ze zich in bevinden, waardoor zij het gedrag dat zij hebben vertoond gaan goed praten.

Deze methode van onderzoek wordt niet vaak gehanteerd bij afstudeeronderzoeken. Dit omdat het normaal gesproken bijna onmogelijk is gedetineerden te spreken zonder toestemming van justitie en een student niet snel toestemming van justitie krijgt. Door de deelname aan het groter onderzoek als stagiair was het wel mogelijk op deze manier te onderzoeken.

5.3 Onderzoeksgroep: de respondenten

De onderzoeksgroep van dit onderzoek bestaat uit 15 respondenten. Deze zijn allen geïnterviewd aan de hand van de hierboven beschreven manier. De respondenten zijn allemaal van Antilliaanse afkomst (uit Rotterdam) en zitten op het moment van het interview in detentie. Twee vrouwen ontkennen dat zij iets gedaan hebben. In hun dossier staat dat zij veroordeeld zijn voor drugsdelicten. Deze interviews zijn wel meegenomen in de analyse, daar er toch interessante zaken uit het interview naar voren komen. Twee vrouwen zitten niet voor smokkel, maar voor drugsorganisatie. Zij hebben echter in het verleden wel gesmokkeld. Daarom zijn deze interviews ook meegenomen in de analyse. Daarnaast is het interessant te zien hoe zij van smokkelaar naar de organisatie achter de smokkel zijn overgestapt. Eén van de respondenten zit niet voor een drugsdelict. Dit interview wordt echter ook gebruikt, daar de desbetreffende respondent interessante uitspraken doet over drugsdelicten. Hier kan worden nagegaan waarom juist deze respondent niet in het circuit van de drugssmokkel terecht is gekomen en kunnen de uitkomsten bijdragen aan de beantwoording van de onderzoeksvraag. Om de probleemstelling en de bijbehorende vragen te kunnen beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van de uitkomsten en analyse van deze 15 interviews. Hieronder een tabel met de respondenten, zoals deze is aangeleverd door het Ministerie van Justitie. De namen van de respondenten zijn gefingeerd om hun privacy te waarborgen.

Tabel respondenten

Respondent	Inrichting van verblijf	leeftijd	verblijfstitel
1 Mirna	P.O.I. ²⁰ vrouwen – Eendstraat Utrecht	23	Gevangenisstraf
2 Dula	Evertsoord Ter Peel BB/ZBB ²¹	20	Gevangenisstraf
3 Rosalyn	Evertsoord Ter Peel BB/ZBB	26	Gevangenisstraf
4 Zulay	Evertsoord Ter Peel BB/ZBB	28	Gevangenisstraf
5 Scarlet	DTC ²² Zeist	26	Gevangenisstraf
6 Sandra	P.O.I. vrouwen – Eendstraat Utrecht	24	Gevangenisstraf
7 Rochella	DTC Noorderzand	24	Gevangenisstraf
8 Zaira	DTC Noorderzand	30	Voorl gehecht (sec)
9 Rubina	DTC Noorderzand	24	Gevangenisstraf
10 Chadira	DTC Noorderzand	25	Voorl gehecht (sec)
11 Iselda	DTC Noorderzand	30	Gevangenisstraf
12 Glenda	Breda PIV ²³	26	Gevangenisstraf
13 Esmeralda	Breda PIV	20	Onbekend
14 Patricia	DTC Noorderzand	24	Onbekend
15 Natalie	DTC Noorderzand	19	Onbekend

5.4 Interviewverloop

Het afnemen van de interviews is goed verlopen. De meeste respondenten waren bereid mee te werken. Een aantal van hen was nogal achterdochtig en liet niet meteen het achterste van haar tong zien, maar in de meeste gevallen waren de vrouwen erg openhartig en goed van vertrouwen. Tijdens de interviews werd Nederlands gesproken. Uit de citaten komt naar voren dat sommigen een slechte beheersing van de Nederlandse taal hebben. De citaten zijn bewust in de vorm van transcriptie gelaten. De reden hiervan is dat het een duidelijk beeld schetst van de taalbeheersing en het verloop van de interviews met de respondenten. Na het afnemen van het interview werd het dossier bekeken. Het dossier en de zelfrapportage werden dan vergeleken. In sommige gevallen bleek dat de gedetineerde zelf meer rapporteerde dan in het dossier genoemd werd. Ook waren er gedetineerden die, zoals in voorgaande paragraaf al genoemd is, ontkenden een delict te hebben gepleegd, terwijl er in het dossier meerdere delicten stonden. Van drie respondenten was geen dossier aanwezig. De redenen hiervoor waren dat zij in voorlopige hechtenis zijn, dat zij net overgeplaatst waren of werden of dat het dossier al naar een andere instelling was gestuurd. Deze zaken komen in het volgende hoofdstuk terug in de vorm van een tabel.

Het doen van interviews met gedetineerden vergt een bepaalde kennis en vaardigheid. Eigen ervaringen met betrekking tot een dergelijke interviewvorm zijn interessant, maar is voor de analyse niet van belang. Een uitgebreid verhaal over deze ervaringen zijn daarom opgenomen in de bijlagen, reflectie onderzoek.

²⁰ P.O.I.: Penitentiaire Open Inrichting

²¹ BB: beperkte beveiliging, ZBB: zeer beperkte beveiliging

²² DTC: Detentiecentrum

²³ Penitentiaire Inrichting Vrouwen

Hoofdstuk 6 Een analytische blik op het leven van de Antilliaanse vrouwen

6.1 Rekrutering

Voordat wordt overgegaan op de verschillende manieren van rekrutering die naar voren zijn gekomen bij de analyse van de data van Antilliaanse vrouwen, wordt eerst kort ingegaan op de resultaten van het 'grotere' onderzoek naar criminaliteit van Antillianen, waarvan dit onderzoek deel uitmaakt. Uit dit onderzoek kwam namelijk iets naar voren dat van belang was bij het interviewen van de vrouwen. Door interviews met de mannen, die eerder plaatsvonden dan de interviews met de vrouwen, bleek dat de manier van rekruteren onder prostituees ook voorkomt bij het rekruteren van smokkelaars. Om een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van deze manier van rekrutering, zijn de citaten met betrekking tot deze manier uit de interviews met de mannen ook in deze analyse opgenomen. Zo kan vanuit hun perspectief worden gekeken hoe vrouwen worden gerekruteerd om drugs te gaan smokkelen.

Eén van de Antilliaanse mannen vertelt dat hij veelvuldig ziet dat vrouwen op dezelfde manier worden gerekruteerd die je bij 'loverboys' ziet. Hij verdient zelf zijn geld door drugs te smokkelen, is daarnaast tussenpersoon en wordt daarbij ingezet om de drugs van de smokkelaar naar de dealer te brengen. Eén keer heeft een vrouw voor hem gesmokkeld en hij kent twee vrouwen die op de manier van 'loverboys' gerekruteerd zijn. Vaak worden de vrouwen verleid en op het moment dat ze verliefd zijn, laten de mannen hen drugs smokkelen. Bij deze man wijkt de manier iets af, maar het komt uiteindelijk op hetzelfde neer. Hij had al een vriendin toen een andere vrouw verliefd op hem werd. Daar heeft hij een tijdje een relatie mee gehad, zonder dat zijn vriendin het wist. Daarna heeft hij het uitgemaakt, maar de vrouw bleef achter hem aan lopen. Toen hij in de geldproblemen zat en dit haar vertelde, heeft zij uit liefde voor hem drugs gesmokkeld. Hij zegt dat hij gemakkelijk meer vrouwen op die manier had kunnen rekruteren, maar heeft het niet gedaan omdat hij bang is dat zij hem aangeven bij de politie. Een andere Antilliaanse man vertelt hoe hij meisjes zover kreeg om voor hem te smokkelen. Hij heeft naast drugsdelicten ook allerlei andere delicten gepleegd. Hij laat verschillende mensen, maar vooral vrouwen uit Nederland en Curaçao, drugs smokkelen en vertelt uitvoerig over de manier van rekruteren zoals bij de 'loverboys' gebeurd. Aan deze manier gaat een heel proces vooraf.

Maar hoe krijg je meisjes zover dat ze dan ook voor je gaan werken?

Gewoon hun geven wat ze willen. Goed neuken, brainwashen.

Maar hoe?

Veel met ze praten en liegen, veel liegen. Gewoon dat je ze alles geeft. Want dat meisje uit Dordrecht ik zei tegen haar ja dan gaan we gewoon samen met elkaar, maken we geld en dan kopen we een auto, een huis en zo. Dan gaan we trouwen, dus gewoon liegen. Tot ze in die ding zitten en dan zien ze vanzelf dat het niet zo is. Dat het alleen om geld gaat. (Angelo, man)

Het gaat vaak om vrouwen die weinig geld hebben en zijn achtergelaten door hun man. Deze vrouwen zijn kwetsbaar en gevoelig voor het zogenaamde 'brainwashen'. Ze voelen zich vereerd en kunnen de

verleiding van de man niet weerstaan waardoor ze in staat zijn om alles voor ze te doen. De mannen gaan hier ook wel ver in, ze investeren in een meisje dat voor ze wil smokkelen.

Maar die meisjes die bolletjes slikten die deden dat omdat ze verliefd waren?

Sommige, sommige deden het voor geld, en dan ging ik hen helpen als vriend dus. Met sommige meisjes maar niet met allemaal ging ik naar bed. Soms waren het gewoon meisjes die ik kende van Curaçao.

Maar het was ook zo dat je soms neukte met ze om ze zover te krijgen dat ze gingen slikken?

Ja. (Angelo, man)

Hierboven komt duidelijk naar voren dat de manier van rekruteren door 'loverboys' ook wordt toegepast bij het rekruteren van smokkelaars. Door deze informatie is bij het interviewen van de vrouwen hierop doorgevraagd. Het is niet iets waarmee de vrouwen te koop lopen. Daarnaast kan het zijn dat ze het zelf niet doorhebben dat het op deze manier gebeurt en zij op slinkse wijze de smokkel in worden getrokken. Uit de verhalen van de Antilliaanse vrouwen blijkt deze manier van rekruteren inderdaad voor te komen. Opmerkelijk is dat slechts één enkele respondent aangeeft dat zij zelf daadwerkelijk op deze manier gerekruteerd is, de rest heeft het van horen zeggen. Rubina vertelt hoe een man haar aansprak en vertelde dat hij haar leuk vond. Daarna begon hij over drugs. Het vermoeden bestaat dat er meer vrouwen op deze manier in het circuit terecht komen.

In het volgende citaat komt goed naar voren hoe Chadira ingepalmd is en hoe zij gemanipuleerd is door een jongen om drugs te gaan smokkelen. Hij zei dat hij bang was om zelf te gaan. Het opmerkelijke is dat ze zegt dat ze er zelf voor gekozen heeft, maar uit de rest van het interview komt het vermoeden naar voren dat hij haar op een slinkse manier gebruikt om te smokkelen voor hem.

Dus je hebt het uit verliefdheid gedaan voor die jongen?

Ja, want ik had wel geld nodig maar ik heb er nooit over gedacht om dat te gaan doen want ik had geen schulden. Ik en die jongen hadden vier maanden een relatie en we waren net als vrienden, we praten veel over problemen en dat soort dingen. En hij kwam me zeggen ik ken een persoon en die heeft mensen nodig om te smokkelen en ik heb hem gezegd dat ik wel iemand had. Hij kon iemand anders laten gaan maar ik zei nee ik doe het. Maar ik heb het gedaan ik dacht ik doe het, ik heb iemand en het is voor ons tweeën. Ik denk een beetje ouderwets. Als ik iets heb dan is het voor ons tweeën. Als ik een tientje heb dan is 5 voor jou 5 voor mij. (Chadira)

Esmeralda heeft nooit iets met drugs te maken gehad. Ze zegt echter wel vaak benaderd te zijn voor het smokkelen van drugs. Hier komt ook naar voren dat het op bovenstaande manier gaat, zoals bij loverboys. Als ik vraag hoe dat dan gaat, zegt ze dat er vaak jongens zijn die haar proberen te versieren en daarna vragen of ze drugs smokkelen.

Naast deze manier van rekruteren worden personen gerekruteerd via het aanspreken op straat of in openbare ruimtes, zoals bij feesten of in discotheken. Uit verschillende interviews komt naar voren dat deze manier van rekruteren ook voorkomt bij het rekruteren van smokkelaars. Vaak denken de vrouwen meteen aan hun schulden en is dat een motief om drugs te gaan smokkelen. Rubina werd in

een winkel aangesproken door een wildvreemde man die haar zei dat ze leuk was en haar vroeg of ze iets voor hem wilde smokkelen. Ook Dula wordt aangesproken om drugs te smokkelen. Opvallend in dit interview is hier de jongen die maar blijft vragen en aandringen of ze drugs wil smokkelen. In hoeverre hier sprake was van dwang is niet duidelijk.

En die smokkel hoe is dat dan gegaan?

Ik was naar een feest gegaan hier in Nederland en een jongen heeft me gevraagd om drugs voor hem te smokkelen. En ik dacht gelijk aan die schulden. Dus ik dacht als alles goed gaat dan krijg ik die geld en dan kan ik betalen. Het was een feest in Rotterdam, veel Antillianen komen daar en Dominicanen. Het is een grote feest.

En kende je die jongen?

Ik kende hem wel van gezicht. Hij had me al gevraagd en hij bleef me maar vragen wil je niet gaan wil je niet gaan? Dan krijg je gewoon geld en ik zat te denken. Dus ik zag hem vaker want elke weekend ga ik uit en veel drinken en dat soort dingen. Ik hou van uitgaan. (Dula)

Niet alleen in Nederland worden vrouwen aangesproken om drugs te smokkelen. Patricia was op vakantie in Suriname toen ze in de Mc Donalds werd aangesproken door een vrouw om drugs te smokkelen. De vrouwen worden ook gevraagd om drugs te smokkelen door bekenden. Zo beginnen Mirna en Scarlet met drugs smokkelen omdat vrienden hen vroegen. Naast deze drie manieren van rekruteren komt een andere manier om in het circuit te komen veelvuldig terug uit de interviews. De persoon gaat zelf op zoek naar een persoon die de drugssmokkel voor hen kan regelen. Dit gaat via de omgeving waarin de persoon zich bevindt en via vrienden of bekenden. Zulay, Zaira, Sandra, Iselda en Patricia zijn allemaal zelf op zoek gegaan naar een persoon die hun drugssmokkel kon faciliteren. Ze zeggen dat het weinig moeite kost om iemand te vinden die hen kan helpen. Als ze iemand hebben gevonden wordt de smokkel binnen korte tijd geregeld. De personen die de smokkel regelen zijn overigens niet alleen Antilliaans, maar van verschillende herkomst. Sandra vertelt hoe gemakkelijk het allemaal op Curaçao gaat.

Maar hoe heb je dan die connecties dat je in de drugs kan komen?

Dat is makkelijk, het is Curaçao, de mensen. Ik weet niet meer hoe, ik kan geen uitleg geven, maar gewoon het is heel makkelijk. Als je het zelf wilt. Als je het niet wilt, kom je niet aan connecties. Als je het zelf wilt, krijg je het vanzelf.

Want stel je nou voor dat ik morgen naar Curaçao ga en ik wil daar drugs smokkelen, wat moet ik doen dan?

Je hoeft niets te doen, in principe ga je gewoon zeggen: 'ik wil drugs smokkelen' en dan ja, is het zo geregeld. (Sandra)

Natalie verklaart te zijn gaan smokkelen omdat ze een vriendin niet alleen wil laten smokkelen. Die vriendin is overigens door een jongen gevraagd die ze een paar weken kende. Het is niet duidelijk of ze verliefd was op de jongen.

Toen zei hij: "Willen jullie smokkelen?" en toen zei zij: "Dat is goed"

Ja, en toen kwam ze naar mij toe en zei: "Ik ga smokkelen en we gaan naar Peru." Ik zei dat ze niet moest gaan en haar moeder ook, maar ze wil niet luisteren en ging toch. Ze had geld

nodig. In Peru is helemaal Zuid-Amerika, en ik vroeg of ze zeker wist of ze wou gaan. Ze wou toch gaan, dus ik ging mee, want daar praten ze Spaans en daar verstaat zij geen tering van, behalve ik. Ik ging toch maar met haar mee, want weet je hoe Peru gevaarlijk is, ik laat haar niet alleen gaan. Ik ga wel met haar mee, klaar. (Natalie)

De manieren van het rekruteren van de Antilliaanse vrouwelijke smokkelaars zijn heel divers. Zo worden vrouwen gevraagd om drugs te smokkelen door bekenden of onbekenden; op verschillende plekken; en op verschillende manieren. De meeste vrouwen gaan echter zelf op zoek naar een persoon die de smokkel kan faciliteren. Het opvallende dat naar voren komt, is dat de manier van rekruteren die 'loverboys' toepassen onder het rekruteren van smokkelaars ook voorkomt.

6.2 Achtergronden

In deze paragraaf wordt eerst kort iets verteld over de achtergrond van de Antilliaanse vrouwen, daarna wordt op een aantal kenmerken dieper ingegaan. Hier zullen kenmerken aan bod komen die bijvoorbeeld iets zeggen over de sociaal-economische status van een persoon of de integratie van die persoon in de verschillende sferen van integratie. Dit zijn hier onderwijs, arbeid en huisvesting. Daarna komen de meer specifieke achtergrondkenmerken die iets over de cultuur en omgeving zeggen. Hier wordt gekeken naar de reactie op het plegen van de criminaliteit van mensen in de omgeving van de vrouwen. Nu eerst een korte introductie over de achtergrond van de vrouwen. Hier komt in beeld waar de vrouwen zijn opgegroeid. Ook wordt hier ingegaan op de gezinssituatie en op hun migratie naar Nederland.

6.2.1 Korte introductie vrouwen

De vrouwen die geïnterviewd zijn, zijn allen tussen de negentien en dertig jaar. Zij zijn allemaal, op één na, geboren op Curaçao. Eén vrouw is geboren op Aruba, waarna zij is opgegroeid op Curaçao. Van de vrouwen is een aantal afkomstig uit de probleembuurtten. Drie vrouwen komen uit de beroemdste probleemwijk, namelijk Seru Fortuna. De rest van de vrouwen is afkomstig uit Otrabanda (2), Santa Maria, Mundu Nobo, Muizenberg, Wakawa, Parera, Juando Mingo en Santa Rosa, Boca Sami, Steenrijk en Souax. De vrouwen zijn opgegroeid in een gezin met veel kinderen. Alle vrouwen komen uit middelgrote tot grote gezinnen. Ze hebben minimaal drie broers of zussen. Vijf vrouwen komen uit een gezin van vier tot vijf kinderen. Zes vrouwen komen uit een gezin van zes tot zeven kinderen. Eén vrouw komt zelfs uit een gezin van 21 kinderen. Vaak hebben de broers en zussen een andere vader. In drie gevallen komen de kinderen allemaal van dezelfde ouders. Sommigen vrouwen weten niet hoeveel kinderen de vader verder nog heeft bij andere vrouwen. Ze werden meestal door hun moeder opgevoed, soms ook door hun oma of een ander familielid. De vader is vaak niet in beeld bij de opvoeding. Enkelen hebben nog contact met hun vader. De vrouwen komen uit gezinnen die te maken hebben gehad met financiële problemen. Ze hadden een slechte leefsituatie, kregen vaak een slechte opvoeding en zijn vaak verwaarloosd of mishandeld.

Zoals in onderstaande tabellen is te zien, zijn de meeste vrouwen op latere leeftijd naar Nederland gekomen. Ze zijn vaak alleen naar Nederland geëmigreerd om hier hun toekomstperspectieven te vergroten.

Jaartal van komst naar Nederland

Voor 1985	1
1985–1994	4
1995–2002	10

Komst naar Nederland

Alleen	10
Met moeder	2
Met vader	1
Met ander familielid	1
Geen antwoord	1

De vrouwen hebben, op twee vrouwen na, kinderen. Het aantal kinderen varieert hier van 1 tot 5. De meeste vrouwen hebben twee kinderen. Deze kinderen hebben ze vaak al jong gehad, dat wil zeggen dat ze tiener waren toen hun eerste kind geboren werd. Vijf vrouwen hebben hun kinderen gekregen toen ze boven de twintig waren. De meerderheid van de vrouwen heeft een vriend, maar wonen hier vaak niet mee samen.

6.2.2 Onderwijs

De vrouwen zijn bijna allen niet tot laag opgeleid. Enkelen zijn na de basisschool gestopt en een enkeling heeft de basisschool niet afgemaakt. Slechts zes vrouwen hebben na de basisschool nog een opleiding afgerond. Het niveau van de opleiding is daarbij laag, dat wil zeggen niet hoger dan middelbaar. In onderstaande tabellen is te zien wat het opleidingsniveau is van de vrouwen en waar zij de opleiding hebben gevolgd. De meerderheid van de vrouwen heeft op Curaçao onderwijs gevolgd.

Opleidingsniveau²⁴

Geen	1
Lager Onderwijs	8
VBO	1
MBO	1
CTAO ²⁵	1
Mavo	2
Kapperscursus ²⁶	1

²⁴ Het gaat hier om een afgeronde opleiding

²⁵ Dit is de huishoudschool op Curaçao.

²⁶ Na de lagere school

Land van opleiding

Op Curaçao	9
In Nederland	5
In beide landen	1

De meest voorkomende reden dat de vrouwen hun opleiding niet hebben afgerond, is omdat ze zwanger raakten. Na de geboorte van hun kind pakken ze hun opleiding niet meer op. Dit komt door financiële problemen of gewoonweg omdat ze het te druk hebben met de opvoeding van hun kind. Andere redenen om hun schoolperiode niet af te ronden, zijn te vinden in het feit dat ze problemen hadden op school. Bij problemen kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de taal. De vrouwen zeggen dat zij de taal niet goed beheersen omdat zij op Curaçao de basisschool hebben gevolgd en daar volgens hen slecht Nederlands wordt gesproken. Door deze taalachterstand vinden zij het moeilijk om mee te komen op een Nederlandse opleiding. Daarnaast zeggen ze vaak problemen te hebben met de leraren. Maar ook door andere problemen hebben sommigen hun opleiding niet afgerond. Enkele vrouwen moeten naast hun opleiding werken om het te kunnen betalen. Die combinatie is soms lastig. Natalie vertelt dat ze verschillend onderwijs heeft geprobeerd, maar dat ze niets heeft afgemaakt omdat ze thuis problemen had en haar moeder haar opleiding niet betaalde.

Hoe komt het dat je al die verschillende dingen gedaan hebt?

Bij de kappersopleiding, toen ging ik van mijn vader naar mijn moeder verhuizen, toen heeft mijn moeder de school niet betaald, dus ging ik vaak spijbelen omdat ik geen boeken had voor naar school te gaan, toen ging ik maar spijbelen en spijbelen. Toen ben ik daar weggegaan, toen ben ik een jaartje niet naar school gegaan. En toen ging ik ergens anders kappersopleiding gedaan, maar mijn moeder heeft toen weer niet betaald, dus ging ik weer spijbelen. Niet naar school komen, toen ben ik daar ook weggegaan. (Natalie)

Ook komt naar voren dat de vrouwen thuis niet gestimuleerd werden een opleiding te volgen of deze af te maken. Vaak moesten de vrouwen op hun broertjes en zusjes passen en hun moeder financieel bijdragen om het gezin te onderhouden.

Samenvattend kan gezegd worden dat de geïnterviewde Antilliaanse vrouwen niet tot laag opgeleid zijn. Ze vinden weinig aansluiting in het Nederlandse onderwijs en stoppen vaak voortijdig omdat ze zwanger raken.

6.2.3 Arbeid

De meeste vrouwen hebben wel eens gewerkt. Vaak gaat het hier om bijbaantjes in de thuiszorg, winkels of in de horeca. Het zijn vaak baantjes waar ze weinig mee verdienen. Ze moeten rondkomen van een klein bedrag. Slechts een enkele heeft werk gevonden in de richting van de opleiding die ze gedaan heeft. Alleen Rubina had een baan toen ze werd opgepakt. Opmerkelijk is dat een groot gedeelte geen uitkering en geen baan, dus geen 'legale' inkomsten heeft. In onderstaande tabel is te zien wat de arbeidssituatie van de vrouwen was op het moment dat zij in detentie kwamen.

Arbeidssituatie

Volgt momenteel opleiding	1
Heeft betaald werk	1
Uitkering	7
Geen uitkering	6

Als de vrouwen werken zijn het baantjes van korte duur. Vaak moeten de vrouwen hun gezin alleen onderhouden en draagt de vader van het kind niets bij. Daarnaast geven de vrouwen vaak geld aan familie. Ze onderhouden dus niet alleen hun eigen gezin, maar moeten ook opdraaien voor de inkomsten van hun moeder, broers, zussen, ooms en tantes. Geen enkele vrouw heeft een vaste baan gehad die ze langere tijd konden behouden voor ze gepakt werden. Vaak willen ze wel werken, maar kunnen ze niets vinden of worden niet aangenomen. Ze zijn ook bereid de baantjes, die door het gros van Nederland worden gezien als 'vervelend', aan te nemen. Ook kunnen ze vaak geen baan behouden omdat ze zwanger raken. Daarnaast komt naar voren dat het niet aantrekkelijk is om veel te werken, omdat ze er dan vaak op achteruit gaan. Als het salaris boven een bepaald bedrag komt, worden zij gekort in de rest van de inkomsten. De vrouwen moeten dan zelf opdraaien voor de kinderopvang, terwijl dit voorheen werd gesubsidieerd, en zij krijgen minder huursubsidie dan voordat zij werkten. Het hebben van een fulltime baan wordt hierdoor onaantrekkelijk. Chadira vertelt hoe ze probeerde aan werk te komen en welke problemen ze daarbij tegen kwam.

Maar ja ik werk gezocht en ze vragen altijd referenties, en die heb ik niet, wel op Curaçao. En zij vragen die referenties niet op tot Curaçao maar ze hebben wel iemand met ervaring nodig. Dus ik zeg ik heb die ervaring maar ik heb geen referenties. Ik ben bij alle uitzendbureaus ingeschreven maar ik heb nooit antwoord gekregen. En ik heb ook mijn paspoort verloren. Dus ik kon geen kant op. (Chadira)

Samenvattend kan gezegd worden dat de Antilliaanse vrouwen vaak baantjes hebben die van korte duur zijn en waarmee ze hun gezin niet kunnen onderhouden. Opmerkelijk is dat sommigen geen uitkering hadden en geen baan.

6.2.4 Huisvesting

Over huisvesting van de Antilliaanse vrouwen is minder bekend dan de andere achtergrondkenmerken, omdat hier minder over is gevraagd tijdens het afnemen van de interviews. Het grootste gedeelte van hen woont in een wijk die als achterstandsbuurt te boek staat (COS). Uit de interviews komt naar voren dat de vrouwen gehuisvest waren in de wijken Bospolder (1), Centrum (1), Zuidwijk (1), Pendrecht (2), Tarwewijk/Bloemhof (2), Overschie (1), Feijenoord (1), Carnisse (1), Bloemhof (2), Oud Charlois (1) en Katendrecht (2).

Veelal wonen de vrouwen alleen met hun hele gezin in één kamer. Ze zijn door hun inkomsten niet in staat om iets van groter formaat te huren. Een paar vrouwen wonen bij familie in een appartement. Vaak kunnen ze niet bij familieleden wonen, omdat zij ook klein wonen. Onderstaande tabel laat de woonsituatie van de vrouwen zien.

Woonsituatie

Alleenstaand	6
Met partner	4
Bij moeder	2
Anders	3, waarvan 1 heen en weer pendelt tussen Nederland en Curaçao, en 2 wonen bij een vriend (-in)

6.2.5 Gezin, omgeving en cultuur

De vrouwen hebben bijna allemaal kinderen. Deze hebben zij al jong gehad. De kinderen zijn vaak van dezelfde man. Deze is echter vaak alleen de verwekker en is na de geboorte van de kinderen vertrokken. In slechts enkele gevallen is er nog contact met de vader, maar er is geen sprake van een relatie. In slechts twee gevallen is de vader nog samen met de moeder. Geen één van de vrouwen is getrouwd. Om een beeld te schetsen van de cultuur die er heerst rondom kinderen en verantwoordelijkheid van de 'mannen' het volgende citaat. Meestal geven zij geen bijdrage aan de moeder voor het kind en de familie van de vader ook niet. Dit hoor je ontzettend vaak en komt bij de meeste respondenten naar voren tijdens de interviews.

En de vader van je zoontje?

Daar heb ik helemaal geen contact meer mee. Nooit gehad, vanaf dat ik zei dat ik zwanger was, vanaf die tijd heb ik geen contact meer met hem.

En je was toen zestien?

Ja

Was dat al lang je vriend?

Ja, we waren al twee jaar echt bevriend en toen liep het allemaal mis. Hij wil zijn verantwoordelijkheid niet nemen. Hij was er nog niet aan toe om vader te zijn, er was een ruzie en toen heb ik gezegd: 'ik sta er wel achter, het is mijn kind en mijn moeder staat ook achter mij dus.' Ik heb nooit meer iets gehoord van hem.

En zijn familie?

Ook niet, helemaal niets. (Esmeralda)

De vrouwen staan er dus vaak alleen voor wat betreft opvoeding en inkomsten. De vaders zijn erg gemakkelijk in het afschuiven van hun verantwoordelijkheid. Ook op het moment dat de vrouwen in detentie komen. De kinderen worden dan vaak bij familie in Nederland, maar ook op Curaçao ondergebracht. De familie, die vaak afhankelijk was van het geld dat ze ontvingen van de vrouw die nu in detentie zit, is vaak arm en woont in een achterstandsbuurt. Daarnaast lopen er veel andere kinderen rond, waardoor het kind niet de volledige aandacht krijgt of zijn de familieleden te oud om nog voor het kind te zorgen. Toch willen de vrouwen, op één vrouw na, niets te maken hebben met de kinderbescherming. Er wordt niet gedacht aan een voogd buiten de familie die voor het kind kan zorgen. Ze zetten hun kind liever bij een crimineel familielid dan dat ze het afstaan. Zo zegt Scarlet het volgende over het feit dat haar kinderen bij haar verslaafde moeder wonen.

Maar kinderen bij een verslaafde moeder?

Maar kijk ze ziet er niet uit als een junkie. En ze zegt dat ze niet meer gebruikt maar we weten dat het wel zo is. Maar niemand praat erover.

En dat vind je beter dan dat je kinderen bij de kinderbescherming zitten?

Ik weet wel dat ze wel goed voor de kinderen kan zorgen.

Maar wat is er zo verkeerd aan de kinderbescherming?

Je hoort van alles. Want ze nemen je kinderen mee en elke weekend ga je naar je kinderen kijken, en dat is toch een probleem hè. (Scarlet)

Opvallend is dat de enige respondent die geen drugs heeft gesmokkeld, de enige is die zelf haar kind bij een voogd heeft ondergebracht en de kinderbescherming zelf heeft ingeschakeld.

Conclusies kunnen hier niet uit getrokken worden omdat er te weinig bekend is. Misschien heeft het met cultuur en met verantwoordelijkheidsgevoel te maken. Als wordt gekeken naar het verschil tussen deze respondent en de anderen is dat zij, in tegenstelling tot de anderen, niet door haar ouders is opgevoed, maar in Nederlandse internaten heeft gezeten. Daarnaast was ze zes maanden oud toen zij naar Nederland kwam. Zij heeft dus bijna heel haar leven in Nederland gewoond. Eigenlijk is zij niet binnen de Antilliaanse cultuur en een Antilliaanse omgeving opgegroeid.

Tijdens het interviewen is gevraagd naar de reactie in hun omgeving op het feit dat de vrouwen criminaliteit hadden gepleegd. Meestal keurt de familie de criminaliteit af. Ze reageren boos, maar doen er niets aan. Dit terwijl ze van tevoren weten waar hun dochter mee bezig is. Ze nemen wel het geld aan dat de vrouwen verdienen met de smokkel. Pas op het moment dat ze opgepakt zijn reageren ze. Opmerkelijk is dat de vrouwen bang zijn voor de reactie van hun vader, terwijl deze vaak al lang uit zicht is. Sommigen zijn door hun moeder in de criminaliteit beland. Zij moesten van hun moeder stelen, omdat het gezin anders niet rond kon komen.

Aan mijn moeder en aan mijn zusje. [over geld geven, NV]

Zij wisten dat je drugs smokkelde?

Ja.

En wat vonden ze daarvan?

Ik denk wel goed want ik bracht het geld binnen. Want als er iets nodig was in huis dan zorgde ik daarvoor. Voor eten, voor kleren. Misschien schulden die ze hadden. (Scarlet)

Uit bovenstaande komt naar voren wat de reactie van familie is op de criminaliteit van de vrouwen. De meeste vrouwen hebben weinig contacten buiten hun familie om. Ze hebben vaak een hechte band en onderhouden veel contact met familie die nog op Curaçao verblijft. Opvallend is echter wel dat ondanks deze hechte band met de familie, de vrouwen er vaak alleen voorstaan als ze in de problemen komen. Dan is het ieder voor zich. Op Curaçao was dit nog anders, maar in Nederland heeft iedereen zijn eigen problemen. Daarnaast komt naar voren dat de vrouwen het moeilijk vinden om hulp te zoeken en te vragen. Veel zeggen te trots te zijn om hun problemen aan iemand anders te vertellen en hulp te vragen. Ook vertellen ze dat er veel geroddeld wordt en ze daar niet van houden. Ze zeggen liever niks, dan dat anderen zien wat voor problemen er zijn. In contacten met anderen dan

familie zijn ze hetzelfde. Vaak hebben ze contacten binnen de eigen cultuur. Ze hebben vaak Antilliaanse vrienden.

Ik hoorde van jongens dat ze liever met een Nederlander praten dan met een Antilliaan want ...?

Ja ik ook. Want Antillianen houden van problemen, ze houden van roddelen, ik ben zelf een Antilliaan, maar ik hou niet van. Zo zijn Antillianen. Maar soms moet je gewoon met je eigen mensen gaan want ze zijn van je eigen cultuur dus. (Dula)

Wat de reactie van deze vrienden van de smokkel is niet duidelijk. Wel komt naar voren dat veel vrienden hetzelfde doen.

Over Nederlanders zijn sommigen niet te spreken. Ze vinden dat ze discrimineren. Als wordt doorgevraagd, blijkt dat deze vrouwen vaak teleurgesteld zijn in het leven. Daarnaast zijn zij door verschillende instanties slecht geholpen, terwijl deze wel van alles beloofden. Patricia zegt dat Nederlanders alleen maar slechte dingen kunnen zeggen over hen, ze discrimineren. Ze zegt dat Antillianen wel een Nederlands paspoort hebben, maar dat andere allochtonen meer rechten hebben en meer geholpen worden. Daarnaast zegt ze dat als Antillianen goede dingen doen, ze er niets over vertellen op de televisie. Ze is een beetje verbitterd.

Geconcludeerd kan worden dat de vrouwen er vaak alleen voor staan. Binnen hun netwerken; de familie, cultuur en omgeving kunnen zij geen oplossing vinden voor hun problemen.

6.3 Smokkelmethoden

De vrouwen zijn over het algemeen op oudere leeftijd begonnen met het smokkelen van drugs. Sommigen hebben op jonge leeftijd al delicten gepleegd, het gaat dan vooral om diefstallen in winkels. Van de vijftien respondenten zijn er twee die ontkennen iets met de zaak te maken te hebben. De vrouwen hebben vaak meerdere pogingen gedaan om drugs te smokkelen. Meestal is de smokkel mislukt omdat zij betrapt werden, maar sommige respondenten vertellen meerdere keren met succes drugs te hebben gesmokkeld. Ook al zijn er een paar vrouwen eerder gepakt, toch wagen zij het op een tweede of een derde keer. Voor de keren dat zij gepakt zijn hebben zij niet altijd een gevangenisstraf gekregen, maar zijn met een dagvaarding naar huis gestuurd. Niet alle vrouwen zitten in detentie vanwege drugssmokkel. Eén vrouw is veroordeeld voor het witwassen van drugsgeld. Weer een andere vrouw heeft zich bezig gehouden met drugsorganisatie en één vrouw zit voor medeplichtigheid. Zij hebben in het verleden wel te maken gehad met drugssmokkel en zijn hierdoor in het grotere drugscircuit van de organisatie beland. Slechts één vrouw zit niet vanwege drugsgerelateerde zaken, zij zit voor ontvoering van haar kind.

De drugs wordt meestal van Curaçao naar Nederland gesmokkeld. In twee gevallen werd de drugs vanaf Sint Maarten gesmokkeld. Eén van de smokkelaars werd in Sint Maarten betrapt en heeft daar een deel van haar straf uitgezeten. De drugs wordt niet alleen vanaf de Antillen gesmokkeld. Twee vrouwen hebben vanaf Suriname drugs gesmokkeld en één vrouw heeft vanaf Peru drugs naar

Nederland gesmokkeld. Naast de smokkel naar Nederland wordt er ook gesmokkeld vanaf Nederland. Eén vrouw heeft geprobeerd XTC vanaf Nederland naar Costa Rica te smokkelen.

De methoden van drugssmokkel lopen uiteen. De hoeveelheden drugs die door de vrouwen zijn gesmokkeld variëren van 500 gram tot 24 kilo. De drugs wordt meestal in de koffer gesjouwd. Slechts drie vrouwen hebben bolletjes geslikt. Van een vrouw is niet bekend wat zij heeft gedaan. Ze zegt onterecht veroordeeld te zijn voor drugssmokkel. Ook het 'plakken' komt voor onder de vrouwen. De drugs wordt verstoppt onder het haar of een pruik. Eén keer had een vrouw drugs in haar legging. Naast deze methoden van drugssmokkel is er ook een vrouw die de drugs propte, dat wil zeggen in haar lichaam propt.

Hoe ging dat dan het smokkelen?

Gepropt en geslikt.

Wat is gepropt?

In mijn kont heb ik gedouwd en in mijn vagina heb ik het gedouwd. Ik heb ook vreselijk pijn geleden. (Natalie)

Vier meiden smokkelden voor de eerste keer, waarvan één zegt niets met de smokkel te maken te hebben. Onder deze vrouwen die voor het eerst smokkelden komen verschillende methoden voor; het slikken, het sjouwen (2) en het plakken. Opvallend is dat de sjouwers beiden, in vergelijking met de andere sjouwers in dit onderzoek, een grote hoeveelheid cocaïne bij zich hadden, namelijk 15 en 18 kilo. Dit terwijl over het algemeen de vrouwen rond de 1 kilo mee sjouwen. De slikster is gepakt omdat ze ook een gedeelte van de drugs in een shampoofles had, omdat ze niet alles kon slikken. De shampoofles werd gevonden, toen heeft ze verklaard ook nog drugs te hebben geslikt.

De rest van de vrouwen heeft meerdere keren drugs gesmokkeld, meestal werden ze gepakt. Sommigen zeggen wel eens een geslaagde smokkel te hebben gehad. Eén vrouw verteld dat ze heel vaak met succes drugs heeft gesmokkeld. Zij is drie keer gepakt, één keer met drugs in een shampoofles en één keer verstoppt onder het haar. Nu is zij veroordeeld voor drugsorganisatie, samen met haar vriend. Ze heeft van alles gedaan, ook mensen gerekruteerd om drugs te smokkelen. De vele keren dat zij met succes drugs heeft gesmokkeld had zij bolletjes geslikt. Aan het begin regelde ze de drugs via Kaapverdianen, de laatste jaren kreeg ze drugs via haar vriend.

Maar de laatste jaren ik hoefde me niet zo druk te maken. Ik was gewoon thuis en af en toe regelde mijn vriend een kilo en dan was ik weg.

Waar kwam die drugs vandaan dan?

Hij ripte²⁷. Dus hij kreeg ze gratis (lacht). Dus hij deed zijn werk, ik deed iets anders. Als ik iets extra wil verdienen deed ik het. Maar meestal heeft hij zijn eigen mensen die hier naar Nederland komen. (Scarlet)

De opbrengsten voor de smokkel die genoemd worden variëren. Meestal is het gemiddeld 5000 euro per kilo. De vrouwen krijgen vaak een gedeelte van het geld vooraf aan de smokkel, maar krijgen het

²⁷ 'Rippen' is het stelen van cocaïne van een dealer door middel van beroving.

grote bedrag pas bij levering van de drugs. Als de smokkel mislukt, krijgen ze niets. Als het wel lukt, verdienen de vrouwen dus met één vrachtje drugs een aanzienlijk bedrag.

Vrouwen nemen weinig risico als men kijkt naar de manier waarop men de drugs smokkelt. Zo komt uit de interviews naar voren dat het zogenaamde 'bolletjes slikken' te veel risico met zich mee brengt. Ze zijn bang om dood te gaan en denken hierbij ook vooral aan de kinderen die ze achterlaten. Het feit dat ze gepakt worden, en dan ook hun kinderen niet kunnen zien, lijkt hen minder te doen.

De vrouwen zijn slecht voorbereid op de smokkel en de gevolgen ervan. Ze zijn erg naïef. Vaak weten de vrouwen niet hoeveel drugs ze daadwerkelijk smokkelen. Uit de interviews bleek dat een aantal vrouwen niet wist dat ze zoveel kilo bij zich hadden. Ze worden verkeerd ingelicht door degene die het transport regelt. Mirna is gevraagd 1½ kilo te smokkelen, ze werd gepakt met vijftien kilo. Als wordt gevraagd waarom ze meteen de eerste keer vijftien kilo ging smokkelen, zegt ze dat ze niet wist dat het zoveel was. Ook al twijfelen de vrouwen, ze smokkelen alsnog.

Dan zou je een hoop [geld, NV] krijgen?

Toch niet want ze zeiden het is 1 ½ kilo, dus ik kreeg geld voor 1 ½ kilo. Ik wist niet dat het 15 kilo was.

Maar je voelt toch dat iets zwaarder is dan 1 ½ kilo.

Ja ik voelde het wel dus ik dacht als ik in Nederland kom moet ik meer krijgen want het is zwaarder. Maar ik had het niet gezien, want het koffertje was op slot. En dat koffertje heb ik in mijn koffer meegenomen. (Mirna)

Rubina wist uiteindelijk niet dat het om drugs ging. De man vroeg haar 'iets' te smokkelen. Opmerkelijk is dat ze hem niet kende, maar hem toch vertrouwde en voor hem ging smokkelen. Ze heeft uiteindelijk geprobeerd XTC naar Costa Rica te smokkelen door de drugs op het lichaam te plakken. De metaaldetector ging af, waardoor zij gecontroleerd werd en de drugs werd ontdekt. Natalie heeft vanaf Suriname en Peru drugs gesmokkeld. Ook uit haar verhalen blijkt dat de vrouwen niet slim te werk gaan en niet precies weten waar ze mee bezig zijn. De eerste keer is ze gepakt omdat er, bij controle nog een gedeelte van het plastic van de bolletjes uit haar lichaam stak. De tweede keer is ze pas een aantal weken na de smokkel gepakt. Haar vriendin heeft de koffer met drugs als vermist opgegeven op het moment dat de koffer niet op Schiphol was aangekomen. Op die manier is ze gepakt.

Dus jullie hebben puur geluk gehad, en toen kwamen jullie in Nederland?

Ja, die koffer was vermist. Hij kwam niet. En toen is die vriendin naar een kantoortje gegaan en opgegeven als vermist, domme trut! En toen heeft ze alles opgegeven, haar adres en hoe hij eruit zag enzo. Maar ik bleef ver uit de buurt. Maar werden wel gecontroleerd. Die man liep bijdehand te doen, maar ik had niets bij me en die koffer was vermist. (Natalie)

De vrouwen krijgen hun koffer met de drugs vaak vlak voordat ze het vliegtuig in gaan en weten de vrouwen niet precies waar de drugs zit. Tijdens de vlucht reist er vaak iemand mee om hen in de gaten te houden. Uit verhalen van een informant kwam naar voren dat de smokkelaars tijdens de vlucht bidprentjes krijgen van degene die met hen meereist. Ze maken de vrouwen wijs dat het hen zal

helpen en bij het oplezen van de gebeden de kans kleiner is om gepakt te worden. Ook andere rituelen kwamen naar voren die worden gedaan voor de smokkel. Scarlet vertelt dat ze zich voor het smokkelen met een soort gelukswater wast, om zo de smokkel te doen slagen. Het lijkt er op dat de organisatoren het geloof erbij halen om de vrouwen te laten geloven dat er niets gebeurt tijdens het smokkelen.

Samengevat wordt de drugs op vier manieren gesmokkeld; gesjouwd, geplakt, geslikt en gepropt. Het sjouwen komt het meeste voor.

6.4 Motieven

De meeste vrouwen geven aan te gaan smokkelen omdat ze zoveel schulden hebben. Ze hebben vaak schulden bij telefoonmaatschappijen, Energiebedrijven en postorderbedrijven, zoals de Wehkamp. Ze komen niet meer uit deze schulden omdat ze van een uitkering moeten rondkomen of van een baantje waarmee ze niet genoeg verdienen om ook hun schulden af te lossen.

Maar wat is er vooraf gegaan aan het feit dat je drugs hebt gesmokkeld? Waarom heb je dat gedaan?

Voor het geld, om mijn schulden te betalen. Dan krijg je in een keer veel geld en dan kan je al je schulden betalen. Je denkt ik ga dat doen, dan heb ik geld, kan ik mijn schulden betalen en ben ik klaar weet je. (Mirna)

Opmerkelijk is dat het geld dat ze verdienen door drugs te smokkelen niet wordt gebruikt om de schulden af te lossen. Dat geld wordt meestal heel snel uitgegeven. Dit terwijl ze als reden aangeven door de schulden te gaan smokkelen. Ze gebruiken het geld om luxe artikelen te kopen en denken niet meer aan de schulden.

Naast het feit dat de vrouwen schulden hebben zeggen de vrouwen vaak dat ze het idee hebben geen andere kant op te kunnen. Ze hebben weinig geld te besteden en leven onder de armoedegrens met een hoop zorgen, zoals de zorg voor hun kinderen. Vaak staan zij alleen voor de zorg van de kinderen, zij krijgen, zoals al eerder naar voren kwam, geen bijdrage van de vader van de kinderen. Ze proberen tevergeefs werk te zoeken of weten de weg naar instanties niet die hen kunnen helpen. Ze weten niet hoe ze moeten rondkomen en hoe ze voor hun gezin moeten zorgen. Drugssmokkel lijkt dan een praktische oplossing voor hun problemen. Soms zien de vrouwen geen uitweg, omdat er plotseling iets binnen het gezin gebeurt. Drugs lijkt de enige manier om hun problemen op te lossen. Zaira vertelt hoe vaak ze met instanties in aanraking is geweest, maar deze instanties hebben nooit iets voor haar kunnen betekenen, terwijl ze bijna niet rond kon komen. Op het moment dat haar dochter een ongeluk kreeg, heeft ze besloten drugs te gaan smokkelen. Ze zag geen andere uitweg. Door teleurstellingen was ze eerder geneigd drugs te smokkelen, dan werk te zoeken.

Het was niet iets dat ik wilde doen maar door die problemen waar ik mee zat, 1 ½ jaar zonder uitkering, en mijn dochter had een ongeluk met haar ogen gekregen, zij had een operatie en zij heeft een bril van 50 euro nodig, ik heb die geld niet. En ik vecht heel veel voor mijn kinderen. (Zaira)

Zelfs als ze werk hebben, gaan vrouwen smokkelen. Iselda werkte, maar kon toch haar schulden daarvan niet betalen.

Maar jij werkte?

Maar het was niet genoeg om mijn schulden te betalen. Daarom was ik die drugs gaan smokkelen. Om aan geld te komen en mijn schulden te betalen. (Iselda)

Ook geven de vrouwen aan dat zij niet alleen hun eigen gezin moeten onderhouden, maar zij ook hun familie moeten onderhouden. Scarlet vertelt dat ze haar zus geld geeft, omdat haar moeder niets betaalt.

Dus jij was op Curaçao en je kwam hier en als je een vracht had gesmokkeld gaf je hen geld?

Ja, één keer in de maand. Of zoals een keertje mijn zus ze moest examen doen maar ze had haar schoolgeld niet betaald. Dus dan gaf ik haar geld om die school te betalen. Want ik geef mijn moeder geld om de school te betalen maar dat doet ze niet. Ze koopt kleren, dus ik zorgde gewoon voor hun. (Scarlet)

Sommigen smokkelen puur om te overleven. Vaak is overleven niet het enige motief. Ze willen hun kinderen een betere toekomst geven dan henzelf. Met het smokkelen van drugs verdienen ze een hoop geld en hopen daarmee hun kinderen betere toekomstperspectieven te bieden. Veel vrouwen willen meer geld om op een bepaald niveau leven. Ze doen mee met de rest. Je kan niet achterblijven. De meesten houden van goud, velen van hen hebben gouden tanden en vele sieraden om. De kinderen worden in de duurste merkkleding gestoken. Doordat ze mee willen blijven doen, komen ze erg moeilijk uit de schulden. Door de torenhoge schulden, zien zij weer de noodzaak om drugs te gaan smokkelen. Het is een lucratieve manier van geld verdienen.

Hoe is dat gegaan precies?

Ik was gestresst ik had geen geld en ik krijg uitkering van 190 gulden en ik heb zoveel schulden, dus die moest ik betalen, dus ik had geen andere keus.

Waardoor had je zoveel schulden?

In die tijd was ik jong en je wil alles hebben toch. Kleren, telefoon, radio en daar maak je schulden van. (Dula)

Opmerkelijk is dat sommige vrouwen zeggen schulden te hebben, terwijl ze later over iets beginnen te vertellen dat niet strookt met het feit dat ze schulden hebben. Zo gaat Patricia wel naar Suriname op vakantie, terwijl ze eerder zegt geen geld te hebben om eten te kopen voor haar en haar kinderen.

Sommigen doen het om hun droom te laten uitkomen. Ze willen wel werk en zoeken dit ook, maar het lukt ze niet. Zo heeft Zulay eigenlijk altijd gewerkt, alleen in Nederland lukt het haar niet om aan een

vaste baan te komen. Ze werkte zwart. In principe kwam ze redelijk rond, maar had ze de ambitie om een eigen zaak te beginnen. Van diverse personen in de omgeving wist ze dat het smokkelen gelukt was. De eerste keer was ze wel gepakt toen ze ging smokkelen, maar had ze slechts een dagvaarding gekregen. Ze wilde daarom nog één keer dit risico nemen om daarna haar droom te doen uitkomen.

Hoe komt het nou dat je bent gaan smokkelen?

Want ik had een droom. Ik wilde een kapsalon openen en een flowershop, twee dingen in één dat wou ik doen. Maar het is mislukt.

En had je dat al vaker gedaan dat smokkelen?

Nee. Het was mijn tweede keer. Ik had het een keertje geprobeerd vanaf Curaçao, toen was ik opgepakt op Hato, maar ik zat niet vast. Ik kreeg een dagvaarding of zoiets. (Zulay)

De motieven die spelen bij het smokkelen van drugs hebben over het algemeen allemaal te maken met geld. Vaak zeggen de vrouwen een betere toekomst voor hun kinderen te willen.

6.5 Legitimeringen

De Antilliaanse vrouwen praten hun criminele gedrag meestal goed vanuit de cultuur op Curaçao. Uit verschillende verhalen komt naar voren dat het op Curaçao heel normaal is om je bezig te houden met drugs. Op Curaçao wordt drugscriminaliteit heel normaal gevonden. Zo vertelt Dula dat drugssmokkel de enige criminaliteit is waar je geen 'echte' slechte naam van krijgt.

Dus het enige waar je geen slechte naam door krijgt is drugs als ik het goed begrijp?

Drugssmokkel. Sommige mensen zeggen wel dat het slecht is. Want in het Antilliaans zeggen ze gewoon 'mula'²⁸. Maar ik vind het niet. Ik vind het gewoon normaal. (Dula)

Sommigen zien niet dat het niet normaal is. Zo zegt Mirna dat ze het normaal vindt om te smokkelen, maar dat het van de douane niet mag. Ook vertelt ze uitvoerig dat je geen slechte naam krijgt op Curaçao van drugssmokkel.

Maar als je gepakt wordt met drugs, krijg je dan een vieze naam?

Bij ons niet, in onze cultuur niet. In Nederland wel, als je vastzit voor smokkel. Maar in onze cultuur weet je als ze zeggen Mirna zit vast, voor smokkel. Ja het is gewoon voor ons in onze cultuur. Maar bijvoorbeeld je ziet Nederlanders, de familie praat niet meer met ze. Dus sommige mensen schamen zich, de familie.

Maar waarom krijg je daar geen vieze naam van smokkel?

Als je steelt in Curaçao, krijg je een vieze naam. Maar in Curaçao bijna iedereen smokkelt. Bijna iedereen doet het dus het is gewoon het is een gewoon iets voor ze. Begrijp je? Het is gewoon. (Mirna)

Het risico van drugs smokkelen is echter groter en gevaarlijker dan de meeste andere vormen van vermogenscriminaliteit, denk bijvoorbeeld aan het stelen van etenswaren in een supermarkt. Dit risico

²⁸ Dit is een Spaans woord voor drugssmokkelaars.

wordt vaak in de wind geslagen om verschillende redenen. Ten eerste wordt vaak gezegd dat je met drugs in een klap meer geld krijgt, dus zijn de meisjes eerder bereid een keer dat risico te nemen dan elke keer dat kleine risico. Mirna vertelt dat je van stelen wél een 'vieze' naam krijgt en zegt dat ze liever niet steelt, omdat je dan voor 5 euro een slechte naam krijgt en dat vind zij het niet waard. Dat is zonde, je kan beter gepakt worden voor iets dat meer geld oplevert. Dula vertelt dat ze alleen maar aan het geld dacht dat ze met de drugssmokkel zou verdienen. Ze vindt werken namelijk niet leuk en het levert niet zoveel geld op als de smokkel. Ook Rosalyn heeft het over het 'snelle' geld verdienen. Andere manieren waarmee je geld kan verdienen leveren niet hetzelfde bedrag op als drugssmokkel. Daar hoef je alleen maar een keer een risico voor te nemen en dan ben je binnen, vertelt ze. Ook wordt als reden genoemd dat je met werk lang op je salaris moet wachten. Scarlet zegt dat als ze geld nodig heeft het meteen moet hebben en geen tijd heeft om te wachten op een baas die het geld na een maand uitbetaald. Ook worden andere vormen van criminaliteit als schande gezien. Zo vertelt Rubina dat als je steelt anderen je zien.

Maar waarom doe je dat niet en drugs wel?

Want die drugs doe je een keer. Stelen is niks voor mij, maar ja drugs is ook niets voor mij, maar met die drugs krijg je die geld in een keer. Maar stelen, nee yu, iedereen ziet je. (Rubina)

De vrouwen denken hier wel na over sommige risico's, ze kunnen gepakt worden. Ook als de vrouwen gepakt worden met drugssmokkel, zien zij meestal geen grote problemen. Rosalyn vertelt dat ze dan maar kort hoeft te zitten en dat ze dat risico wel wil nemen. Niet alle vrouwen denken na over de risico's die ze lopen. Zulay heeft van tevoren niet goed nagedacht over de risico's. Ze heeft veel spijt van de smokkel en zegt pas sinds ze vast zit echt na te denken over dingen.

Maar sommige vrouwen die wij spreken hebben helemaal niet zoveel problemen om drugs te smokkelen. Die zeggen: 'smokkelen iedereen doet het'.

Ja, iedereen doet het maar je schaamt je toch als je opgepakt wordt. Nu ik hier zit doe ik mensen ook pijn. Ik zeg altijd ik ben met die drugs gekomen en dan gaan mensen die dingen verkopen en dan gaan andere mensen die dingen gebruiken, je doet iedereen pijn. Jouw familie en ook die mensen die gebruiken. Nu dat je vastzit zie je veel dingen.(huilt) (Zulay)

Daarnaast is het smokkelen van drugs volgens de Antilliaanse vrouwen erg gemakkelijk. Sandra vertelt dat het op Curaçao heel gemakkelijk is als drugs wil smokkelen. Je hoeft er weinig voor te regelen.

Want stel je nou voor dat ik morgen naar Curaçao ga en ik wil daar drugs smokkelen, wat moet ik doen dan?

Je hoeft niets te doen, in principe ga je gewoon zeggen: 'ik wil drugs smokkelen' en dan ja, is het zo geregeld. (Sandra)

Bij anderen is het zo ingebakken in de familie dat je iets met drugs gaat doen, dat zij niet meer een opleiding beginnen, maar automatisch in het drugscircuit terecht komen. Het is met de paplepel ingegoten. Hier komt ook al naar voren dat het de normaalste zaak van de wereld is in dergelijke families.

Dus jij zat helemaal in de drugs van thuis uit al, er was geen ontkomen aan?

Ja. (lacht) Want als je niet werkt is dat de makkelijkste weg. (Scarlet)

Door de controles tegenwoordig wordt drugssmokkel wel lastiger. De criminaliteit stijgt en op Curaçao worden de omstandigheden steeds erbarmelijker. Zo vertelt Sandra dat doordat de controles strenger zijn geworden, je bijna geen drugs meer kan smokkelen. Omdat mensen geen drugs meer kunnen smokkelen, gaan ze over tot andere vormen van criminaliteit. Ze vertelt dat mensen elkaar nu op Curaçao gaan beroven en vermoorden doordat de controles strenger zijn geworden. De vrouwen zijn echter over het algemeen alleen maar bezig met drugssmokkel. Een enkele heeft te maken gehad met andere vormen van drugscriminaliteit. Zo verkocht Dula samen met haar broertjes balletjes cocaïne op straat. Andere vormen van criminaliteit komen weinig voor onder de vrouwen. Onderstaande tabel laat de aantallen zien van geregistreerde, dat wil zeggen in het dossier opgenomen, delicten en de tijdens het interview gerapporteerde delicten door de respondent zelf.

Tabel: Geregistreerde en zelfgerapporteerde delicten van de informanten

	Dossier	Zelfrapportage
Vermogensdelicten		
Art. 310 (diefstal)	4	7
Art. 311 (diefstal valse sleutel, verbreking)	2	
Art. 420 jo 47 (witwassen)	1	1
Fraude		1
Gewelddelicten		
art. 312 (diefstal met geweld)	1	
Art. 279	1	
Overige delicten		
Ow 2 (handel in drugs)	20	18 plus ²⁹
Ow 10 (mede plegen van opzettelijk handelen in drugs in strijd met art. 2)	4	1
Wwm 26 (wapenbezit)		3
Art. 266		
Andere delicten		
Art. 14	1	
Art. 33	2	
Art. 42	1	
Art. 66	1	
Art. 67	1	
Art. 78	1	

²⁹ Sommigen zeggen dat ze het meerdere malen gedaan hebben, maar weten niet meer precies hoeveel.

Opmerkelijk zijn hier de verschillen tussen de geregistreerde delicten en de gerapporteerde delicten. Hieruit kan geconcludeerd worden dat sommigen de delicten die ze plegen niet belangrijk genoeg vinden om te vermelden of het niet als delict zien. Het zegt iets over hun denken over criminaliteit. Tijdens het interviewen is gevraagd naar de mening van de vrouwen over andere delicten.

Veel van de vrouwen komen uit gezinnen waarin veel criminaliteit wordt gepleegd. Veel van de broers en zussen zitten ook in detentie of hebben met justitie te maken gehad. Hun leven is doordrenkt van criminele activiteiten. Ze denken daardoor anders over criminaliteit dan de meesten in de Nederlandse cultuur. Als wordt gevraagd naar het lopen met een mes, steken en schieten en dergelijke zeggen ze bijna allemaal dit nooit gedaan te hebben. De meeste keuren het af. Sommigen vinden het normaal, om je te verdedigen of als hun familie iets aan wordt gedaan. Het hoort bij de cultuur. Aan een wapen komen is heel gemakkelijk en niet zo duur, ook in Nederland.

Er is een vrouw die niet voor smokkel of drugszaken haar straf uitzit. Ze vertelt dat ze bijna de enige is die niet voor drugs zit en dat bijna alle Antillianen voor drugs zitten. Ze heeft zelf een hekel aan drugs, door de toestand rondom haar verslaafde vader en ze haat mensen die met drugs omgaan. Ze heeft nooit gesmokkeld en er nooit aan gedacht. Ze zit voor kidnapping van haar zoon. En is medeplichtig voor diefstal, geweld en bedreiging.

Chadira zegt wel eens te stelen. Dit vindt ze ook een beetje normaal. Ze hoort vaak mensen in haar omgeving praten over winkeldiefstallen. Daarnaast steelt haar zus ook.

Want mijn zus had tegen mij gezegd laat me met jouw kinderen naar Nederland gaan. Toen zei ik nee ik heb geen geld en het is daar koud dus ze moeten kleren hebben. Maar toen zei zij nee ik pak alles daar, je hoeft niks te kopen. Ik koop nooit iets. Ik steel alles. (Chadira)

Mirna heeft zelf geen mes, maar zegt wel vrouwen te kennen die dat wel hebben en vindt het normaal dat je het dan gebruikt. Want als je met een mes loopt moet je het gebruiken. Ook het hebben van een pistool vindt zij begrijpelijk, want je moet jezelf beschermen, zeker op Curaçao. Toch vindt ze dat ze er niet mee mogen lopen, omdat ze denkt dat ze het dan gaan gebruiken. Ze zegt wel dat je moet terugvechten als iemand je iets aandoet. Een goede reden om iemand neer te schieten of te steken is volgens de meeste vrouwen als iemand hun familie iets aandoet. Ook noemen enkelen het vreemdgaan als goede reden om iemand iets aan te doen. Opmerkelijk is dat ze niet de man, maar de vrouw die met hun man vreemdgaat iets willen aandoen. De vrouwen zeggen eerder te schieten dan te steken, omdat dat toch eng is.

Opmerkelijk is dat de vrouwen drugssmokkel geen probleem vinden, maar andere vormen van criminaliteit toch snel afkeuren. Hier zitten teveel risico's aan vast of ze vinden het niet netjes. Bij smokkel hebben zij het idee dat er geen slachtoffers zijn en zij niemand er kwaad mee doen. Toch worden door detentie de gevolgen van de drugssmokkel ook duidelijk. De meeste vrouwen zeggen geen drugs meer te willen smokkelen. De terugkeer in de maatschappij is echter voor veel vrouwen een probleem. Ze hebben nog steeds schulden en weten niet hoe ze hier vanaf moeten komen. Enkelen hebben een cursus budgettering in detentie gehad, zodat ze beter met geld leren omgaan.

Van sommige vrouwen is de schuld gesaneerd, zodat zij buiten de gevangenis met een schone lei kunnen beginnen.

Het probleem is echter dat wanneer ze de gevangenis uit komen, er nog niets geregeld is. Slechts bij één van de vrouwen heeft de inrichting iets geregeld voordat ze vrijkomt. Bij de rest is er, naar eigen zeggen van de inrichting, wel maatschappelijk werk en hulp, de vrouwen klagen echter dat er niets geregeld wordt of nog niets geregeld is, terwijl zij binnenkort vrijkomen. Dit komt naar voren in één van de interviews. Sandra is erg bijvoorbeeld wantrouwend en laat pas midden in het interview een beetje los. Dit komt omdat haar vaak iets beloofd is en het vervolgens niet wordt nagekomen volgens haar. Ze heeft verkeerd begrepen waar we voor komen. Ze dacht dat we haar kwamen helpen en is teleurgesteld. Daarom is ze aan het begin een beetje afstandelijk. Ze antwoordt en reageert af en toe verdedigend. De vrouw van de inrichting, die wij naderhand spreken over Sandra, zegt dat ze inderdaad een beetje moeilijk is.

Ook al is het duidelijk dat de instanties de vrouwen moeilijk bereiken. De hulp die geboden wordt, wordt vaak niet goedgekeurd door de vrouwen. De eisen van sommige hulpvragen hoog. Als door wordt gevraagd blijkt er soms wel iets geregeld te zijn, alleen zijn ze niet altijd tevreden met hetgeen geregeld is. Zo is er een vrouw dat zegt dat ze niet in die vieze kleine kamer wil met haar kind.

De vrouwen zijn niet bang om terug te vallen in hun oude patroon. Ze zeggen het wel gehad te hebben met het vastzitten. Daarbij worden vooral hun kinderen genoemd wanneer zij hierover praten. Het opvallende is echter wel dat voor meerdere vrouwen geldt dat zij al eerder in detentie hebben gezeten vanwege drugsmokkel en zij vervolgens ook weer de fout in zijn gegaan.

Hoofdstuk 7 Antilliaanse huisvrouwen in het smokkelcircuit

Door het vrijkomen van bijzondere gegevens in dit onderzoek wordt een bijdrage geleverd aan de kennis rondom rekruteringen achtergronden, smokkelmethoden motivaties en legitimeringen van deze Antilliaanse vrouwelijke smokkelaars om deze criminaliteit te begaan. Dit maakt het mogelijk om het complexe proces te beschrijven en mechanismen in de sociale processen te achterhalen. Deze kennis en inzicht over hoe deze smokkelaars in dit circuit terechtkomen, kan bijdragen aan de ontwikkeling van een gepaste en meer effectieve aanpak van het probleem. En kan deze informatie een oplossing bieden voor het doorbreken van de vicieuze cirkel, die van criminaliteit van generatie op generatie.

7.1 Hoe worden deze Antilliaanse vrouwen gerekruteerd?

Zoals in hoofdstuk twee naar voren kwam lijken er maar twee manieren te worden onderscheiden bij het rekruteren van de smokkelaars. Eerst wordt goed naar het individu gekeken voordat deze gerekruteerd wordt, waarna deze op straat, of een andere openbare ruimte wordt aangesproken of gebeurt de rekrutering onder dwang. Deze manieren komen ook terug bij de rekrutering van de Antilliaanse vrouwen. Er zijn echter ook andere manieren naar voren gekomen.

Uit de interviews komt naar voren dat de rekrutering van de Antilliaanse vrouwen in de drugscriminaliteit vaak plaats vindt binnen hun eigen leefomgeving en vriendenkring. De meeste vrouwen gaan zelf op zoek naar een persoon die hun kan helpen drugs te smokkelen. Veel personen in hun omgeving zitten in de drugs en het kost hen weinig moeite zelf de weg te vinden naar een persoon die de smokkel regelt. Daarnaast worden vrouwen ook door personen aangesproken om drugs te gaan smokkelen. Ook hier speelt de omgeving een rol. De vrouwen wonen vaak in buurten waar de personen die rekruteren wonen en is het voor hen gemakkelijk de vrouwen aan te spreken. Bij het aanspreken van de vrouwen wordt naar verschillende kenmerken gekeken. Hierbij speelt uiterlijk een rol. De personen die smokkelaars rekruteren kijken naar de positie van de vrouwen en naar het uiterlijk. Vaak wordt ook gekeken of de vrouw kinderen heeft, omdat de kans dan kleiner is dat de vrouwen gepakt worden. Een fenomeen dat ook voorkomt bij de rekrutering van smokkelaars is de zogenaamde manier die wordt gebruikt door 'loverboys'. Ook al komt het niet bij elk interviews naar voren, het vermoeden is er dat meer meisjes op deze manier gerekruteerd worden. Dit omdat veel meisjes manipuleerbaar en naïef overkomen tijdens de interviews.

7.2 Wat zijn de achtergronden van deze Antilliaanse vrouwen?

Als wordt gekeken naar de achtergronden van de Antilliaanse vrouwen uit dit onderzoek, zijn er verschillende zaken die opvallen. De Antilliaanse vrouwen in dit onderzoek komen vaak uit grote gezinnen komen en zijn alleen door hun moeder zijn opgevoed. De gezinnen waar de vrouwen in zijn opgegroeid hebben vaak problemen gehad. Zo hadden ze het niet breed en kwam er vaak mishandeling voor. De vrouwen werden vaak aan hun lot overgelaten. Ook toen zij op latere leeftijd naar Nederland kwamen, moesten zij het alleen oplossen. Ze bevinden zich nu frequent in een zwakke maatschappelijke positie en komen vaak uit achterstandswijken. Ze zijn dikwijls niet tot laag opgeleid

en beheersen de Nederlandse taal slecht, dit is onder andere te zien aan het taalgebruik in de citaten. Ze hebben jong kinderen gekregen en staan alleen voor de opvoeding en zorgen. Ze hebben over het algemeen niet gewerkt en leven ze van een uitkering. Er is weinig contact buiten de eigen familie. Als er wel contact is buiten de familie, is het vaak met andere Antillianen.

Als deze achtergronden worden vergeleken met achtergronden die crimineel gedrag bevorderen hebben de Antilliaanse vrouwen een achtergrond met een verhoogd risico voor crimineel gedrag. Zoals in hoofdstuk twee naar voren kwam is een eerste verklaring voor criminaliteit een lage sociaal-economische status en het gebrek aan binding. Uit bovenstaande blijkt al snel dat de sociaal-economische status niet hoog is. Dit zal later in deze paragraaf ook blijken. Als wordt gekeken naar de binding met maatschappij, kan gesteld worden dat er een gebrek is aan sociale binding. Waarom anderen dan Antilliaanse vrouwen niet overgaan tot crimineel gedrag, met dezelfde kenmerken is niet duidelijk. Dit zal door toetsing van de theorieën aan het licht moeten komen.

Om dit te beoordelen wordt onder andere gebruik gemaakt van de sociale-controle theorie van Hirschi (1969), zoals deze in hoofdstuk twee besproken is.

- a. Gehechtheid aan anderen; de emotionele binding met de samenleving
- b. Betrokkenheid; de rationele binding met de maatschappij
- c. Gebondenheid; de mate waarin iemand zich bezig houdt met conventionele activiteiten
- d. Overtuigingen; de mate waarin iemand gelooft de regels van de samenleving te moeten gehoorzamen

De Antilliaanse vrouwen lijken weinig binding te hebben met de samenleving. De bindingen die zij vaak op Curaçao wel hadden, lijken hier niet zo sterk. Dit kan te wijten zijn aan onder andere de afstanden die hier veel groter zijn, waardoor je minder snel bij elkaar op bezoek gaat. Daarnaast is het hier meer ieder voor zich en omdat iedereen in hun omgeving te maken heeft met problemen, kan er niet gerekend worden op hulp van anderen. Uit de interviews komt naar voren dat de vrouwen weinig betrokken bij projecten en activiteiten in de buurt. Er is bij de Antilliaanse vrouwen door gebrek aan economisch kapitaal ook gebrek aan sociaal en cultureel kapitaal. Ook het feit dat in de Antilliaanse cultuur niet vaak om hulp wordt gevraagd, terwijl de vrouwen dit wel nodig hebben, kan bijdragen bij aan de achterstandspositie waarin de vrouwen zich bevinden. Door het gebrek aan dit sociaal en cultureel kapitaal en de binding met de samenleving, komen zij niet bij de instanties terecht die hen hulp zouden kunnen bieden. Ze weten gewoonweg niet dat er zulke instanties bestaan. Daarnaast zijn zij meerder malen teleurgesteld in het leven, waardoor zij weinig vertrouwen hebben in de Nederlandse maatschappij en haar hulpverlening (en cultuur).

Door de cultuur hebben zij niet het idee dat ze iets fout doen met drugssmokkel.

Ook door te kijken of de vrouwen geïntegreerd zijn in de verschillende sferen van integratie (Engbersen et al. 1995) kan getoetst worden in welke mate zij binnen de Nederlandse maatschappij zijn geïntegreerd en welke binding ze hebben. Slechte integratie kan een oorzaak zijn van het ontstaan van een bastaardsfeer, bijvoorbeeld criminaliteit. De sferen zullen één voor één behandeld worden om te kijken in welke mate de Antilliaanse vrouwen geïntegreerd zijn in deze verschillende

sferen. Op iedere sfeer wordt kort ingegaan. Daarna zullen deze zaken aan elkaar gekoppeld worden om te kijken in hoeverre de criminaliteit van Antilliaanse vrouwen afhangt van de mate van integratie.

1. Recht

Antilliaanse vrouwen bezitten de Nederlandse nationaliteit en worden daarom niet uitgesloten binnen de sfeer van het recht. Zij hebben hierdoor in principe toegang tot collectieve voorzieningen. Wel moeten Antillianen boven de zestien jaar die voor het eerst in Nederland vestigen volgens de Wet Inburgering Nieuwkomers (WIN) uit 1998 een inburgeringstraject volgen. Wat de sancties zijn voor het niet volgen van dit traject is niet duidelijk. Uit de interviews is niet naar voren gekomen dat een van de vrouwen een inburgeringstraject heeft gehad. Een probleem dat zich voordoet bij deze doelgroep is dat zij zich vaak niet laten registreren, waardoor zij zichzelf uitsluiten van bepaalde rechten. De meeste vrouwen hebben zich meteen laten registreren toen zij in Nederland aankwamen. Toch kunnen zij de weg niet vinden naar instanties en hebben zij geen inburgeringstraject gevolgd. Uit interviews komt naar voren dat zij slecht op de hoogte zijn van de mogelijkheden om hulp te vragen.

2. Politiek

In principe zijn de Antilliaanse vrouwen volwaardige Nederlandse burgers. Zij zijn dus in principe geïntegreerd in deze sfeer van integratie. In hoeverre de Antilliaanse vrouwen ook daadwerkelijk gebruik maken van de mogelijkheden binnen deze sfeer is niet naar voren gekomen tijdens de interviews. Gezien het feit dat zij slecht op de hoogte zijn van de verschillende instanties die hen hulp kunnen bieden, kan geconcludeerd worden dat zij niet op de hoogte zijn van dit politieke gebeuren. Ook komt uit verschillende literatuur en dit onderzoek naar voren dat er weinig vertrouwen is in de overheid. Dit komt door het beeld dat ze hebben over de regering op Curaçao. Ze zien de regering daar als corrupt en zijn teleurgesteld omdat ze op Curaçao geen toekomst konden opbouwen. Ze zijn naar Nederland gekomen voor betere toekomstperspectieven. Vaak zijn zij hierin ook teleurgesteld. Geconcludeerd kan worden dat ze door het weinige vertrouwen in de overheid en de onwetendheid over de mogelijkheden, geen gebruik maken van de mogelijkheden binnen deze sfeer.

3. Arbeid

Door slecht onderwijs op Curaçao en een hoog percentage vroegtijdig schoolverlaters zijn ze slecht geïntegreerd op de arbeidsmarkt. Ze hebben problemen met het vinden van een baan. Er wordt vaak naar ervaring gevraagd. Die hebben ze vaak wel, maar die hebben ze niet in Nederland gehad, maar op Curaçao. De referenties die ze opgeven worden niet geaccepteerd. De Antilliaanse vrouwen hebben vaak baantjes die van korte duur zijn en waarmee ze hun gezin niet kunnen onderhouden. Opmerkelijk is dat sommigen geen uitkering hadden en geen baan.

4. Huisvesting

Uit de interviews komt naar voren dat Antilliaanse vrouwen vaak in achterstandbuurten wonen. Deze worden gekenmerkt door hoge werkloosheid, slechte kwaliteit van de woningen en onvoldoende beheer van de buurt. Vaak gaan Antillianen bij elkaar in de buurt wonen, zodat ze geconcentreerd in

deze buurten blijven. Door selectieve woningtoewijzing door woningbouwverenigingen en discriminatie door particuliere huiseigenaren wordt de concentratie alleen maar groter. Daarnaast kunnen of willen zij geen hoge huur betalen. De keuze voor huisvesting wordt hierdoor verkleind. Ook in deze sfeer zijn de Antilliaanse vrouwen dus slecht geïntegreerd.

5. Onderwijs

De Antilliaanse vrouwen zijn in principe niet uitgesloten in de sfeer van onderwijs. Echter door slechte beheersing van de Nederlandse taal hebben zij vaak problemen in het onderwijs, waardoor de kans groot is dat zij uitvallen. De geïnterviewde Antilliaanse vrouwen zijn niet tot laag opgeleid. Ze vinden weinig aansluiting in het Nederlandse onderwijs en stoppen vaak voortijdig omdat ze zwanger raken. Ook hechten zij weinig aan een opleiding door de cultuur. Op Curaçao gaat het namelijk vaak om werkervaring, terwijl het in de Nederlandse cultuur om opleiding gaat. Hoewel de vrouwen niet zijn uitgesloten binnen de sfeer van het onderwijs, zijn zij niet goed geïntegreerd.

6. Cultuur

Uit de interviews komt naar voren dat Antilliaanse vrouwen vaak vrienden hebben en zoeken binnen de eigen cultuur. Dit behoud van de eigen cultuur is voor integratie in de sfeer van de Nederlandse cultuur niet positief. De culturen verschillen van elkaar en kunnen leiden tot uitsluiting van de Antilliaanse vrouwen op bijvoorbeeld de arbeidsmarkt. Door uiterlijke verschillen binnen de cultuur, bijvoorbeeld huidskleur of gouden tanden, waar in Nederlands soms door werkgevers een negatief waardeoordeel over wordt gegeven, kan het zijn dat een werkgever een persoon van andere herkomst verkiest boven een Antilliaanse vrouw. Daarnaast blijven zij binnen één bepaald cultureel netwerk, waardoor zij moeilijk 'sociaal' kunnen stijgen.

7. Religie

Uit de interviews is weinig over dit onderwerp naar voren gekomen. De religies die binnen de Antilliaanse cultuur worden aangehangen zijn gelijk aan die binnen de Nederlandse cultuur. Het grootste gedeelte van de bevolking is Katholiek. De mate van integratie binnen deze sfeer is door gebrek aan informatie niet geheel duidelijk. Wel kan gesteld worden dat de vrouwen voor het smokkelen som rituelen doen om niet gepakt te worden. Ook vertelt een informant dat de smokkelaars bidprentjes krijgen tijdens de vlucht en deze lezen in de hoop niet gepakt te worden. Het geloof lijkt wel belangrijk te zijn bij smokkelende vrouwen.

Niet alleen uit bovenstaande blijkt dat Antilliaanse vrouwen slecht geïntegreerd zijn in de diverse sferen van integratie. Uit de eerdere hoofdstukken komt naar voren dat het bij deze doelgroep inderdaad vaak gaat om personen met een zwakke positie. Een Antilliaanse vrouw staat er daardoor vaak alleen voor met betrekking tot de opvoeding en de inkomsten. De druk om het hoofd boven water te houden binnen het gezin wordt hoog. De kans is dan aanwezig dat zij kiezen voor bijverdiensten in de informele economie. Ook uit het boek 'Sferen van integratie' komt naar voren dat er sprake is van een toenemende marginalisering en 'zelfuitsluiting' van Antillianen binnen de sferen

van onderwijs en arbeid. Zij kiezen voor een uitkering met bijverdiensten binnen de criminaliteit (Engbersen et al. 1993).

Over het algemeen kan gesteld worden dat integratie in de ene sfeer automatisch gepaard gaat met integratie in de andere sfeer (college hand-out SVB/GVB I, 2000). Bij Antilliaanse vrouwen gaat het net andersom. Hierbij gaat desintegratie in de ene sfeer automatisch gepaard met desintegratie in de andere sfeer. Neem bijvoorbeeld de sfeer huisvesting. Doordat de vrouwen in een achterstandsbuurt wonen, worden ze uitgesloten van andere voorzieningen. Ze komen terecht in een meervoudige achterstandssituatie waar grote achterstanden in het onderwijs, uitsluiting in de woningmarkt en een hoog niveau van criminaliteit voorkomen. Deze zaken werken niet bevorderlijk voor de integratie binnen de Nederlandse samenleving en voor de criminaliteitscijfers binnen de doelgroep.

Criminaliteit van de Antilliaanse vrouwen kan gezien worden als vorm van integratie. Door slechte integratie in de sferen van integratie gaan de vrouwen op zoek naar iets om zich staande te houden. De vrouwen proberen mee te draaien in de maatschappij. Wanneer zij geen mogelijkheden zien om op een legale manier mee te draaien in de maatschappij, omdat zij niet aan een baan kunnen komen, dan zoeken zij andere manieren. Dit komt ook naar voren in de Straintheorie van Merton (Rutenfrans, 1989). Deze theorie zegt dat mensen crimineel gedrag plegen wanneer zij worden geblokkeerd in hun mogelijkheden hun behoeften op legitieme wijze te bevredigen. Op grond van kosten- en batenoverwegingen kan het 'informele' circuit, via het grijze en zwarte circuit, het zogenaamde 'hosselen', hen meer bieden dan het andere leven. Men kan bedenken in hoeverre de drugsmokkel dus ook een sfeer van integratie is. Er vindt namelijk een sociale stijging plaats, ook al is dit op een illegale manier, het is een soort van integratie. Het nadeel is dat dit op lange termijn geen oplossing biedt en het weinig perspectieven biedt.

Uit de interviews komt naar voren dat Antilliaanse vrouwen de drugsmokkel als overlevingsstrategie zien. Zoals in het bovenstaande al naar voren kwam zijn Antilliaanse vrouwen slecht geïntegreerd in de Nederlandse cultuur. Zij zijn sterk verbonden met hun eigen cultuur. Binnen deze Antilliaanse cultuur is het heel 'normaal' om je bezig te houden met drugs. Hier ontbreken bepaalde waarden en normen die het criminele gedrag afkeuren. Het zit dus ingebakken in de cultuur, waardoor de vrouwen zelf hun gedrag legitimeren aan de hand van cultuur. In de differentiële-associatietheorie (Bruinsma, 1985) komt naar voren dat crimineel gedrag wordt geleerd in interacties met deviante anderen. Zoals hierboven naar voren komt, zijn de Antilliaanse sterk verbonden met hun eigen cultuur en hebben zij vaak contact met personen die in de criminaliteit zitten. Door deze contacten is de houding tegenover crimineel gedrag positief. Het overgaan tot smokkelen is hierdoor gemakkelijk en de stap om daadwerkelijk te gaan smokkelen is klein.

Vrouwen worden over het algemeen formeel en informeel veel sterker gecontroleerd dan mannen. Dit verklaart het verschil tussen de cijfers van de criminaliteit. Bij de Antilliaanse vrouwen is dit echter niet het geval. Ze worden aan hun lot overgelaten en staan er vaak alleen voor. Het is ieder voor zich. De ouders vragen niet aan hun kind waar het geld vandaan komt dat ze hen sturen.

Vrouwen kunnen binnen de sferen van integratie op grond van hun sekse (gender) structureel geblokkeerd worden in hun legitieme mogelijkheden. Dit terwijl door emancipatie de vrouwen in hun

eigen behoeften willen voorzien. Dit spanningsveld tussen de toenemende competitiegerichtheid en de algemene en gender-based beperkingen van de mogelijkheden, zou de toename van crimineel gedrag door vrouwen kunnen verklaren. Een geringere deelname aan het sociaal-economische leven stelt vrouwen ook minder in staat om criminaliteit te plegen. Hieruit volgt dat door een toenemende maatschappelijke participatie van vrouwen de verschillen tussen de seksen zouden afnemen. De Antilliaanse vrouwen hebben in principe een geringe deelname aan het sociaal-economische leven, maar moeten wel in hun eigen behoeften voorzien, omdat zij alleenstaande moeders zijn en zelf moeten zorgen voor de inkomsten en het onderhoud van het gezin. Ook een bepaalde trots en gevoel van dwang om in de eigen behoeften te voorzien die in deze Antilliaanse cultuur heerst, zorgt ervoor dat vrouwen naar vanuit hun perspectief naar een gemakkelijke oplossing zoeken, hier drugssmokkel. Het gaat hier niet om de toenemende competitiegerichtheid, maar om het gegeven dat de vrouw wel moet, omdat haar gezin anders niet onderhouden wordt.

Door de etnische achtergrond wordt voor Antilliaanse vrouwen de mogelijkheid tot sociale stijging ontzegt. Door te smokkelen vindt er toch een sociale stijging plaats. Bij smokkel worden zij confronteert met de winsten die hieruit voortvloeien. Dat maakt het aantrekkelijk, ook binnen de kleine gemeenschap waarbinnen zij leven. Het is moeilijk om de verleiding te weerstaan als je met zo weinig toekomstperspectief rondloopt.

De vrouwen die zijn geïnterviewd, zijn door hun achtergrond misschien zwak begaafd. Zij denken van tevoren niet na over de gevolgen. Dit komt naar voren tijdens de gesprekken. Sommigen kwamen op mij juist gewiekst over, maar door de cultuur die er heerst lijken de risico's niet in beeld te komen, of misschien wel, maar interesseert het ze niet. Ook is het zo dat in hun omgeving verhalen de ronde doen dat het smokkelen vaak lukt. Dat is het laatste zetje dat ze nodig hebben om het dus wel te doen. Ze wegen hun keuze tegenover de andere risico's af. In principe doen ze het om meer geld voor de kinderen te hebben, maar ze verliezen de kinderen ook weer als het misgaat. Ze hebben een korte termijn visie. Terwijl juist wordt gezegd dat kinderen voor de Antilliaanse vrouw belangrijk zijn. Het tegenstrijdige is dus het feit dat ze niet over de gevolgen na lijken te denken, maar wel nadenken over de manier van smokkelen. Zo zien ze wel duidelijk de gevolgen als ze de drugs zouden slikken, maar lijken ze te vergeten wat de gevolgen zijn als ze gepakt worden.

Zoals in hoofdstuk twee naar voren kwam is de drugscriminaliteit vaak diepgeworteld in de familie. Dit blijkt uit onderzoek niet echt. Wel blijkt dat de vrouwen in de omgeving waarbinnen drugs heel normaal is zijn opgegroeid, maar ze werken niet vaak samen. Wel wordt het geld dat zij ermee verdienen met de familie gedeeld. Zij accepteren het geld, terwijl zij weten waar het geld vandaan komt. Vaak zijn de familiebanden sterk, maar desondanks zou er in deze matrifocale gezinnen niet meer, maar juist minder sociale controle zijn.

7.3 Op welke wijze wordt de drugs gesmokkeld?

Er worden drie methoden van drugssmokkel onderscheiden; het sjouwen, het plakken en het slikken (Gruter et al. 2005). Deze drie vormen komen alledrie terug bij de Antilliaanse vrouwen in dit onderzoek. De Antilliaanse vrouwen verkiezen het sjouwen en plakken boven het bolletjes slikken. De

meeste respondenten sjouwen de drugs. Ook het plakken komt voor bij deze groep. Ook een andere vorm van smokkel is uit de interviews naar voren gekomen, het zogenaamde proppen, waarbij bolletjes vaginaal en rectaal worden ingebracht.

Opvallend is dat niet alleen gesmokkeld wordt van Curaçao naar Nederland, maar ook vanaf Suriname en Peru. In één geval ging het zelfs om smokkel van XTC van Nederland naar Costa Rica.

De vrouwen zijn vaak slecht voorbereid op de smokkel en weten niet precies waar ze mee bezig zijn. Ze worden soms voorgelogen over de hoeveelheid door degene die de smokkel faciliteert. Vaak zit er meer drugs in de koffer, dan de vrouwen weten, waardoor zij meer risico nemen dan ze daadwerkelijk doorhebben. Ze denken vooraf niet aan de gevolgen die de smokkel met zich meebrengt.

De Antilliaanse vrouwen uit dit onderzoek nemen frequent minder risico in hun criminele gedrag, dus zullen Antilliaanse vrouwen liever geneigd zijn de drugs te smokkelen door het zogenaamde 'sjouwen', dan drugs te smokkelen door bolletjes te slikken. Als men gaat kijken naar de theorieën van vormen van criminaliteit klopt dit. Vrouwen gaan voor een vorm van vermogenscriminaliteit zonder gebruik van geweld. Opmerkelijk is hier de reden die ze noemen bij het feit dat ze geen risico willen nemen met het slikken van bolletjes. Ze zeggen hier dat ze het risico niet willen nemen in verband met de kinderen. Zij nemen wel het risico om te smokkelen, terwijl zij, wanneer zij gepakt worden, bij de kinderen weg worden gehaald. Ik denk echter dat ze het legitimeren met deze reden, terwijl ze bang zijn voor zichzelf. Als ze het echt niet voor de kinderen zouden doen, dan zouden ze het risico sowieso niet nemen om drugs te smokkelen. Door de strengere controles is het namelijk vrij gemakkelijk om de smokkel via sjouwers te detecteren. Hier is dus wat betreft de pakkans meer risico dan met bolletjes slikken. Dit komt ook naar voren uit de interviews. De vrouw waarvan de smokkel van drugs vaak was gelukt slikte bolletjes. Zij is nooit gepakt bij deze methode van smokkel. De anderen die slikten zijn in eerste instantie ook niet voor het bolletjes slikken gepakt. Doordat de andere drugs, die zij op een andere manier smokkelden was gevonden, kwam de douane er achter dat de vrouwen hadden geslikt. Het slikken brengt voor de gezondheid wel de nodige risico's met zich mee, maar is de minst risicovolle methode qua pakkans.

7.4 Wat zijn de motieven van Antilliaanse vrouwen om te gaan smokkelen en/of zich met drugs bezig te houden?

De achterliggende motieven om drugs te gaan smokkelen liggen in de achtergrondkenmerken van de Antilliaanse vrouwen. Vaak zeggen de vrouwen een betere toekomst te willen voor hun kinderen. Zij willen hen betere perspectieven bieden dan zij zelf hebben gehad. Ze hebben vaak het idee geen andere kant op te kunnen. Ze hebben weinig geld en leven onder de armoedegrens met een hoop zorgen, zoals de zorg voor hun kinderen. Het motief om drugs te smokkelen is bij allen het financiële motief. Hier moet wel de opmerking bij geplaatst worden dat er verschillen zijn binnen dit financiële motief. Zo zijn er vrouwen die het gevoel hebben geen kant op te kunnen en zijn er vrouwen die bijna geen andere keus hebben het dit doen om te overleven. Daarnaast lijkt het financiële motief ook met status te maken hebben. De meeste houden ook wel van goud, velen van hen hadden gouden tanden en vele sieraden om. De kinderen worden de duurste merkkleding gestoken. Dit komt omdat in deze

cultuur status erg belangrijk is. Je bent wat je draagt. Dit kun je terug zien in alle rap videoclip en films met alle 'bling-bling'.

Door teleurstellingen zijn ze eerder geneigd drugs te smokkelen, dan werk te zoeken. Veelal gaat het hier om huisvrouwen die uit naïviteit drugs gaan smokkelen omdat dat voor hen het meest oplevert. Ze denken niet aan de gevolgen. Pas als ze gepakt worden, worden de gevolgen duidelijk.

Bij sommige vrouwen gebeurde het in een opwelling. Ze hebben niet nagedacht over de mogelijke gevolgen. Deze vrouwen hebben minder kans om terug te vallen in het circuit. Ze hebben hun lesje wel geleerd. Vooral wanneer ze onder ernstige omstandigheden in detentie hebben gezeten, zeggen ze nooit meer terug te willen naar de gevangenis. Zo was er een respondent die eerst een tijd op St. Maarten in de gevangenis had gezeten onder erbarmelijke omstandigheden. Ze heeft overplaatsing gekregen, omdat ze in Nederland woonde. Haar kind is ruw bij haar weggenomen op het moment van haar arrestatie. Dit heeft op haar en het kind zoveel indruk gemaakt dat ze dit nooit meer wil. Ze heeft lange tijd om na te denken en wil ontzettend graag op het goede spoor komen.

Ook voor het gezin in zijn geheel worden de gevolgen duidelijk. De meeste vrouwen zeggen ook dat het hen niet meer zal gebeuren wanneer gevraagd wordt naar wat er met hen moet gebeuren om te voorkomen dat ze weer in hetzelfde leventje terechtkomen.

7.5 Hoe legitimeren de Antilliaanse vrouwen hun gedrag?

Een legitimering is de keuze voor een bepaalde vorm van criminaliteit en gedrag en het goedpraten van dat criminele gedrag. Met andere woorden hier is gekeken waarom wordt gekozen voor drugscriminaliteit en smokkel als vorm van criminaliteit ten opzichte van andere vormen van criminaliteit. Daarnaast vraagt men zich hier af waarom zij het normaal vinden deze criminaliteit te plegen, hoe zij hun criminele gedrag goedkeuren.

De 'common sense' notie (Van San, 1998) is niet helemaal van toepassing op de Antilliaanse vrouwen. Binnen deze theorie keuren personen hun gedrag goed door te zeggen dat als iemand hen aanvalt, je iets terug mag doen. Bij de legitimering van de drugssmokkel komt dit niet duidelijk terug. Wel gaat dit op als wordt gekeken naar wat de vrouwen van andere delicten vinden. Ze zeggen vaak dat een goede reden om iemand te steken of te schieten is als jezelf of je familie iets wordt aangedaan. Maar omdat zij over het algemeen deze delicten niet hebben gepleegd en deze scriptie over drugssmokkel gaat, zal hier niet verder op in worden gegaan.

Andere redenen om het gedrag te legitimeren kunnen gezocht worden in de achterstandspositie waarin de vrouwen zich bevinden. De Antilliaanse vrouwen in dit onderzoek gebruiken inderdaad hun achterstandspositie om hun gedrag goed te praten. Dit kan geconcludeerd worden uit de motieven die de vrouwen hebben om drugs te gaan smokkelen. Ze geven vaak aan dat ze niet anders kunnen dan drugs te gaan smokkelen om rond te komen. Ze voelen zich in het nauw gedwongen en hebben het gevoel geen andere keuze te hebben. De achterliggende redenen die ze hiervoor aangeven zijn dat ze vaak geen werk kunnen vinden of de instanties hen niet kunnen helpen. Daarnaast kennen zij vaak de wegen naar de instanties niet. Een manier waarop zij hun gedrag legitimeren vanuit hun

achterstandspositie is het feit dat zij hun kinderen een betere toekomst willen geven dan zij zelf hebben gehad.

Ook vanuit de cultuur en omgeving waarin de Antilliaanse vrouwen zich binnen dit onderzoek bevinden legitimeren zij hun gedrag. Hier worden geen sterke normatieve waarderingen gegeven die het gedrag afkeuren, hetgeen je merkt aan wat de vrouwen zeggen. Het zit dus ingebakken in de cultuur, waardoor de vrouwen zelf hun gedrag legitimeren aan de hand van cultuur. Deze Antilliaanse vrouwen, zo is gebleken uit onderzoek, komen door bepaalde ontbrekende normen en waarden in het land van herkomst, erg gemakkelijk in het circuit van de drugsmokkel terecht. Het smokkelen wordt als normaal beschouwd. Zelfs binnen de eigen familie lijkt het normaal te zijn. Uit de reacties van familie blijkt echter wel dat zij het gedrag niet altijd goedkeuren, zij zijn boos als de vrouwen in detentie komen. Dit terwijl zij van tevoren wel kunnen vermoeden waar de vrouwen mee bezig zijn. Zij nemen ook het geld aan van de vrouwen, terwijl zij vaak wel een vermoeden moeten hebben waar dit vandaan komt aangezien de vrouwen geen werk hebben. Dit is erg tegenstrijdig. Het gedrag kan gelegitimeerd worden vanuit de opvoeding die de vrouwen hebben gehad. Ze zeggen soms dat hun ouders ook criminaliteit plegen of dat ze er niets van zeggen.

De redenen achter de smokkel kunnen ook getoetst worden aan de theorie van Sykes en Matza (1957). Daarin legitimeren de delinquenten hun gedrag door ontkenning van de verantwoordelijkheid voor hun gedrag en ontkenning dat hun gedrag schade veroorzaakt. Ze zijn van mening dat er geen slachtoffers zijn. Ook vinden delinquenten dat personen die hun gedrag afkeuren zelf schuldiger zijn dan zijzelf. Als laatste vinden ze dat er loyaliteiten bestaan van een hogere orde.

Uit de interviews komt inderdaad naar voren dat ze anderen schuldiger vinden dan zichzelf. Ze geven anderen de schuld van hun daden. Niet alleen de Antilliaanse cultuur krijgt de schuld, maar ook de Nederlandse cultuur en maatschappij krijgt de schuld. Ze zeggen door de samenleving te worden gedwongen dit te doen en legitimeren hun gedrag hiermee.

Ook zijn zij van mening dat hun gedrag geen schade veroorzaakt en dat er geen slachtoffers zijn. De meeste vrouwen keuren namelijk andere vormen van criminaliteit af waarbij personen worden aangevallen of waarbij bijvoorbeeld emotionele schade wordt veroorzaakt. Winkeldiefstal kan vanuit hun perspectief wel, omdat ze moeten overleven en ze het idee hebben er niemand tekort aan te doen. Maar inbreken bij iemand thuis of iemand beroven kan volgens hen niet, omdat je dan iemand persoonlijk schaadt. Dit klopt met de theorie die besproken is in hoofdstuk twee dat het bij vrouwen vaak gaat om vermogenscriminaliteit zonder gebruik van geweld. Ze zullen minder vaak inbreken, daar zijn ze te bang voor en zeggen dat dat respectloos is. Ze betrekken dit erg op zichzelf. In vergelijking met andere vrouwen klopt het dat zij eerder geneigd zijn vermogenscriminaliteit te plegen, maar het is wel een groep die geweld niet schuwt. Dit komt naar voren uit de vragen naar andere delicten.

Opmerkelijk is dat uit de geregistreerde delicten en de gerapporteerde delicten een verschil zit. Hieruit kan blijken dat zij de verantwoordelijkheid van hun delinquent gedrag ontkennen.

Een ander opmerkelijke zaak dat uit de interviews naar voren komt is dat zij vaak pas achteraf de gevolgen zien van de smokkel. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het zo normaal is in de omgeving van de vrouwen, dat zij er niet vanuit gaan dat er iets mis kan gaan. Ook horen zij uit de omgeving verhalen dat het gelukt is en zien zij andere personen met veel geld, waardoor de verleiding groot wordt te gaan smokkelen. Met smokkelen valt immers snel geld te verdienen. Als laatste is het verschil tussen de Antilliaanse mannen die onderzocht zijn bij het onderzoek van het Risbo, en de vrouwen uit dit onderzoek opvallend. Zij komen uit dezelfde cultuur, bevinden zich vaak in eenzelfde omgeving en in dezelfde achterstandpositie. Toch houden vrouwen zich in tegen stelling tot de mannen, vaak alleen met drugsmokkel bezig. De mannen doen over het algemeen een stuk stoerder over hun delict dan de vrouwen en plegen ook andere vormen van criminaliteit. Hieruit kan geconcludeerd worden dat de vrouwen toch een mate van schaamte hebben en een groter verantwoordelijkheidsgevoel hebben dan de mannen.

Hoofdstuk 8 Conclusie

8.1 Beantwoording onderzoeksvraag

Met deze scriptie, gericht op de vrouwelijke smokkelaars die afkomstig zijn van de Nederlandse Antillen, wordt een bijdrage geleverd aan de kennis rondom rekrutering, achtergronden, motivaties en legitimeringen van deze Antilliaanse vrouwelijke smokkelaars om deze criminaliteit te begaan. Meer kennis en inzicht over hoe deze smokkelaars in dit circuit terechtkomen, draagt bij aan de ontwikkeling van een gepaste en meer effectieve aanpak van het probleem.

De onderzoeksvraag die in deze conclusie wordt beantwoord is de volgende:

Hoe komen Antilliaanse vrouwen terecht in het circuit van de drugsriminaliteit en dan in het bijzonder de drugsmokkel?

Door persoonsgebonden factoren en factoren die specifiek verbonden zijn aan de Nederlandse samenleving zien zij geen kans te slagen in de maatschappij. De groep smokkelende Antilliaanse vrouwen wordt gekenmerkt door alleenstaand moederschap. Ze hebben de kinderen jong, als tiener, gekregen en de vader is vaak niet in beeld. Opvallend is dat de kinderen vaak van dezelfde man zijn in tegenstelling tot de kinderen van hun moeder. Zij staan vaak alleen voor de opvoeding en zorg voor hun gezin. De mannen nemen hun verantwoordelijkheid niet als het gaat om de opvoeding en zorg voor de kinderen. Zij dragen niets bij. De vrouwen komen uit grote gezinnen en zijn vaak alleen door hun moeder opgevoed. De gezinnen waarin zij zijn opgegroeid zijn doordrenkt van armoede en verwaarlozing. Vaak komen de vrouwen uit de probleebuurt van Curaçao. Ze zijn veelal alleen naar Nederland gekomen om hun toekomstperspectieven te vergroten. De vrouwen zijn niet tot laag opgeleid en worden in hun opleiding van huis uit niet gestimuleerd. Door hun zwangerschap maken zij hun opleiding vaak niet af. Door deze omstandigheid hebben zij weinig perspectief op de arbeidsmarkt. Ze hebben vaak geen baan en geen uitkering. De contacten en vriend die zij hebben gaan vaak niet buiten de familie en de Antilliaanse cultuur. Zij kunnen echter vaak niet terugvallen op deze netwerken als zij in de problemen zitten. Ook weten zij de wegen naar instanties niet te vinden die hen kunnen helpen.

Omdat de Antilliaanse vrouwen niet op een legitieme manier in hun behoeften kunnen voorzien en zij het idee hebben geen kans van slagen te hebben in de Nederlandse maatschappij, gaan zij op zoek naar andere vormen om te overleven. Zij proberen hiermee hun toekomstperspectieven en die van hun kinderen te verbeteren. Door de omgeving en cultuur waarin zij zich bevinden is het makkelijk om in het circuit van drugsmokkel terecht te komen. Drugsmokkel is in vanuit hun perspectief een lucratieve oplossing voor de problemen. Zij zien in hun omgeving mensen met veel geld verworven uit drugs smokkel, dat maakt de keuze gemakkelijker. De personen die rekruteren maken gebruik van de zwakke positie waarin de vrouwen zitten. Vaak gaan echter de vrouwen zelf op zoek naar iemand die de drugsmokkel kan faciliteren. Het is vanuit hun cultuur en perspectief heel normaal om op deze manier in hun behoeften te voorzien. Zij hebben niet het idee dat zij iets fout doen door drugs te smokkelen. Wel is er een groot verschil tussen Antilliaanse vrouwen en mannen in de

(drugs)criminaliteit. Vrouwen nemen minder risico en maken minder gebruik van geweld. Zij keuren andere vormen van criminaliteit af, terwijl de mannen dit over het algemeen niet doen. De vrouwen lijken erg aangedaan in detentie, maar wanneer ze buiten zijn vallen ze toch weer snel terug in hun oude patroon. Als er wordt gekeken naar de achtergronden en legitimeringen is dit geen grote verassing.

De Antilliaanse vrouwen komen in het circuit van de drugssmokkel terecht door hun achterstandspositie en de cultuur en omgeving waarin de vrouwen zich bevinden.

8.2 Wetenschappelijke relevantie

De wetenschappelijke bijdrage van deze scriptie ligt zowel op het theoretische vlak, als het methodische vlak. In deze scriptie worden theorieën betreffende criminaliteit toegepast op Antilliaanse vrouwen in de drugscriminaliteit. Er is weinig bekend over Antilliaanse vrouwen in de drugscriminaliteit. De theorieën gaan vaak over criminaliteit in het algemeen. Hierin komen vrouwen weinig aan bod. Als er wel over vrouwen in de criminaliteit wordt geschreven gaat het vaak over het verschil in mannen en vrouwen en de redenen waarom vrouwen juist minder deelnemen aan criminaliteit. Deze scriptie laat juist zien dat er wel een groot deel van de vrouwen deelnemen aan criminele activiteiten. De theorieën over criminaliteit missen een essentieel iets. De criminaliteit wordt vaak verklaard vanuit een lage sociaal-economische status en een gebrek aan binding. Daarnaast wordt de criminaliteit verklaard vanuit de omgeving en vrienden. Er is echter geen theorie die een combinatie van deze factoren laat zien die de criminaliteit verklaren. Het zijn allemaal losstaande theorieën. Ook wordt uit de theorieën niet verklaard waarom personen die zich in dezelfde positie bevinden niet overgaan tot crimineel gedrag. De theorieën zouden moeten worden uitgebreid met de legitimering die personen aan hun gedrag geven.

De theorieën over drugssmokkel missen uitleg over de rekrutering, methoden en de daaraan verbonden risico's en gevolgen. Door personen in detentie te interviewen komt men veel te weten over het complexe proces en de mechanismen in de sociale processen die achter de drugscriminaliteit verscholen liggen. De resultaten laten verschillen zien tussen Antilliaanse vrouwen en Antilliaanse mannen in de drugscriminaliteit. Dit kan bijdragen aan de theorievorming van drugscriminaliteit.

Deze studie levert bevindingen op die een aanvulling kunnen betekenen of nieuw licht kunnen werpen op bepaalde aspecten van de criminaliteit, en dan specifiek de vrouwencriminaliteit en drugssmokkel.

8.3 Maatschappelijke relevantie

De kennis en inzichten die in deze scriptie zijn verkregen, draagt bij aan de ontwikkeling van een gepaste en meer effectieve aanpak van het probleem rondom drugssmokkelende vrouwen. Voor de maatschappij is het van belang dit probleem onder controle te krijgen. Ook zal deze scriptie de beleidsmakers informeren over de situatie waarin de Antilliaanse vrouwen in de drugssmokkel zich bevinden.

Dat de maatregelen tegen drugssmokkel niet altijd de bedoelde effecten hebben blijkt uit het feit dat de vrouwen uit dit onderzoek niet altijd gepakt zijn toen ze drugs smokkelden. Hieruit kan geconcludeerd worden dat er dus nog steeds te weinig zicht is op drugssmokkel. Daarnaast hebben zij vaak meerdere keren in detentie gezeten en zijn hun kinderen en familie ook al vaak in aanraking gekomen met politie of justitie. Van belang is dat de vicieuze cirkel, van criminaliteit van generatie op generatie, wordt doorbroken. De Antilliaanse vrouwen komen terecht in het circuit van de drugssmokkel door hun achterstandspositie en de cultuur en omgeving waarin ze opgroeien en zich bevinden. Ze zijn slecht geïntegreerd in de verschillende sferen van integratie. De criminaliteit onder Antilliaanse vrouwen houdt verband met de mate waarin zij in de diverse sferen van het maatschappelijke leven geïntegreerd zijn. De maatregelen weerhouden hen niet van drugssmokkel. Daarnaast is het beleid dat gericht is op Antillianen, niet specifiek gericht op Antilliaanse vrouwen. Hierdoor bereiken instanties hen niet en komen de vrouwen zelf ook niet gemakkelijk bij een instantie. Het beleid zal dus moeten veranderen om te zorgen dat vrouwen geholpen worden en niet meer in het circuit terecht komen. Ook lijkt het beleid geen rekening te houden met de situatie van de alleenstaande Antilliaanse moeders. Het beleid maakt het onaantrekkelijk voor de vrouwen om een fulltime baan te hebben.

Als men rekening houdt met het gegeven dat deze groep bekend staat om zijn hoge percentages tienermoeders en alleenstaand moederschap, en het feit dat het uit de analyse wordt bevestigd, zullen zich een groot aantal jonge moeders onder deze smokkelaars bevinden. Sommige van de respondenten zullen er alles aan doen om de kinderen niet het verkeerde pad op te laten gaan, juist omdat ze het zelf hebben meegemaakt. Dit wordt echter bemoeilijkt door de omgeving en situatie waarin deze kinderen opgroeien. Als er geen beleid is om deze vrouwen perspectieven te bieden, zal dit het gehele gezin, dus inclusief de opgroeiende kinderen, aantasten. Steeds vaker komt naar voren dat opvoeding een oorzaak kan zijn voor het plegen van criminaliteit. Het is van belang voor de kinderen dat de moeders als enige opvoeder niet wegvallen wanneer zij in detentie komen na het smokkelen van drugs. Als de 'belangrijkste' opvoeder, en daarbij een gedegen opvoeding, wegvalt is er een verhoogd risico voor crimineel gedrag bij de kinderen. Slechte opvoeding wordt gezien als oorzaak van criminaliteit (Ministerie van Algemene zaken, 2005). Door de vrouwen te helpen aan een betere leefsituatie, zal dit automatisch haar weerslag hebben op het hele gezin. De opvoeding zal wellicht verbeteren, en wordt voorkomen dat de kinderen in de criminaliteit belanden.

Ook al hebben de Antilliaanse vrouwen de Nederlandse nationaliteit, de cultuur is toch erg anders dan de Nederlandse. In Nederland is het normaal om een fulltime baan te hebben. Dit geeft een bepaalde status. Men vindt dat heel gewoon. In principe wordt hieraan niet getwijfeld en is het de normaalste zaak van de wereld. Als je geen werk hebt, kun je gemakkelijk terugvallen op de vele voorzieningen die onze verzorgingsstaat heeft. Als kind ga je in principe altijd naar school. Er wordt goed onderwijs verstrekt. Wanneer je niet gemakkelijk leert, zijn er allerlei voorzieningen. De Nederlandse taal is de enige gesproken taal in Nederland. Bij Antillianen is dit niet altijd het geval. Op Curaçao gelden er hele andere normen en waarden. Dit is door de jaren heen zo gegroeid. Door bijvoorbeeld de geschiedenis, de ligging, het klimaat is de cultuur op die manier gevormd. Door de economische malaise waarin het eiland zich jaren bevond, zijn er een aantal dingen diepgeworteld en is een ommekeer niet zomaar te realiseren. Daarnaast speelt de geschiedenis misschien wel een grotere rol dan wordt gedacht. Uiteindelijk zal er ook een cultuuromslag moeten plaatsvinden, dit is moeilijk te bewerkstelligen en zal

een lange tijd in beslag nemen. Deze scriptie geeft meer zicht op de achtergrond van Antilliaanse vrouwen en zal daardoor ook bijdragen aan begrip rondom de situatie waarin zij zich bevinden.

Daar uit deze scriptie, de cijfers en literatuur (onder andere Van San 1998, De Jong et al, 1997) blijkt dat de groep Antillianen al jaren problemen veroorzaakt en er op dit moment nog geen schot in de zaak zit, is het verbazingwekkend te noemen dat het beleid nog steeds niet aansluit bij de behoeften. Tien jaar geleden werd al aan de bel getrokken door verschillende wetenschappers dat er iets aan de problematiek gedaan moest worden, omdat het anders uit de hand zou lopen. Hierbij werden aanbevelingen gegeven, maar deze lijken in de wind te zijn geslagen. Wanneer er toch naar geluisterd werd, lijken instanties en hulporganisaties de plank toch mis te blijven slaan. Verschillende projecten zijn gestart, er wordt veel geld ingepompt. Het mag niet baten. Het lijkt dat ieder in het eigen belang werkt en men maar niet kan komen tot een integrale aanpak en de oplossing van het daadwerkelijke probleem. Daarom zullen in het volgende hoofdstuk aanbevelingen worden gegeven.

Hoofdstuk 9 Aanbevelingen

De uitkomsten van dit onderzoek zijn van belang bij het ontwikkelen van beleid ten aanzien van Antilliaanse vrouwen in de drugsmokkel. Daar uit de analyse naar voren komt dat het, in de huidige situatie, gemakkelijk is in dit circuit terecht te komen, zal er iets moeten gebeuren om dit in de toekomst te voorkomen. Zeker wanneer men wil dat de situatie in bepaalde wijken in Nederland verbetert en men de criminaliteit omlaag wil brengen. Uiteraard kunnen sommige aanbevelingen heel moeilijk bewerkstelligd worden. Toch zullen deze aanbevelingen aan bod komen, omdat het belangrijk is te zien dat een probleem niet zo maar opgelost kan worden. Een integrale aanpak is noodzakelijk.

Voordat over wordt gegaan tot aanbevelingen voor nieuw beleid, moet eerst het beleid aan een kritische analyse worden onderworpen. Het Rotterdamse beleid wordt hier bekeken omdat de Antilliaanse vrouwen uit dit onderzoek uit Rotterdam komen en het Rotterdamse beleid in deze scriptie is besproken. Daarnaast is Rotterdam de gemeente met de meeste problemen rondom Antillianen en sluit hun beleid aan bij het landelijke beleid.

9.1 Kritische analyse van het huidige beleid

Bij deze kritische analyse van beleid wordt gekeken naar het beleidsparadigma waarbinnen dit beleid wordt gemaakt. Het beleid is ontworpen vanuit een rationalistisch perspectief. Hier wordt beleid gezien als middel om bepaalde doeleinden te bereiken (Hoogerwerf, 1987a, Abma et al, 2001: p.29). Bij het rationalistisch perspectief zijn de belangen van de andere actoren bekend verondersteld bij de centrale actor. Binnen dit beleid is dit echter niet het geval. De belangen van de doelgroep zijn hier niet goed bekend, of er wordt geen rekening mee gehouden. Het beleid is ontworpen met het idee dat er voldoende informatie was, terwijl er gebrekkige informatie is over de doelgroep. Bij de behandeling van vier punten in het onderstaande zal dit blijken.

Op één punt faalt het beleid dus door gebrekkige informatie over de doelgroep en het daadwerkelijke probleem, maar dit is niet het enige. Het kan tevens mis gaan in de uitvoering. De gemeente wil iets, maar moet rekening houden met de uitvoerders die in de praktijk tegenover de hulpvragende personen staan. Daarnaast heeft het beleid een rechts karakter en kan de gemeente rekenen op tegenwerkende partijen. Dit blijkt uit verschillende gesprekken met Antilliaanse partijen en uit een brief die de Beweging ter Bevordering van Antilliaans-Arubaanse Participatie naar aanleiding van de uitkomsten van de conferentie heeft geschreven. De Antilliaanse partijen, de eigen gemeenschap heeft zijn handen er vanaf getrokken. Dit terwijl in het Actieprogramma en de conferentie lijkt alsof de Antilliaanse partijen betrokken zijn bij de ontwikkeling van het beleid.

Sommige (hulp)organisaties lijken ook het probleem niet echt te willen oplossen. Het zijn organisaties die overal bij betrokken worden, maar als daadwerkelijk het probleem aangepakt moet worden, schuiven ze alles in andermans schoenen. Ze lijken het probleem in stand te willen houden, om zo het werk te behouden en de subsidies te blijven krijgen. Er zijn ook veel goede initiatieven, maar door

gebrek aan mankracht, geld en miscommunicatie of teveel overleg loopt een en ander fout. Zij werken hierdoor som tegen het algemene belang in.

Zoals hierboven al gezegd is wordt het beleid vanuit het rationalistisch perspectief gezien als middel om bepaalde doeleinden te bereiken. Als wordt gekeken naar sommige doelen binnen dit beleid zijn zij bijna niet te bereiken. De vraag die hierbij gesteld kan worden is of de waargenomen effecten daadwerkelijk toe te schrijven zijn aan de beleidsinstrumenten. Het feit dat Rotterdam de jeugdwerkloosheid met 30 procent wil terugdringen is goed. Het middel dat gebruikt wordt is 150 jongeren in een werk-opleidingstraject. Hoe ze dit gaan aanpakken is niet duidelijk en of dit daadwerkelijk het gewenste effect zal geven is al helemaal niet duidelijk.

Ook moeten personen bij verschillende projecten binnen het beleid aan bepaalde voorwaarden voldoen. Je mag bijvoorbeeld niet ouder zijn dan een bepaalde leeftijd of je moet uit een bepaalde wijk komen. Het opmerkelijk dat er geen beleid is voor bepaalde doelgroepen, die op het eerste gezicht al afwijken van de algemene groep. Als er dan wel beleid is voor een specifieke groep, moet je dus aan bepaalde voorwaarden voldoen. Wanneer je dan aan een voorwaarde niet voldoet val je buiten de boot. Juist daar waar de meeste problemen zitten, is niets voor georganiseerd. Er zijn organisaties die wel dingen organiseren, maar deze lijken de groep niet te bereiken. Een probleem dat zich voordoet bij deze doelgroep is dat zij zich vaak niet laten registreren, waardoor zij zichzelf uitsluiten van bepaalde rechten. Het is moeilijk de personen te bereiken als zij niet zijn ingeschreven. Het is duidelijk dat de groep slecht te bereiken is, dit blijkt alleen al uit aanhoudende problematiek. Ook blijkt uit de verschillende interviews die zijn afgenomen met de doelgroep zelf dat zij de weg naar instanties niet kunnen vinden, of de instanties hen niet bereiken. Tevens komt uit gesprekken met de beleidsuitvoerders naar voren.

Ook is gebleken uit verschillende interviews met uitvoerende partijen dat zij niet betrokken zijn bij de ontwikkeling van de aanpak, ook al laat de gemeente (het College) lijken dat zij de partijen een stem hebben gegeven in de ontwikkeling van hun beleid. Door hun niet te betrekken, kunnen de partijen gaan tegenwerken, het stuit op weerstand. Ook is er nog weinig samenhang, dit komt door het grote aantal actoren en slechte communicatie.

Naast deze bovenstaande punten die een reden kunnen zijn voor het falen van beleid, zijn er nog een aantal punten opmerkelijk als wordt gekeken naar het nieuwe Rotterdamse beleid voor Antillianen. Dit zijn de volgende vier punten:

1. Het huidige beleid heeft een repressief karakter
2. Het huidige beleid houdt te weinig rekening met de Antilliaanse cultuur.
3. Het huidige beleid heeft te weinig aandacht voor vrouwen.
4. Het huidige beleid is een verkapt restrictief vreemdelingenbeleid (zie ook Pastors, Buitenhof)

Bij de uitvoering van dit beleid kunnen problemen worden verwacht. Deze punten zullen nu stuk voor stuk behandeld worden.

Ad. 1 Door het repressieve karakter, wordt er niet naar de kern van het probleem gekeken, hoe komen bepaalde personen in een bepaalde situatie, die van criminaliteit. Om tot een oplossing te komen voor het probleem moet er naar de kern van het probleem gekeken worden. Zolang deze kern niet aangepakt wordt, zal het probleem zich blijven voordoen. Vaak wordt, door dit repressieve beleid, pas ingegrepen op het moment dat het al fout is gegaan. Voorkomen is beter dan genezen.

Ad. 2 Er wordt alleen vanuit het 'eigen' perspectief beleid gemaakt, terwijl het handig is als je iets wilt bereiken bij een moeilijk te beheersen probleem, je vanuit het perspectief van degene waarover het gaat, de Antilliaanse groep dus. Als alleen vanuit het eigen perspectief beleid wordt gemaakt, kan het beleid falen doordat het te weinig aansluit bij de behoeften van de doelgroep zelf. Van belang is om Antillianen zelf aan het woord te laten en te luisteren naar wat hun perspectief is van het probleem. De Antillianen zelf betrekken bij de oplossing van het probleem. Een voorbeeld van beleid dat uit eigen perspectief is gemaakt is bijvoorbeeld de harde aanpak van overlastgevendende Antillianen. Uit verschillende studies (onder andere Van San 1998, De Jong et al, 1997, De Boom et al, 2005, Spierings, 2006) blijkt dat een harde aanpak niet altijd werkt bij deze groep. Het kan zelfs averechts werken. Door het gebrek aan informatie van de doelgroep, worden de verkeerde middelen, bijvoorbeeld een hardere aanpak bij overlast gebruikt om het doel, verlaging van 30 procent van de criminaliteit, in Rotterdam te bereiken.

Ad. 3 Doordat het beleid te weinig aandacht heeft voor vrouwen, kan het zijn dat het probleem nooit beheersbaar wordt. Hier wordt namelijk vergeten hoe belangrijk de vrouw is binnen de Antilliaanse bevolkingsgroep. Zoals al eerder naar voren komt, blijkt een groot gedeelte van de gezinnen te bestaan uit eenoudergezinnen. Meestal gaat het hier om alleenstaand moederschap. De moeder staat aan het hoofd van het gezin en bepaald voor een groot gedeelte hoe de situatie is binnen het gezin. Als er geen beleid is om deze vrouwen perspectieven te bieden, zal dit het gehele gezin, dus inclusief de opgroeiende kinderen, aantasten. Steeds vaker komt naar voren dat opvoeding een oorzaak kan zijn voor het plegen van criminaliteit. Het is van belang voor de kinderen dat de moeders als enige opvoeder niet wegvallen wanneer zij in detentie komen na het smokkelen van drugs. Als de 'belangrijkste' opvoeder, en daarbij een gedegen opvoeding, wegvalt is er een verhoogd risico voor crimineel gedrag bij de kinderen. Slechte opvoeding wordt gezien als oorzaak van criminaliteit (Ministerie van Algemene zaken, 2005). Door de vrouwen te helpen aan een betere leefsituatie, zal dit automatisch haar weerslag hebben op het hele gezin. De opvoeding zal wellicht verbeteren, en wordt voorkomen dat de kinderen in de criminaliteit belanden.

Ad. 4 Als wordt gekeken naar dit beleid lijkt het een verkapt restrictief vreemdelingenbeleid. De vraag is of zij daadwerkelijk de Antilliaanse bevolkingsgroep willen helpen en kansen willen bieden, of dat zij liever willen dat zij teruggaan waar zij vandaan komen. Uit eigen onderzoek kwam naar voren dat een hulpverlener, die geacht wordt Antillianen te helpen 'liever niet had dat ze (de Antilliaanse gedetineerden, red. NV) na hun detentie weer terugkeerden naar Rotterdam'. Dit terwijl dit mensen zijn die in Rotterdam woonden voordat ze werden opgepakt.

Uit bovenstaande en uit de resultaten van deze scriptie komt naar voren dat de Antilliaanse vrouwen en hun kinderen achterstand hebben op vrijwel alle leefgebieden. Door de multi-problematiek, de achterstand op verschillende gebieden, binnen deze doelgroep is het van belang voor deze

Antilliaanse vrouwen is dat zij speciale aandacht krijgen en hulp. Binnen dit huidige beleid wordt te weinig aandacht besteed aan vrouwen, waardoor zij in hun huidige situatie, die van de criminaliteit en achterstand blijven. Als de vrouwen zich in deze situatie bevinden, is dit ook niet positief voor hun kinderen. Zolang er in het beleid dus geen aandacht wordt gegeven aan deze doelgroep zullen zij zich blijven begeven in de wereld van de criminaliteit en blijft het probleem in stand gehouden, omdat de kinderen zich ook in een situatie bevinden die het gemakkelijk maakt om in de criminaliteit te gaan.

9.2 Nieuw ontwerp beleid

Er zullen nu enkele aanbevelingen worden gedaan voor nieuwe beleid voor Antilliaanse vrouwen in de drugscriminaliteit. Door grotere aandacht aan vrouwen heeft men een voorsprong. De vrouwen zijn immers vaak de enige opvoeders en hebben hierdoor vaak een groter verantwoordelijkheidsgevoel dan de mannen. Er moet meer informatie worden verzameld over deze doelgroep. Dit moet ook worden gedaan door de groep zelf te betrekken in het bedenken van oplossingen. Als die informatie er is, dan moet men daadwerkelijk gebruik maken van deze beschikbare kennis om zo voordeel te doen binnen het beleid. Heen en terugdenken, een strategie van Van de Graaf en Hoppe (1996), is van groot belang bij nieuw ontwerp van dit beleid.

Ook in de uitvoering moet een hoop veranderd worden. Het College, de centrale actor, moet de uitvoerende partijen betrekken bij de ontwikkeling van het beleid. Zij moeten overtuigd worden van de problematiek. Daarnaast moet er duidelijkheid komen over de verantwoordelijkheden. Ook moet gestopt worden met nieuwe projecten op te richten, men moet juist kijken naar de kracht van bestaande projecten. Als een initiatief tegen het belang inwerkt of haar doelstelling niet haalt, moet er een sanctie kunnen worden opgelegd. Dit kan bijvoorbeeld door de subsidie stop te zetten.

Er zou een onafhankelijk programmabureau moeten komen, die de verantwoordelijkheid draagt een goed overzicht te houden, als ondersteuning van het controleren van het gevoerde beleid. Dit bureau is er niet voor de uitvoering, maar voor het in kaart brengen van het proces en het bewaken ervan. Daarnaast kan het bureau de informatiestroom bewaken en een objectief beeld schetsen over de integrale aanpak.

Hieronder een idee voor de invulling van nieuw beleid voor Antilliaanse vrouwen. Natuurlijk kunnen er een hoop andere zaken zorgen voor beleid dat beter aansluit bij de behoeften van de doelgroep. Er zijn tal van instrumenten om de gewenste effecten te bereiken. Het advies is dan ook om verder onderzoek te doen en informatie over deze doelgroep in te winnen zodat de problematiek opgelost kan worden. Het gebruik van alledaagse, wetenschappelijke en ervaringskennis is hier van belang.

9.2.2 Een idee

De groep Antillianen wordt gekenmerkt doordat zij moeilijk te bereiken zijn. Er moet daarom meer aandacht worden besteed aan het vinden en binden van Antilliaanse vrouwen. Dit kan bijvoorbeeld door bij het consultatiebureau, waar de moeders met jonge kinderen komen, meteen de vrouwen aan te spreken. Ook kan men, door het consultatiebureau in een soort cultureel centrum te plaatsen, waar verschillende voorzieningen zijn, de vrouwen langer binnen houden. Zo heeft men voldoende tijd om

de vrouwen aan te spreken en hulp te bieden. Daarnaast kan men allerlei gratis activiteiten organiseren om de vrouwen aan te trekken. Binnen dit centrum kan ook het zogenaamde 'loket' waar men informatie kan krijgen over allerlei instanties.

Als de vrouw 'gevonden' is, moet men rekening houden met het volgende kenmerk van de groep. Het is een groep die naar eigen zeggen vaak van het kastje naar de muur wordt gestuurd en zelf niet te veel moeite wil doen om iets uit te zoeken. Dit komt omdat zij vaak geen tijd hebben, er te weinig vanaf weten of geen zin hebben. Om dit te ondervangen kan er als deze vrouwen worden gevonden één persoon verantwoordelijk worden gesteld voor de Antilliaanse vrouw en haar gezin op alle fronten. Op alle fronten wil zeggen, op het gebied van huisvesting, arbeid en dergelijke. Een voordeel van deze ene persoon die de verantwoordelijkheid draagt is dat er gemakkelijk sancties kunnen worden toegepast. Een ander voordeel dat er slechts één persoon betrokken is, zodat de hulpvragende dit maar een keer hoeft te vertellen. Dit scheidt een vertrouwensband. Daarnaast heeft de persoon die hulp ontvangt niet het idee dat deze van het kastje naar de muur wordt gestuurd. De hulpverlener zal kennis moeten hebben van de problematiek die er bij de Antilliaanse bevolking is en kennis moeten hebben van alle voorzieningen die er zijn voor deze doelgroep. Het wordt een spin in het web. Zo heeft die persoon contact met alle instanties en weet hij wat er speelt.

Om het bovenstaande te bewerkstelligen moeten er goede informatie-, communicatie- en controle systemen komen tussen de actoren. Dit kan door bij de gemeente zelf een database bij te houden met alle informatie over de doelgroep, bestaande projecten, verantwoordelijkheden en ontwikkelingen. Ook verandert er een hoop voor de actoren. Wat het betekent voor de actoren zal nu worden besproken.

9.2.2 Wat betekent dit voor de actoren

Deze veranderingen binnen het beleid betekenen een hoop voor de actoren. De centraal sturende actor zal de veranderingen in gang moeten zetten en moet zorgen voor een goede coördinatie. Zij zullen het goede voorbeeld moeten geven. Daarnaast zullen de actoren in het veld een hoop moeten veranderen. Hieronder zijn een aantal actoren uitgelicht.

Betrokken actoren algemeen

De verschillende betrokken partijen zullen samen moeten werken en mensen moeten aannemen, die de vrouwen vinden en binden. De kleinere hulpinstanties kunnen hier bijgevoegd worden, zodat de expertise niet verloren gaat. Mocht dit niet lukken, kan de subsidie worden stopgezet, zodat zij niet in staat zijn personen te helpen. De hulp moet via één bepaalde weg gaan. Daarbij zijn kleine hulporganisaties niet altijd even goed. Zolang er namelijk verschillende kleine hulpverleningsinstanties bij betrokken zijn, kan het niet groots aangepakt worden. De kleine organisaties kunnen niet altijd alles regelen, terwijl zij wel van alles aan de doelgroep beloven. De doelgroep blijft hierdoor een negatief beeld van andere instanties houden, omdat de afspraken door kleine organisaties vaak niet worden nagekomen.

Van belang is dat tussen de actoren een goede informatie uitwisseling en communicatie bestaat. Hier ligt een belangrijke taak weggelegd voor de centraal sturende actor. De kennis en informatie moeten namelijk naar een centraal punt. Bij een te groot aantal spelers, wordt dit bemoeilijkt.

Het gevangeniswezen

Vrouwen die zelf graag willen hebben meer kans om terug te keren in de maatschappij. Sommige vrouwen willen wel, maar verwachten dat alles op hun manier gaat gebeuren. Deze hebben meer kans op terugval. Een belangrijke taak ligt dan ook bij het gevangeniswezen om de vrouwen goed voor te bereiden op de maatschappij.

GGD

Antilliaanse vrouwen krijgen jong kinderen, wat ook voor problemen zorgt. De economische situatie is niet optimaal. Ze willen kinderen omdat ze zelf vaak geen liefde hebben gekend en dit door middel van een kind willen oplossen. Daarom moet er meer voorlichting worden gegeven met betrekking tot zwangerschap en anticonceptie. Daarnaast moet de nadruk liggen op het feit dat ze de kinderen in zo een situatie geen stabiele toekomst kunnen bieden en dat het nemen van kinderen hun problemen niet oplost, maar juist verergert.

Kinderbescherming

Wanneer vrouwen in detentie komen, moet de kindbescherming eerder kunnen ingrijpen. Het is bekend dat kinderen belangrijk zijn voor Antilliaanse vrouwen. Zo kan gedacht worden aan het weghalen van kinderen, dat is de grootste straf voor een moeder, dus een goede maatregel. Natuurlijk zou dit dan ook preventief goed aangepakt moeten worden. Van tevoren moet heel duidelijk gecommuniceerd worden wat de gevolgen zijn als je in detentie komt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden door middel van postbus 51 spotjes, affiches

9.3 Enkele andere aanbevelingen voor maatregelen tegen drugsmokkel

9.3.1 Preventieve maatregelen

Een andere belangrijke zaak zijn de kinderen van de Antilliaanse vrouwen. Zoals blijkt uit de theorie en de resultaten van deze scriptie wordt falende opvoeding wordt als belangrijke oorzaak gezien van criminaliteit. Niet alleen de opvoeding van de vrouwen is hier van belang, maar ook de opvoeding van de kinderen van deze vrouwen. Daar de vrouwen in detentie zitten en zij bijna allemaal kinderen hebben, vormt dit een gevaar voor de opvoeding. Er dus meer kans op crimineel gedrag bij deze groep kinderen van de respondenten. De kinderen zijn de dupe, hier ligt een belangrijk aspect voor de preventieve aanpak. Daar de kinderen op een bepaalde opgevoed zijn, is het moeilijk om ze uit het circuit te houden. Ze krijgen weinig aandacht, er wordt niet op ze gelet. Hier moet preventief worden ingegrepen. Een gezinscoach zou een oplossing kunnen bieden om het gezin op het rechte pad te houden.

Antilliaanse vrouwen krijgen jong kinderen, wat ook voor problemen zorgt. De economische situatie is niet optimaal. Ze willen kinderen omdat ze zelf vaak geen liefde hebben gekend en dit door middel van een kind willen oplossen. Daarom moet er meer voorlichting worden gegeven met betrekking tot

zwangerschap en anticonceptie. Daarnaast moet de nadruk liggen op het feit dat ze de kinderen in zo een situatie geen stabiele toekomst kunnen bieden en dat het nemen van kinderen hun problemen niet oplost, maar juist verergert.

Opmerkelijk is dat de vrouwen vaak van tevoren niet hebben nagedacht over de risico's en de gevolgen van drugssmokkel. Daarom moet duidelijk naar voren komen wat de gevolgen zijn van drugssmokkel. Hierbij kan gedacht worden aan goede informatievoorziening over de gevolgen van drugssmokkel, zodat de vrouwen bewuster worden van deze gevolgen. Deze informatie en voorlichting kunnen in de buurt of op vliegvelden verspreid worden.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat de vrouwen vaak zelf op zoek gaan naar personen die de smokkel kunnen faciliteren. Daarnaast willen zij graag in hun eigen behoeften voorzien. Ook komt naar voren dat zij smokkelen omdat zij een droom hebben een eigen zaak te beginnen. Vanuit dat perspectief kan gesteld worden dat de Antilliaanse vrouwen ondernemend zijn. Beleidsmakers zouden hier rekening mee kunnen houden door naar mogelijkheden te kijken die de vrouwen aanspreken. De mogelijkheden moeten meer uitgediept worden. Zo kan gedacht worden aan etnisch ondernemerschap. Dat zou een uitkomst bieden voor de vrouwen die graag in iets handelen en iets voor zichzelf willen beginnen.

9.3.2 Repressieve maatregelen

Uit verschillende interviews komt naar voren dat de vrouwen de gevangenisstraf niet erg vinden. Het is vaak van korte duur en de omstandigheden in de gevangenis zijn in hun ogen niet zo slecht. Juist wanneer ze in erge omstandigheden in detentie hebben gezeten, zeggen ze nooit meer terug te willen in de gevangenis. Zo was er een respondent die eerste een tijd op St. Maarten in de gevangenis had gezeten onder erbarmelijke omstandigheden. Dit heeft op haar zoveel indruk gemaakt dat ze zegt nooit meer terug te willen. Met bovenstaande gegevens zouden de gevangenissen minder prettig gemaakt moeten worden, zodat de vrouwen twee keer nadenken voordat ze gaan smokkelen.

Als de moeder al in detentie zit, hebben ze geen goed voorbeeld. Ze gaan niet naar school, worden slecht opgeleid, wonen slecht, sociaal zwak. Deze kinderen hebben geen toekomstperspectief. Wanneer vrouwen in detentie komen, moet de kindbescherming eerder kunnen ingrijpen.

Daarnaast worden nu vaak de smokkelaars gepakt. Natuurlijk moet dit zo blijven, alleen los je hiermee het probleem niet op. De kern wordt hierbij nooit gepakt, dat wil zeggen de mensen die de smokkel faciliteren. Er moet meer nadruk worden gelegd op het opsporen van de kern. Daarnaast is het zo dat als de vraag naar cocaïne blijft bestaan, de handel in drugs lucratief blijft. Het legaliseren van de drugs is hier een oplossing. Het legaliseren van drugs op wereldniveau is onmogelijk, maar op kleine schaal zou men wel iets kunnen beginnen. Wel moet uitgekeken worden dat het probleem, daardoor niet verschuift en er andere vormen van criminaliteit ontstaat.

De vrouwen vertellen dat zij liever niet stelen, omdat iedereen het ziet. Ook met dit gegeven kan men iets. Bij controles op de vliegvelden moet er voor gezorgd worden dat de smokkelaars dus niet naar achter worden genomen. In bijna alle interviews waar dit punt wordt besproken komt naar voren dat

smokkel minder erg is dan stelen, omdat je bij smokkel apart wordt genomen. Als ze echter in het zicht gepakt worden is het voor hen een schande, dit kan, samen met andere maatregelen er voor zorgen dat ze niet minder snel drugs gaan smokkelen. Het zal in ieder geval worden meegewogen in de beslissing. In Nederland zal dit lastig zijn, daar de privacy wordt aangetast.

In dit hoofdstuk zijn een aantal aanbevelingen gegeven om de problematiek rondom Antilliaanse vrouwen beheersbaar te krijgen. Benadrukt moet worden dat individuele beleidsinstrumenten niet tot de bedoelde effecten zullen leiden, maar in een geïntegreerde aanpak wel. De aanpak van het probleem moet integraal, pas dan kan de problematiek aan banden worden gelegd.

Geraadpleegde bronnen

Literatuur

- Abma, T., R. in't Veld (redactie) (2001). Handboek beleidswetenschap. Uitgeverij Boom, Amsterdam.
- Allen, Hilary (1987). Justice Unbalanced. Gender, Psychiatry and Judicial Decisions. Open University Press, UK.
- Angenent, Huub (1997). Criminaliteit van allochtone jongeren. Feiten, oorzaken, achtergonden. Uitgeverij Intro, Baarn.
- Beke, B., H. Ferwerda, P. van der Laan, A. van Wijk (1998). De dunne draad tussen doorgaan en stoppen. Allochtone jongeren en criminaliteit. Uitgeverij SWP, Utrecht.
- Berg, M. van den (2005). Steun of stuwning? Sociaal kapitaal van Marokkaanse en Antilliaanse vrouwen in genderperspectief. Deelrapport. Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Bijl, R.V., A. Zorlu, A.S. van Rijn, R.P.W. Jennissen, M. Blom (2005). De maatschappelijke integratie van migranten in de tijd gevolgd: trend- en cohortanalyses. Uit: Cahier 2005-16 Integratiekaart 2005 CBS en WODC
- Bijleveld, C.C.J.H. (2005). Methoden en Technieken van Onderzoek in de Criminologie. Boom Juridische uitgevers, Den Haag.
- Blom, M., J. Oudhof, R.V. Bijl, B.F.M. Bakker (2005). Cahier 2005-2 Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken. WODC en CBS.
- Bonger, W.A. (1952). Inleiding tot de criminologie. De Erven F. Bohn N.V., Haarlem.
- Boom, J. de, M. Van San, A. van Wijk, M. van den Berg (2005). Criminaliteit van Antillianen in Rotterdam. Een inventarisatie van de beschikbare informatie en lacunes. Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Boom, J., M. Van San, A. van Wijk, N. Vlotman (2006). Criminaliteit van Antillianen in Rotterdam. *Aard, omvang en interventies*. (interne publicatie) Risbo, Erasmus Universiteit Rotterdam.
- Bovenkerk, F. (1995). La Bella Bettien. Het levensverhaal van een Nederlandse Go-between voor de Colombiaanse drugskartels zoals verteld aan Frank Bovenkerk. Uitgeverij Meulenhoff, Amsterdam.
- Bovenkerk, F. Y. Yeşilgöz (1998). De maffia van Turkije. Uitgeverij Meulenhoff, Amsterdam.
- Bovenkerk, F. (2001). Misdadprofielen. Uitgeverij Meulenhoff, Amsterdam

Bovenkerk, F. M. van San, M. Boone, T. Boekhout van Solinge, D. Korf. (2004). 'Loverboys' of modern pooierschap in Amsterdam.(Conceptversie) Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen Utrecht december 2004.

Braster, Dr. J.F.A. (2000). De kern van casestudy's. Uitgeverij Van Gorcum, Assen.

Bruinsma, G., E. Leuw, E. Lissenberg, A. van Vliet (1987). Vrouw en criminaliteit. Vrouwen als plegers en slachtoffers van criminaliteit. Uitgeverij Boom, Meppel/Amsterdam.

Chesney-Lind, M., L. Pasko (2004). Girls, Women and Crime. Selected readings. Sage Publications, Inc. USA.

Dalhuisen, L., R. Donk, R. Hoeft, F. Steegh (1997). Geschiedenis van de Antillen. Walburg pers, Zutphen.

Daly, K. (1994). Gender, Crime and Punishment. Yale University Press, New Haven and London.

David Hawkins, J. (Edited by) (1996). Delinquency and crime. Current theories. Cambridge Criminology Series. Cambridge University Press.

Dijke, A. van, H. van Hulst, L. Terpstra (1990). Mama Soltera. De positie van de 'alleenstaande' Curaçaose en Arubaanse moeders in Nederland. Warray, Den Haag.

Ditzhuijzen van, J. (1996). Nederlandse Antillen. *Een gids voor vrienden*. De Arbeiderspers, Amsterdam.

Dam, B.P.N.M. (1995). Gevangen vrouwen. Over criminaliteit en detentie. Nemesis essays. Mebo Print, Amsterdam.

Engbersen, G., R. Gabriëls, red. (1995). Sferen van integratie. *Naar een gedifferentieerd allochtonenbeleid*. Uitgeverij Boom, Amsterdam.

Graaf, H. van de, R. Hoppe (1996). Beleid en politiek. Een inleiding tot de beleidswetenschap en de beleidkunde. Uitgeverij Coutinho, Bussum.

Gruter, P., D. van de Mheen (2005). Cocaïnehandel in Nederland - Impressies van deelnemers aan drugsdistributienetwerken - reeks 34. Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen & Verslaving (IVO), Rotterdam. Uitgeverij Cachet b.v., Rotterdam.

Haan, W. de, F. Bovenkerk (1995). Sociale integratie en criminaliteit. Uit: Engbersen, G., R. Gabriëls, red.

Heuvel, J van den (2002). Sneeuw over Curaçao: Hoe Colombiaanse cocaïnekartels de Nederlandse Antillen en Aruba in hun greep kregen. BZZToH, Den Haag.

Hijden, S. van der, V. Smeulders, A. Fermin (Coördinatie: C. Heiberg) (2005). State-of-the-Art studie Antilliaanse risicjongeren. (Conceptversie) In opdracht van Kennisnet Integratiebeleid en Etnische Minderheden. Questions Answers & More B.V. beleidsonderzoek & advies.

Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. University of California Press, Berkeley.

Hulst, H. van, J. Bos (1993). *Pan i rèspèt, criminaliteit van geïmmigreerde Curaçaose jongeren*. OKU Utrecht.

Hulst, H. van (1997). *Morgen bloeit het diabaas. De Antilliaanse volksklasse in de Nederlandse samenleving*. Het Spinhuis, Amsterdam.

Janssen, J. (1994). *Latijnsamerikaanse drugskoeriers in detentie: ezels of zondebokken?* Gouda Quint BV in samenwerking met het Willem Pompe Instituut voor Strafrechtswetenschappen te Utrecht.

Jong de, dr. W., dr. F. Steijlen, dr. K. Masson (1997). *Hoe doe je je ding. Antilliaanse jongeren en criminaliteit in de politieregio Rotterdam-Rijnmond*. Ebruron, Delft.

Junger-Tas, J. (1995). *Vrouwen en meisjescriminaliteit nader verklaard*. Uit: Dam, B.P.N.M.

Kelly, D. (1989). *Deviant Behavior. A text-reader in the Sociology of Deviance*. St. Martin's Press, New York.

Komter, A.E., J. Burgers, G. Engbersen (2000). *Het cement van de samenleving. Een verkennende studie naar solidariteit en cohesie*. Amsterdam University Press, Amsterdam

Matza, D. (1964). *Delinquency and drift*. John Wiley & Sons, Inc. New York

Mertens, N.M., M. Grapendaal en B.J.W. Docter-Schamhardt (1998). *Meisjescriminaliteit in Nederland. Onderzoek en beleid nr. 169*

Muskens, G. (2004). *Antillianenbeleid in zeven gemeenten. Rapportage over 2001 tot 2003, opgesteld voor de Directie Coördinatie Integratie Minderheden van het Ministerie van Justitie*. DOCA bureaus, Lepelstraat.

Oostindie, G. I.Klinkers (2001). *Het Koninkrijk in de Caraïben. Een korte geschiedenis van het Nederlandse dekolonisatiebeleid 1940-2000*. Amsterdam University Press.

Pick, B. (2004). *Bolletjesslikkers*. Scriptie. Faculteit der Rechtsgeleerdheid/Strafrecht. Erasmus Universiteit Rotterdam.

Reichel, P. (2005). *Handbook of Transnational Crime & Justice*. Sage Publications, Inc. USA.

Rutenfrans, C.J.C. (1989). *Criminaliteit en sexe. Een verklaring voor de verschillen in het criminele gedrag van vrouwen en mannen*. Gouda Quint BV., Gouda.

Sabbag, R. (1992). Sneeuwblind. Een korte carrière in de cocaïnehandel. De Kern, Baarn.

San van, M. (1998). Stelen & steken. Delinquent gedrag van Curaçaose jongens in Nederland. Het Spinhuis, Amsterdam.

Sansone, L. (1992). Schitteren in de schaduw. Overlevingsstrategieën, subcultuur en etniciteit van Creoolse jongeren uit de lagere klasse in Amsterdam 1981–1990. Het Spinhuis, Amsterdam.

Soest, van J. (1977). Olie als water. De Curaçaose economie in de eerste helft van de twintigste eeuw. Walburg pers, Zutphen.

Sykes, G.H., D. Matza (1957). Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency. American Sociological Review, nr 17

Vermeulen, H., R. Penninx (red.) (1994). Het democratisch ongeduld: De emancipatie en integratie van zes doelgroepen van het minderhedenbeleid. Amsterdam.

Wijk van, A.Ph., E.J.A. Bervoets, W.Ph. Stol (2003). 'Ik ben geen slechte jongen, ik doe alleen slechte dingen' Een inventarisatie van de problemen rond de Antillianen in Nijmegen. NPA-onderzoeksreeks. Elsevier Overheid.

Zaitch, D. (2002). Trafficking Cocaine. Colombian Drug Entrepreneurs in the Netherlands. Studies of organized crime. Kluwer Law International.

Overige bronnen

Actieprogramma Integrale aanpak Antillianen Rotterdam (2005), Openbare Orde en Veiligheid

College handout SVB/GVB 1, collegejaar 2000–2001, Prof.dr. G. Engbersen

COS Concept Antillianen in Rotterdam (2004), Centrum voor Onderzoek en Statistiek

Contactplan (2005). Uit Staten-Generaal, Parlementair contactplan 2005, vergaderjaar 2004–2005 B, 29965 nr. 2

ISEO-rapport minderheden in beeld (2002)

ISEO-integratiemonitor 2002

Migratie Antilliaanse jongeren. Tweede Kamer, vergaderjaar 1998–1999, 26 283, nr. 1

Notitie Antilliaanse risicojongeren (2004), ministerie van Justitie

Plan van aanpak drugsmokkel Schiphol (2002). Tweede kamer, vergaderjaar 2001–2002, 28192, nr. 1

Van Traa rapport IRT affaire (1996)

Vijfde voortgangsrapportage drugsmokkel Schiphol (2003), Ministerie van Justitie

World drug report 2005, United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)

Internetsites

Antillenhuis – www.antillenhuis.nl

CBS van de Nederlandse Antillen – www.cbs.an

Ministerie van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties – www.minbzk.nl

Ministerie van Justitie – www.justitie.nl

Nieuw Rotterdams tij – www.nieuwrotterdamstij.nl/read/oktober2005/Problemen_Antillen

Overheid Curaçao – www.curacao-gov.an

Studybuddy – www.studybuddy.nl/nederlands/contentnedantillen.html

Wetenschappelijk Onderzoeks en DocumentatieCentrum – www.wodc.nl

Bijlage I

Reflectie onderzoek & interviews

Graag wil ik hier van de gelegenheid gebruik maken mijn ervaring met betrekking tot het doen van dit onderzoek en de daarbij behorende interviews te schrijven. Deze informatie zegt veel over de manier van onderzoeken en kan wellicht anderen helpen die voor het eerst dit soort interviews doen. Deze scriptie wordt geschreven in het kader van een onderzoek uitgevoerd door een onderzoeksteam van het Rotterdams Instituut voor Sociaal-wetenschappelijk BeleidsOnderzoek (Risbo). De projectleider mevrouw M. van San, tevens mijn stagebegeleider, heeft veel ervaring op het gebied van Antillianen, gedetineerden en de bijbehorende interviewtechnieken. Zij heeft, door de jaren heen, een groot netwerk opgebouwd. Normaal gesproken is het niet gemakkelijk om zelf een dergelijk onderzoek uit te voeren. Omdat ik het geluk had voor haar te werken, kwam ik ook overal zonder veel moeite binnen en kon ik mijn onderzoek naar behoren uitvoeren. Zonder lijst van Justitie was het moeilijk, of misschien wel onmogelijk, geweest om de gedetineerden te spreken.

Meestal verliep het proces prima. Je bent natuurlijk afhankelijk van de bewaker, die het aan de dames vraagt of ze mee willen werken. Niet vaak werd er geweigerd. De redenen om te weigeren zijn onder andere, voor zover te achterhalen is, privacyredenen of het feit dat ze geen zin hadden mee te werken. Tijdens de interviews kwamen we er ook achter dat de respondenten verkeerd ingelicht waren door de bewakers. Ze dachten dat we van de Reclassering waren of van de politie. Daarom denk ik dat we meer weigeringen hebben gehad, dan wanneer het goed uitgelegd was. Wanneer we eenmaal binnen waren en aan het interviewen waren vroegen we meestal de meisjes een goed woordje te doen, zodat de meisjes die niet wilden of twijfelden toch bereid waren mee te werken. Het sneeuwbal effect werkte prima. Meisjes die in eerste instantie weigerden en argwanend tegenover ons stonden, waren toch bereid mee te werken. Veel meiden lieten niet meteen het achterste van hun tong zien, omdat ze vaak waren teleurgesteld in hun leven en weinig vertrouwen hadden in de medemens. Vaak zijn zij door de hulpverlening slecht geholpen en was er weinig vertrouwen richting ons, omdat ze dachten dat we van een bepaalde instantie waren.

Het grappige was dat in elke inrichting de dingen anders gaan. Zo kwam ik bij de een heel moeilijk binnen en moest alles uit tot en met de schoenen. Bij de andere inrichting mocht alles mee naar binnen en waren de bewakers vol van vertrouwen. Het viel op dat er hele slechte communicatie was. Vaak wisten de portiers niet waar we voor kwamen en werd er druk heen en weer gebeld. Eenmaal binnen wordt er weinig op je gelet. Een keer liep ik zomaar overal naar binnen. Heel bizar, als je bedenkt dat daar zware criminelen lopen en deze bewaakt moeten worden. Een keer brak er paniek uit, ze waren ons kwijt, terwijl wij gewoon bij de personeelsdienst waren. Ik weet nog goed, de eerste keer dat ik mee ging. Het was meteen een interview waar we voor naar het cellenblok gingen. Ik zei achteraf verbaasd tegen een vriendin: 'Ze liepen gewoon los'.

Ook al had ik al enige interview ervaring, diepte-interviews had ik nog nooit gedaan. En al helemaal niet met gedetineerden. Interviews doen met gedetineerden is buitengewoon interessant en spannend. Je weet van tevoren niet wie je voor hebt. Het delict dat ze hebben gepleegd is van tevoren niet

bekend om de objectiviteit te waarborgen. Het vergt een hoop van je. Ik heb nooit laten blijken dat ik onder de indruk was, dit om 'stoere' verhalen te voorkomen. Daarnaast heb ik gemerkt dat als je je op een bepaalde manier opstelt, bijvoorbeeld naïef, je meer los krijgt bij de gedetineerden.

Ik heb een behoorlijk groeiproces doorgemaakt. Bij mijn eerste interview reageerde ik al heel anders dan later. Ik merkte duidelijk dat ik een proces meemaakte en in een aantal weken ben ik enorm gegroeid. Het grappige is, of eigenlijk helemaal niet grappig, het feit dat je het leuker vindt als iemand meer te vertellen heeft. Je raakt gewend aan gedetineerden die ontzettend veel gedaan hebben. Zo zei ik tegen mijn begeleider: 'O, deze viel wel mee, hij had een keer iemand beroofd met een wapen'

De ene keer was het interview in een spreekkamer bij de bezoekersruimte, de andere keer gewoon in een kamer bij het cellenblok. Eventueel kon het ook op cel, hier heb ik echter nooit voor gekozen. Ik heb hier geen specifieke reden voor.

Voordat ik met de interviews met vrouwen begon, heb ik meerder malen bij interviews met mannen gezeten. Hier heb ik ontzettend veel van geleerd. De respondent en Marion zaten dan tegenover elkaar en ik zat er tussen om goed te kunnen observeren wat beide personen deden. De interviews zijn allen opgenomen, zodat je niet de hele tijd hoeft te schrijven en je kan concentreren op het interview.

Het is heel bijzonder dat mensen je zoveel vertellen. Ze zijn erg goed van vertrouwen. Niet zelden vertelden de respondenten delicten waarvoor ze niet gepakt zijn. Je krijgt zo een goed beeld van hoe het daadwerkelijk in elkaar zit.

Bij de mannen had ik minder moeite met mijn emoties. Sommige verhalen van meiden zijn zo overweldigend. Meerdere malen heb ik moeite gehad met het bedwingen van mijn emoties. Met het idee in mijn achterhoofd van objectieve onderzoeker is het mij gelukt mijn tranen te bedwingen.

Soms had ik te maken met respondenten die liever niet over het delict wilden vertellen. Door bepaalde interviewtechnieken kun je er dan toch achter komen. Dat is een hele uitdaging en je moet voorzichtig te werk gaan. Als ze je echt niet willen vertellen, kun je weinig. Sommige interviews heb ik ook niet gebruikt. Dit omdat de respondent bijvoorbeeld de taal niet goed sprak of zo laag opgeleid was dat de vragen niet begrepen werden. Het interview is dan niet volledig. Het is dan niet handig deze interviews in zijn geheel mee te nemen in de analyse. Wel zegt het iets over de doelgroep. Daarover heb ik wel iets verteld. Dus gedeeltelijk heb ik die informatie wel meegenomen. Als ik te maken had met iemand die niet veel wilde vertellen probeerde ik het te gooien op wat er in hun dossier stond. Je vraagt dan via een omweg naar het delict. Je vraagt ze te praten over waarvoor ze zijn beoordeeld, ook al zijn ze onschuldig naar hun eigen zeggen. Daarnaast vraag je wat ze van bepaalde delicten vinden, dit is erg interessant. Je kan dan achterhalen hoe ze in het leven staan en soms vertellen ze zo uitgebreid over een bepaald delict, dat je kan aannemen dat ze te maken hebben gehad met een dergelijk delict in de omgeving of zelf.

Je bent je heel bewust van het feit dat je objectief moet zijn, maar toch is dat moeilijk als je naar een geëmotioneerde respondent zit te luisteren. Natuurlijk is het niet goed te praten, maar bij het

aanhoren van de verhalen, krijg je meer begrip voor de situatie. Ik denk niet dat het verkeerd is om meer begrip te krijgen. Vaak bedenk je oplossingen voor problemen vanuit je eigen denkwereld en eigen cultuur en opvoeding. Je kunt je iets anders niet voorstellen. Door dit soort interviews kun je je inleven in iemand anders zijn situatie, maar blijf je objectief en kun je helder nadenken over mogelijke oplossingen. Daarom is het beter diepte interviews te doen. Je hebt voldoende tijd om ergens dieper op in te gaan en kan aan de hand van de situatie van het moment goed inschatten waar er dieper op in moet worden gegaan. Helemaal handig lijkt het mij om vervolgens een interview te doen in een andere omgeving. De zogenaamde thuisituatie. De meisjes zitten op het moment van interviewen natuurlijk in een omgeving, waar ze niet geheel thuis zijn.

Ik moet wel zeggen dat het mij opviel hoe eerlijk en oprecht meisjes waren. Niet weinig werd het hele levensverhaal verteld. Natuurlijk weet je nooit of ze daadwerkelijk de waarheid vertellen. Maar dat is met geen enkel onderzoek te vermijden.

Achteraf keken we de pen-dossiers in, en dan kom je er soms achter dat ze niet helemaal de waarheid hebben verteld. Je weet ook niet zeker of de pen-dossiers op de waarheid berusten. Natuurlijk kun je aan de hand van de straffen wel iets concluderen. Maar de verhalen afgenomen door psychologen of bewakers zijn misschien ook berust op onwaarheden of subjectieve beelden. Daarnaast berusten dingen ook op interpretaties.

Bijlage II

Voorbeeldinterview

LOGBOEK ANTILLIANEN

- **Respondentnummer:**

- **Naam Interviewer:**

- **Datum interview:**

- **Duur interview:**

- **Locatie interview:**

- **Motivatie van de respondent:**

- **Inschatting van de waarde van de antwoorden:**

- **Alles wat verder van belang is m.b.t. het interview:**

ACHTERGRONDEN

Ik ga je eerst een paar vragen stellen over je achtergronden

1. Geslacht	☐ man ☐ vrouw
2. Uit welke wijk op Curaçao ben je afkomstig?	
3. Geboortejaar	
4. Heb je broer en zusters	☐ ja ☐ nee zo ja, hoeveel? Allemaal van dezelfde vader?
5. Wat is je hoogst afgeronde opleiding?	☐ geen ☐ lager onderwijs ☐ middelbaar onderwijs ☐ hoger onderwijs ☐ universiteit ☐ anders, nl....
6. Welke richting betrof het?	☐ technisch ☐ economisch/administratief ☐ dienstverlenend/gezondheidszorg ☐ landbouw ☐ algemeen ☐ weet niet
7. Hoeveel jaar heb je in totaal onderwijs gevolgd?jaar
8. Wat is je beroep?	

9. Werkte je toen je werd opgepakt?

Zo ja, waar?

Hoeveel jaar heb je in totaal gewerkt?

10. Ben je?

- vrijgezel
- samenwonend
- getrouwd
- gescheiden
- anders

11. Heb je kinderen?

- ja
- nee

12. Zo ja, hoeveel?

13. Bij hoeveel vrouwen?

14. Waar wonen je kinderen?

15. Hoe oud zijn je kinderen?

16. Waar woont je moeder?

- Op Curaçao
- in Nederland
- elders, namelijk.....

17. Waar woont je vader?

- Op Curaçao
- in Nederland
- elders, namelijk.....

18. Hebben je ouders vroeger voor langere tijd buiten hun herkomstland gewoond?	☐ ja ☐ nee zo ja, waar?
---	---

19. Zijn er familieleden aan wie je geld geeft?	☐ ja ☐ nee
---	---

20. Wie? Hoeveel geld geef je maandelijks?
Ongeveer euro per maand

NEDERLAND

21. Hoe lang ben je in Nederland?

22. Heb je je uitgeschreven op Curaçao en ingeschreven in Nederland?

23. Is er ook een tijd geweest dat je nergens ingeschreven stond?

24. In welke wijk woon je in Rotterdam?

25. Heb je daar altijd gewoond of heb je ook in andere wijken gewoond?

26. Heb je nu een vast adres?

27. Ben je op dat adres ingeschreven?

28. Heb je nog op andere plaatsen gewoond in Nederland? Zo ja waar?

CRIMINALITEIT

29. Waar zit je nu voor?

30. Is het de eerste keer dat je zit?

31. Heb je op Curaçao ook criminaliteit gepleegd?

Ja namelijk en keer

32. Heb je op Curaçao ook vastgezeten?

33. Wat vind je van?

Stelen (winkel/bij mensen thuis)

Steken met mes

Schieten

Dealen

Loverboyschap

34. Heb je stelen/steken/schieten/dealen/loverboyschap al eens gepleegd?

35. Heb je daarnaast nog andere delicten gepleegd?

36. Alleen of samen met anderen?

37. Waar heb je die delicten gepleegd? (in eigen buurt, stad, andere steden, andere landen)

38. Heb je contacten met jongens uit andere steden die met criminaliteit bezig zijn?

CONTACTEN

39. Onderhoud je geregeld contacten met vrienden of familie op Curaçao?	☐ Ja ☐ Nee
---	---

40. Zo ja, hoe vaak?	
----------------------	--

41. Waar bestaan die contacten uit?	
-------------------------------------	--

42. Ga je wel eens naar Curaçao?	☐ Ja ☐ Nee, omdat
43. Wanneer ben je voor het laatst naar Curaçao geweest?	In 19..... / 20.....
44. Waarom ben je naar uw Curaçao gegaan?	<i>meerdere antwoorden mogelijk</i> ☐ Voor vakantie ☐ Familiebezoek ☐ Vrienden opzoeken ☐ Zaken ☐ Anders, namelijk
45. Onderhoud je geregeld contacten met vrienden of familie in Nederland?	☐ Ja ☐ Nee
46. Zo ja, hoe vaak?	
47. Waar bestaan die contacten uit?	
48. Onderhoud je geregeld contacten met Nederlanders?	☐ Ja ☐ Nee
49. Zo ja, hoe vaak?	
50. Waar bestaan die contacten uit?	
51. Onderhoud je geregeld contacten met andere groepen? (Marokkanen, Turken, Kaapverdianen etc)?	☐ Ja ☐ Nee

52. Zo ja, hoe vaak?	
----------------------	--

53. Waar bestaan die contacten uit?	
-------------------------------------	--

PROJECTEN

54. Ken je projecten in Rotterdam die specifiek bedoeld zijn voor Antillianen?

55. Heb je ooit meegedaan aan dergelijke projecten?

56. Zo nee, waarom niet?

57. Zo ja heeft het geholpen?

58. Toen je de eerste (tweede, derde, vier etc) keer vrij kwam, van wie heb je dan hulp gehad?

59. Heb je in Nederland wel eens contact gehad met een van de volgende instanties?			
	Nee	Ja	
Politie			
Justitie			
Sociale Dienst			
SWA (Stichting Welzijn Antillianen)			
Sociale huisvestingsmaatschappij			
Reclassering			
Jeugdreclassering			
Kinderbescherming			
Bureau Jeugdzorg			
Dienst Stedelijke Ontwikkeling			
SoZaWe			
GGD			
Andere			

60. Uitleggen waar de contacten uit bestonden.

61. Heb je op Curaçao wel eens hulp gehad van een van die instanties?

62. Wat zou er moeten gebeuren om de criminaliteit van Antillianen terug te dringen?